

Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 4 listopada 2022 r.
(OR. en)

14348/22
ADD 1

FRONT 409
COMIX 513

PISMO PRZEWODNIE

Od: Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)

Data otrzymania: 31 października 2022 r.

Do: Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej

Nr dok. Kom.: C(2022) 7591 final

Dotyczy: ZAŁĄCZNIK do zalecenia Komisji ustanawiającego wspólny „Praktyczny podręcznik dla straży granicznej” przeznaczony dla właściwych organów państw członkowskich prowadzących kontrolę osób na granicach i zastępujące zalecenie C(2019) 7131 final

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument C(2022) 7591 final.

Zał.: C(2022) 7591 final

Bruksela, dnia 28.10.2022 r.
C(2022) 7591 final

ANNEX

ZAŁĄCZNIK

do

zalecenia Komisji

ustanawiającego wspólny „Praktyczny podręcznik dla straży granicznej” przeznaczony dla właściwych organów państw członkowskich prowadzących kontrolę osób na granicach i zastępujące zalecenie C(2019) 7131 final

ZAŁĄCZNIK

Praktyczny podręcznik dla straży granicznej

CZEŚĆ PIERWSZA – DEFINICJE	6
CZEŚĆ DRUGA – ODPRAWA GRANICZNA	17
SEKCJA I: Procedury odprawy granicznej	17
1. Odprawy graniczne na przejściach granicznych	17
2. Odprawa osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii	23
3. Kontrole obywateli państw trzecich podczas wjazdu	34
4. Wyszukiwanie w systemie informacyjnym schengen (SIS) oraz bazie zawierającej dane skradzionych lub utraconych dokumentów podróży (SLTD)	54
5. Szczegółowe zasady odprawy określonych kategorii osób	66
5.1. Szefowie państw	66
5.2. Piloci statków powietrznych	66
5.3. Marynarze	67
5.4. Posiadacze paszportów dyplomatycznych, urzędowych lub służbowych oraz członkowie organizacji międzynarodowych	68
5.5. Mieszkańcy strefy przygranicznej korzystający z zasad małego ruchu granicznego	71
5.6. Małoletni	72
5.7. Uczniowie z państw trzecich zamieszkujący w państwie członkowskim UE lub w państwie trzecim niepodlegającym obowiązkowi wizowemu	75
5.8. Pracownicy transgraniczni	77
5.9. Turyści ADS	78
5.10. Służby ratownicze, policja, straż pożarna oraz straż graniczna	78
5.11. Pracownicy zatrudnieni na urządzeniach oddalonych od brzegu	79
5.12. Pracownicy przeniesieni wewnątrz przedsiębiorstwa	79
5.13. Naukowcy i członkowie ich rodzin	82
5.14. Studenci	86
5.15. Beneficjenci umowy o wystąpieniu	89
6. Stemplowanie dokumentów podróży	89
7. Uproszczenie odprawy	96
8. Odmowa wjazdu	97
9. Wizy, o których wydanie wniosek złożono na granicy, w tym dla marynarzy podróżujących tranzytem, i odmowa wydania takich wiz	109
10. Unieważnianie i cofanie wiz	110

11.	Specjalne programy tranzytowe.....	110
12.	Osoby ubiegające się o azyl/osoby ubiegające się o udzielenie ochrony międzynarodowej.....	112
13.	Rejestrowanie informacji na granicy	115
14.	Współpraca z innymi służbami.....	116
15.	Oznaczanie fałszywych dokumentów.....	116
16.	Weryfikacja autentyczności danych zapisanych w paszporcie biometrycznym.....	117
17.	Ważność wpisów dotyczących dzieci w paszportach rodziców	118
	SEKCJA II: Granice lądowe	119
1.	Odprawa w ruchu drogowym	119
2.	Odprawa w ruchu kolejowym.....	122
3.	Mały ruch graniczny	125
	SEKCJA III: Granice powietrzne	126
1.	Odprawa w porcie lotniczym	126
2.	Odprawa na lotniskach.....	133
3.	Odprawa osób w lotach prywatnych.....	134
	SEKCJA IV: Granice morskie	134
1.	Ogólne procedury odprawy w ruchu morskim	134
2.	Odprawy na statkach wycieczkowych	136
3.	Odprawy w przypadku żeglugi rekreacyjnej	141
4.	Odprawy dotyczące rybołówstwa przybrzeżnego	144
5.	Odprawy w przypadku połączeń promowych.....	144
6.	Połączenia towarowe między portami znajdującymi się na terytorium obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych.....	147
	SEKCJA V: Odprawy w przypadku żeglugi śródlądowej	148
1.	Żegluga śródlądowa.....	148
	CZEŚĆ TRZECIA: OCHRONA GRANICY	149
1.	Cel ochrony.....	149
2.	Metody ochrony.....	149
	CZEŚĆ CZWARTA: WYKAZ ISTOTNYCH INSTRUMENTÓW PRAWNYCH	152
	DODATEK A	158
	PROCEDURA POWIADAMIANIA.....	158
	DODATEK B.....	160
	Ocena ryzyka.....	160

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW DO PRAKTYCZNEGO PODRĘCZNIKA DLA STRAŻY GRANICZNEJ	166
--	-----

WSTĘP

Głównym celem współpracy w ramach strefy Schengen jest stworzenie obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych¹. Wymaga to skutecznych kontroli na granicach zewnętrznych², jak również stosowania właściwych środków wspierających w obszarach takich jak współpraca policyjna i współpraca wymiarów sprawiedliwości oraz polityka wizowa. Przepisy dotyczące kontroli granic zewnętrznych w dwóch przypadkach stosują się jednak również do granic wewnętrznych. Pierwszy przypadek dotyczy sytuacji, w których proces znoszenia kontroli na granicach wewnętrznych nie został jeszcze zakończony³. Kontrola na tych granicach musi być prowadzona zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399⁴ (zwanego dalej „kodeksem granicznym Schengen”). Drugi przypadek odnosi się do sytuacji, w których kontrole na granicach wewnętrznych zostały czasowo wprowadzone ponownie przez państwo Schengen w pełni stosujące dorobek Schengen⁵. Stosowne przepisy tytułu II stosuje się wówczas odpowiednio, ponieważ wewnętrzne granice nie stają się granicami zewnętrznymi⁶.

Celem niniejszego praktycznego podręcznika jest określenie wytycznych, najlepszych praktyk i zaleceń związanych z wykonywaniem przez straż graniczną w państwach Schengen swoich obowiązków. Został on również pomyślany jako podręcznik użytkownika dla straży granicznej w odniesieniu do środków, jakie należy wprowadzać, i decyzji, jakie należy podejmować na granicach, w przypadku których mają zastosowanie przepisy dotyczące granic zewnętrznych. Treść niniejszego podręcznika dotyczy przede wszystkim kontroli osób na granicach i oparta jest na instrumentach Unii (w szczególności na kodeksie granicznym Schengen) regulujących przekraczanie granic, wydawanie wiz, prawo do swobodnego przemieszczania się na mocy unijnych przepisów oraz wnioski o udzielenie azylu. Wykaz aktów prawnych regulujących obszary, których dotyczy niniejszy podręcznik, zawarty jest w części IV.

¹ Granice wewnętrzne zostały zdefiniowane w art. 2 pkt 1 kodeksu granicznego Schengen.

² Granice zewnętrzne zostały zdefiniowane w art. 2 pkt 2 kodeksu granicznego Schengen.

³ Art. 3 ust. 2 Aktu przystąpienia z 2003 r. (Cypr), art. 4 ust. 2 Aktu przystąpienia z 2005 r. (Bułgaria i Rumunia) i art. 4 ust. 2 Aktu przystąpienia z 2012 r. (Chorwacja).

⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen) (Dz.U. L 77 z 23.3.2016, s. 1).

⁵ Art. 32 kodeksu granicznego Schengen.

⁶ Zob. w szczególności sprawozdanie Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie stosowania tytułu III (granice wewnętrzne) rozporządzenia (WE) nr 562/2006 ustanawiającego wspólnotowy kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen), COM(2010) 554. We wniosku dotyczącym zmiany kodeksu granicznego Schengen (COM(2021) 891) Komisja zaproponowała nałożenie na państwa członkowskie obowiązku określania środków zaradczych zmniejszających wpływ przywróconych kontroli granicznych na granicach wewnętrznych. Po przyjęciu tego wniosku zostaną opracowane dalsze wytyczne dotyczące takich środków zaradczych.

W przypadku gdy w niniejszym podręczniku jest mowa o innych rodzajach kontroli, jakie mogą lub powinny być stosowane na granicy (na przykład procedurach celnych, fitosanitarnych lub kontrolach zdrowia), do tego rodzaju kontroli będą miały zastosowanie odpowiednie przepisy unijne i krajowe. W każdym przypadku państwa Schengen powinny zawsze zapewniać ścisłą współpracę między poszczególnymi organami prowadzącymi kontrole na granicach, jak również organami przeprowadzającymi kontrole na terytorium strefy Schengen.

Celem niniejszego podręcznika nie jest nałożenie żadnych prawnie wiążących zobowiązań na państwa Schengen, ani też ustanowienie żadnych nowych praw i obowiązków straży granicznej czy innych osób, których mógłby on dotyczyć. Moc wiążącą mają wyłącznie akty prawne, na których opiera się lub do których odwołuje się niniejszy podręcznik, i tylko na te akty można powoływać się przed sądami krajowymi.

CZEŚĆ PIERWSZA – DEFINICJE

1. **„PAŃSTWA SCHENGEN”** (państwa członkowskie UE wdrażające dorobek Schengen związany z granicami zewnętrznymi, jak również *państwa stowarzyszone w ramach Schengen*):

1. Belgia	11. <i>Islandia</i>	21. <i>Norwegia</i>
2. Bułgaria	12. Włochy	22. Austria
3. Republika Czeska	13. Cypr	23. Polska
4. Dania	14. Łotwa	24. Portugalia
5. Niemcy	15. <i>Liechtenstein</i>	25. Rumunia
6. Estonia	16. Litwa	26. Słowenia
7. Grecja	17. Luksemburg	27. Słowacja
8. Hiszpania	18. Węgry	28. Finlandia
9. Francja	19. Malta	29. Szwecja
10. Chorwacja	20. Niderlandy	30. <i>Szwajcaria</i>

Irlandia otrzymała zezwolenie na stosowanie części dorobku Schengen, lecz w ograniczonej liczbie obszarów (współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych), które nie obejmują kontroli granic zewnętrznych. W konsekwencji do celów niniejszego podręcznika, który skupia się na problemach związanych z granicami i jest przeznaczony dla straży granicznej, pojęcie „państwa Schengen” nie obejmuje Irlandii.

2. „PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE UE”:

1. Belgia	10. Francja	19. Niderlandy
2. Bułgaria	11. Chorwacja	20. Austria
3. Republika Czeska	12. Włochy	21. Polska
4. Dania	13. Cypr	22. Portugalia
5. Niemcy	14. Łotwa	23. Rumunia
6. Estonia	15. Litwa	24. Słowenia
7. Irlandia	16. Luksemburg	25. Słowacja
8. Grecja	17. Węgry	26. Finlandia
9. Hiszpania	18. Malta	27. Szwecja

3. SZCZEGÓLNA SYTUACJA PAŃSTW SCHENGEN, KTÓRE NIE STOSUJĄ JESZCZE W PEŁNI DOROBKU SCHENGEN

Bułgaria, Chorwacja, Cypr i Rumunia nie stosują jeszcze w pełni dorobku Schengen i nie zniesiono jeszcze kontroli na ich granicach z innymi państwami Schengen⁷.

W odniesieniu do wszystkich swoich granic stosują one przepisy zawarte w tytule II kodeksu granicznego Schengen.

Zastosowanie mają następujące szczegółowe zasady:

– kontrole na granicach tych państw (np. w odniesieniu do czasu pobytu, wizy, dokumentów pobytowych, posiadania wystarczających środków finansowych na pokrycie kosztów utrzymania) przeprowadza się w odniesieniu do ich własnych terytoriów;

⁷ 26 czerwca 2022 r. Rada przesłała Parlamentowi Europejskiemu do zaopiniowania projekt decyzji Rady w sprawie pełnego stosowania w Republice Chorwacji przepisów dorobku Schengen (dokument Rady nr 10624/22).

- przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 810/2009⁸ („kodeks wizowy”) nie mają zastosowania do Bułgarii, Chorwacji, Cypru ani Rumunii. W konsekwencji odniesienie do wizy Schengen nie obejmuje wiz wydawanych przez te cztery państwa Schengen;
- przepisy dotyczące wizowego systemu informacyjnego VIS mają zastosowanie do Bułgarii i Rumunii od 25 lipca 2021 r. na podstawie decyzji Rady (UE) 2017/1908⁹, z uwzględnieniem ograniczeń przewidzianych w tej decyzji (dostęp w formacie wyłącznie do odczytu);
- przepisy dotyczące Systemu Informacyjnego Schengen (SIS) nie mają zastosowania do Cypru. Stosuje się je w pełni do Bułgarii i Rumunii, zgodnie z decyzjami Rady 2010/365/UE¹⁰ i (UE) 2018/934¹¹; stosuje się je częściowo do Chorwacji, zgodnie z decyzją Rady (UE) 2017/733¹²;
- państwa Schengen niestosujące jeszcze w pełni dorobku Schengen mogą jednostronnie uznawać niektóre dokumenty za równorzędne z ich wizami krajowymi na przejazd tranzytem przez ich terytorium lub planowany krótki pobyt na ich terytorium na podstawie decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nr 565/2014/UE¹³.

⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 810/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. ustanawiające Wspólnotowy Kodeks Wizowy (kodeks wizowy) (Dz.U. L 243 z 15.9.2009, s. 1).

⁹ Decyzja Rady (UE) 2017/1908 z dnia 12 października 2017 r. w sprawie wprowadzenia w życie w Republice Bułgarii i w Rumunii niektórych przepisów dorobku Schengen dotyczących wizowego systemu informacyjnego ([Dz.U. L 269 z 19.10.2017, s. 39](#)), przy czym datę rozpoczęcia stosowania określono w decyzji wykonawczej Komisji (UE) 2021/995 z dnia 18 czerwca 2021 r. określającej datę rozpoczęcia stosowania decyzji Rady (UE) 2017/1908 w sprawie wprowadzenia w życie w Republice Bułgarii i w Rumunii niektórych przepisów dorobku Schengen dotyczących wizowego systemu informacyjnego ([Dz.U. L 219 z 21.6.2021, s. 37](#)).

¹⁰ Decyzja Rady 2010/365/UE z dnia 29 czerwca 2010 r. w sprawie stosowania w Republice Bułgarii i w Rumunii przepisów dorobku Schengen związanych z systemem informacyjnym Schengen ([Dz.U. L 166 z 1.7.2010, s. 17](#)).

¹¹ Decyzja Rady (UE) 2018/934 w sprawie wprowadzenia w życie w Republice Bułgarii i w Rumunii pozostałych przepisów dorobku Schengen dotyczących Systemu Informacyjnego Schengen ([Dz.U. L 165 z 2.7.2018, s. 37](#)).

¹² Decyzja Rady (UE) 2017/733 z dnia 25 kwietnia 2017 r. w sprawie stosowania w Republice Chorwacji przepisów dorobku Schengen dotyczących Systemu Informacyjnego Schengen ([Dz.U. L 108 z 26.4.2017, s. 31](#)).

¹³ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 565/2014/UE z dnia 15 maja 2014 r. wprowadzająca uproszczony system kontroli osób na granicach zewnętrznych oparty na jednostronnym uznawaniu przez Bułgarię, Chorwację, Cypr i Rumunię niektórych dokumentów za równorzędne z ich wizami krajowymi na przejazd tranzytem przez ich terytorium lub planowany pobyt na ich terytorium nieprzekraczający 90 dni w każdym okresie 180-dniowym oraz uchylająca decyzje nr 895/2006/WE i nr 582/2008/WE ([Dz.U. L 157 z 27.5.2014, s. 23](#)).

Gdy mowa jest o „państwach Schengen stosujących w pełni dorobek Schengen” lub o „obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych”, nie dotyczy to Bułgarii, Chorwacji, Cypru ani Rumunii.

4. **„Państwa Europejskiego Obszaru Gospodarczego”**: Norwegia (NO), Islandia (IS) i Liechtenstein (LI).
5. **„Obszar bez kontroli na granicach wewnętrznych”** oznacza obszar utworzony przez terytoria państw Schengen stosujących w pełni dorobek Schengen (a zatem nieobejmujący Bułgarii, Chorwacji, Cypru ani Rumunii).
6. **„Osoby korzystające z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii”**¹⁴ to obywatele państw członkowskich UE, państw EOG i Szwajcarii, a także członkowie ich rodzin, bez względu na obywatelstwo, którzy im towarzyszą bądź zamierzają do nich dołączyć.
7. **„Członkowie rodzin obywateli państw członkowskich UE, państw EOG i Szwajcarii korzystający z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii”**¹⁵ to, niezależnie od obywatelstwa:
 - małżonek (niezależnie od płci małżonka¹⁶) i, jeżeli związek taki zawarto zgodnie z prawodawstwem państwa członkowskiego lub państwa Schengen i jest on uznawany przez prawodawstwo przyjmującego państwa członkowskiego UE lub państwa Schengen za równoważny ze związkiem małżeńskim, partner, z którym obywatel UE/EOG/CH zawarł zarejestrowany związek partnerski;
 - zstępni, którzy nie ukończyli 21. roku życia lub osoby pozostające na utrzymaniu, w tym tacy zstępni małżonka lub zarejestrowanego partnera;
 - wstępni pozostający na utrzymaniu, w tym wstępni współmałżonka lub zarejestrowanego partnera;
 - wszyscy inni członkowie rodziny, wymienieni poniżej, których wjazd lub pobyt został ułatwiony, zgodnie z prawem krajowym, co stwierdza się na podstawie wizy lub karty pobytowej:

¹⁴ Art. 2 pkt 5 kodeksu granicznego Schengen.

¹⁵ Art. 2 pkt 2 i art. 3 ust. 2 dyrektywy 2004/38/WE.

¹⁶ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 5 czerwca 2018 r. w sprawie C-673/16, Coman, ECLI:EU:C:2018:385.

- osoby pozostające na utrzymaniu,
 - członkowie gospodarstwa domowego obywatela UE/EOG/CH;
 - członkowie rodziny, którzy z poważnych względów zdrowotnych bezwzględnie wymagają opieki osobistej ze strony obywatela UE/EOG;
- partner, z którym obywatel UE/EOG pozostaje w stałym, należycie poświadczonym związku.
8. **„Obywatel Unii”**¹⁷ oznacza każdą osobę posiadającą obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej.
 9. **„Obywatel państwa trzeciego”**¹⁸ oznacza każdą osobę, która nie jest osobą korzystającą z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii¹⁹.
 10. **„Straż graniczna”**²⁰ oznacza każdego funkcjonariusza publicznego wyznaczonego zgodnie z prawem krajowym do pełnienia obowiązków służbowych na przejściu granicznym lub na odcinku granicy, lub w bezpośrednim sąsiedztwie tej granicy, który realizuje zadania w zakresie kontroli granicznej zgodnie z prawem krajowym i prawem UE.
 11. **„Kontrola graniczna”**²¹ oznacza działania podejmowane na granicy wyłącznie w odpowiedzi na zamiar przekroczenia lub akt przekroczenia tej granicy, bez względu na wszelkie inne okoliczności, składające się z odprawy granicznej oraz ochrony granicy.
 12. **„Odprawa graniczna”**²² oznacza czynności kontrolne przeprowadzane na przejściach granicznych w celu zapewnienia, aby można było zezwolić na wjazd osób, w tym ich środków transportu oraz przedmiotów będących w ich posiadaniu, na terytorium państw Schengen lub aby można było zezwolić na opuszczenie przez nie tego terytorium.

¹⁷ Art. 2 pkt 1 dyrektywy 2004/38/WE.

¹⁸ Art. 2 pkt 6 kodeksu granicznego Schengen.

¹⁹ Obywateli Andory, Monako i San Marino uznaje się za obywateli państw trzecich, chociaż są oni zwolnieni z obowiązku stemplowania (w przyszłości również z systemu wjazdu/wyjazdu i ETIAS), a państwa członkowskie dopuszczają korzystanie z pasów ruchu dla obywateli UE przez obywateli Andory i San Marino zgodnie z dokumentem Rady nr 13020/04.

²⁰ Art. 2 pkt 14 kodeksu granicznego Schengen.

²¹ Art. 2 pkt 10 kodeksu granicznego Schengen.

²² Art. 2 pkt 11 kodeksu granicznego Schengen.

13. **„Systematyczne odprawy z wykorzystaniem odpowiednich baz danych”**²³ to odprawy z wykorzystaniem odpowiednich baz danych przeprowadzane przez funkcjonariuszy straży granicznej w odniesieniu do wszystkich osób (osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii i obywateli państw trzecich) przekraczających granice zewnętrzne, w chwili wjazdu i wyjazdu.
14. **„Odpowiednie bazy danych”**²⁴ to bazy danych, które funkcjonariusze straży granicznej muszą sprawdzić podczas przeprowadzania systematycznych odpraw z wykorzystaniem odpowiednich baz danych w odniesieniu do wszystkich osób, które przekraczają granice zewnętrzne. Zalicza się do nich:
- System Informacyjny Schengen („SIS”);
 - baza Interpolu zawierająca dane skradzionych lub utraconych dokumentów podróży („SLTD”);
 - krajowe bazy danych zawierające informacje o skradzionych, przywłaszczonych, utraconych i unieważnionych dokumentach podróży.

Funkcjonariusze straży granicznej mogą także przeszukiwać inne krajowe bazy danych oraz bazy danych Interpolu.

15. **„Ukierunkowane odprawy z wykorzystaniem odpowiednich baz danych”**²⁵ to odprawy z wykorzystaniem odpowiednich baz danych przeprowadzane na podstawie analizy ryzyka wyłącznie w odniesieniu do niektórych osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii na niektórych przejściach granicznych, w przypadku gdy stosuje się odstępstwo od zasady systematycznych odpraw.

²³ Na podstawie art. 8 ust. 2 kodeksu granicznego Schengen.

²⁴ Na podstawie art. 8 ust. 2 lit. a) i b) kodeksu granicznego Schengen.

²⁵ Na podstawie art. 8 ust. 2a kodeksu granicznego Schengen.

16. **„Inne odprawy osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii”²⁶** to odprawy osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii, które nie podlegają ukierunkowanym odprawom z wykorzystaniem odpowiednich baz danych, w przypadku gdy stosuje się tymczasowe odstępstwo od zasady systematycznych odpraw; mianowicie weryfikacja tożsamości posiadacza dokumentu podróży oraz ważności i autentyczności tego dokumentu.
17. **„Szczegółowa odprawa”²⁷** to odprawa prowadzona wobec obywateli państw trzecich.
18. **„Kontrola drugiej linii”²⁸** oznacza szczegółową odprawę, która może zostać przeprowadzona w odpowiednim miejscu, innym niż miejsce, w którym dokonywana jest odprawa wszystkich osób (pierwsza linia).
19. **„Dane pasażera przekazywane przed podróżą (API)”** oznaczają dane gromadzone zgodnie z dyrektywą Rady 2004/82/WE²⁹.
20. **„Ochrona granicy”³⁰** oznacza ochronę granic pomiędzy przejściami granicznymi oraz ochronę przejść granicznych poza ustalonymi godzinami otwarcia w celu uniemożliwienia uniknięcia przez osoby odprawy granicznej i zniechęcenia ich do tego.
21. **„Osoba ubiegająca się o azyl”³¹** oznacza obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który złożył wniosek o udzielenie azylu, ale w odniesieniu do jego wniosku nie zapadła jeszcze ostateczna decyzja.
22. **„Wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej”³²** oznacza wniosek o ochronę ze strony państwa Schengen, z którym występuje obywatel państwa trzeciego lub bezpaństwowiec, którego można uznać za osobę ubiegającą się o status uchodźcy lub status osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej.

²⁶ Na podstawie art. 8 ust. 2a akapit trzeci kodeksu granicznego Schengen.

²⁷ Na podstawie art. 8 ust. 3 kodeksu granicznego Schengen.

²⁸ Art. 2 pkt 13 kodeksu granicznego Schengen.

²⁹ Dyrektywa Rady 2004/82/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie obowiązku przekazywania przez przewoźników danych dotyczących pasażerów (Dz.U. L 261 z 6.8.2004, s. 24).

³⁰ Art. 2 pkt 12 kodeksu granicznego Schengen.

³¹ Art. 2 lit. i) dyrektywy 2011/95/UE.

³² Art. 2 lit. h) dyrektywy 2011/95/UE.

23. **„Uchodźca”**³³ oznacza obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przekonań politycznych lub przynależności do szczególnej grupy społecznej przebywa poza państwem swojego obywatelstwa i nie może lub nie chce z powodu tej obawy korzystać z ochrony tego państwa, lub bezpaństwowca, który przebywając z takich samych powodów jak wyżej poza państwem swojego dawnego miejsca zwykłego pobytu, nie może lub nie chce z powodu tej obawy powrócić do tego państwa.
24. **„Osoba kwalifikująca się do otrzymania ochrony uzupełniającej”**³⁴ oznacza obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który nie kwalifikuje się do uznania go za uchodźcę, lecz co do którego wykazano zasadnie, że jeżeli zostanie odesłany do swojego kraju pochodzenia, a w przypadku bezpaństwowca – do państwa swojego dawnego miejsca zwykłego pobytu, może mu rzeczywiście grozić poważna krzywda określona w art. 15 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE³⁵, oraz który nie może lub ze względu na takie ryzyko nie chce korzystać z ochrony tego państwa.
25. **„Bezpaństwowiec”**³⁶ oznacza osobę, która nie jest uznawana za obywatela żadnego państwa w zakresie obowiązywania jego prawa.
26. **„Zagrożenie zdrowia publicznego”**³⁷ oznacza każdą chorobę mogącą przerodzić się w epidemię według definicji międzynarodowych przepisów zdrowotnych Światowej Organizacji Zdrowia lub inną chorobę zakaźną lub zakaźną chorobę pasożytniczą, jeżeli są one objęte przepisami dotyczącymi ochrony mającymi zastosowanie do obywateli państw członkowskich. Więcej szczegółowych informacji można znaleźć w wytycznych dotyczących zagrożeń zdrowia publicznego³⁸.

³³ Art. 2 lit. d) dyrektywy 2011/95/UE.

³⁴ Art. 2 lit. f) dyrektywy 2011/95/UE.

³⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (Dz.U. L 337 z 20.12.2011, s. 9).

³⁶ Art. 1 Konwencji ONZ dotyczącej statusu bezpaństwowców.

³⁷ Art. 2 pkt 21 kodeksu granicznego Schengen.

³⁸ Więcej szczegółowych informacji można znaleźć w wytycznych dotyczących zagrożeń zdrowia publicznego, część II, sekcja I pkt 3.6.

27. **„Wiza”**³⁹ oznacza zezwolenie wydane przez państwo Schengen w pełni stosujące dorobek Schengen na:
- a) planowany pobyt na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych nieprzekraczający 90 dni w ciągu każdego 180-dniowego okresu;
 - b) tranzyt przez międzynarodowe strefy tranzytowe portów lotniczych państw Schengen w pełni stosujących dorobek Schengen.
28. **„Krajowa wiza krótkoterminowa”** oznacza zezwolenie wydawane przez państwo Schengen, które nie stosuje jeszcze w pełni dorobku Schengen, z zamiarem umożliwienia planowanego pobytu na terytorium tego państwa Schengen, który nie będzie przekraczał 90 dni w każdym okresie 180-dniowym.
29. **„Wiza o ograniczonej ważności terytorialnej”**⁴⁰ oznacza wizę ważną na terenie jednego lub większej liczby państw Schengen w pełni stosujących dorobek Schengen, lecz nie na terenie wszystkich tych państw.
30. **„Tranzytowa wiza lotniskowa”**⁴¹ oznacza wizę uprawniającą do tranzytu przez międzynarodowe strefy tranzytowe portów lotniczych jednego lub większej liczby państw Schengen w pełni stosujących dorobek Schengen.
31. **„Krajowa tranzytowa wiza lotniskowa”** oznacza wizę uprawniającą do tranzytu przez międzynarodowe strefy tranzytowe na jednym lub większej liczbie portów lotniczych w państwie Schengen niestosującym jeszcze w pełni dorobku Schengen.
32. **„Wiza długoterminowa”**⁴² oznacza wizę krajową wydaną przez jedno z państw Schengen stosujące w pełni dorobek Schengen, umożliwiającą pobyty dłuższe niż trzy miesiące zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 265/2010, innymi przepisami prawa Unii lub prawem krajowym tego państwa Schengen, ważną nie dłużej niż jeden rok.

³⁹ Art. 2 pkt 2 kodeksu wizowego.

⁴⁰ Art. 2 pkt 4 kodeksu wizowego.

⁴¹ Art. 2 pkt 5 kodeksu wizowego.

⁴² Art. 18 konwencji z Schengen.

33. **„Beneficjent umowy o wystąpieniu”** oznacza obywateli Zjednoczonego Królestwa i członków ich rodzin, które to osoby są beneficjentami części drugiej (prawa obywatelskie) *Umowy o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej*⁴³. Beneficjentom umowy o wystąpieniu nabyte prawo do swobodnego przemieszczania się, z którego korzystali wcześniej, będąc obywatelami Unii, przysługuje wyłącznie w ich państwie przyjmującym. Jeżeli chodzi o przemieszczanie się w państwach Schengen (innych niż państwo przyjmujące), osoby te należy traktować jako obywateli państwa trzeciego legalnie przebywających na terytorium danego państwa Schengen.

⁴³

[Dz.U. L 29 z 31.1.2020, s. 7.](#)

CZĘŚĆ DRUGA – ODPRAWA GRANICZNA

SEKCJA I: Procedury odprawy granicznej

1. ODPRAWY GRANICZNE NA PRZEJŚCIACH GRANICZNYCH

1.1. Głównym celem odprawy granicznej na przejściach granicznych jest sprawdzenie, czy wszystkie osoby, które przekraczają granicę, spełniają warunki wjazdu na terytorium państw Schengen. W przypadku obywateli państw trzecich sprawdzeniu podlegają warunki wjazdu ([zob. pkt 3 niniejszej sekcji](#)). W odniesieniu do obywateli Unii i członków ich rodzin odprawa ma na celu weryfikację kwalifikowalności tych osób do korzystania z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii wynikającego z dyrektywy 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady⁴⁴. Do pewnych kategorii osób mają również zastosowanie przepisy szczególne ([zob. pkt 3.2 niniejszej sekcji](#)).

1.2. Wszystkie osoby, zarówno obywatele UE, EOG lub Szwajcarii, jak i obywatele państw trzecich, przechodzą przy przekraczaniu granic zewnętrznych systematyczne odprawy z wykorzystaniem odpowiednich baz danych⁴⁵. Te bazy danych to:

- SIS;
- SLTD;
- krajowe bazy danych zawierające informacje o skradzionych, przywłaszczonych, utraconych i unieważnionych dokumentach podróży.

Funkcjonariusze straży granicznej mogą także przeszukiwać inne krajowe bazy danych oraz bazy danych Interpolu.

⁴⁴ Dyrektywa 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniająca rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylająca dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG (Dz.U. L 158 z 30.4.2004, s. 77).

⁴⁵ Art. 8 kodeksu granicznego Schengen.

Odstępstwa od tej zasady dotyczącej systematycznych odpraw z wykorzystaniem odpowiednich baz danych na granicach lądowych i morskich możliwe są pod pewnymi warunkami ([zob. pkt 2.3 niniejszej sekcji](#)), po przeprowadzeniu specjalnej procedury zgłoszenia takiego odstępstwa ([zob. dodatek A](#)) i oceny ryzyka ([zob. dodatek B](#)).

Na granicach powietrznych odstępstwa były możliwe w okresie przejściowym, który zakończył się 7 kwietnia 2019 r. Od tego czasu żadne odstępstwa na granicach powietrznych nie są już możliwe.

- 1.3. Każdej osobie zamierzającej przekroczyć granicę należy zagwarantować prawa podstawowe zawarte w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej i europejskiej konwencji praw człowieka. Kontrola graniczna musi być zgodna z zakazem niehumanitarnego i poniżającego traktowania oraz zakazem dyskryminacji zapisanymi odpowiednio w art. 4 i 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 3 i 14 europejskiej konwencji praw człowieka.

W szczególności funkcjonariusze straży granicznej podczas pełnienia służby zobowiązani są do pełnego poszanowania godności ludzkiej, a wszelka dyskryminacja, m.in. ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub światopogląd, poglądy polityczne lub inne, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną jest zakazana. Wszelkie działania podejmowane w ramach pełnienia obowiązków, które ograniczają możliwość korzystania z praw podstawowych, muszą być przewidziane ustawą i szanować istotę tych praw i wolności. Zgodnie z art. 52 Karty ograniczenia korzystania z praw podstawowych mogą być wprowadzone wyłącznie wtedy, gdy są konieczne i odpowiadają celom interesu ogólnego uznawanym przez Unię lub potrzebom ochrony praw i wolności innych osób. Takie ograniczenia muszą też być proporcjonalne.

Wszyscy podróżni mają prawo do informacji na temat charakteru kontroli oraz do profesjonalnego, życzliwego i uprzejmego traktowania w zgodzie z obowiązującym prawem międzynarodowym, unijnym i krajowym.

Wszystkich podróżnych należy informować o przetwarzaniu ich danych osobowych w kontekście kontroli granicznych, m.in. sprawdzania baz danych (np. SIS i VIS),

w tym o przysługujących im prawach w odniesieniu do przetwarzania danych osobowych. W tym celu w punktach kontroli granicznej powinny być dostępne istotne informacje (np. znaki informacyjne, kody QR) w językach zwykle stosowanych w tego typu materiałach informacyjnych. Zastosowanie mają unijne przepisy dotyczące ochrony danych osobowych, w szczególności rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679⁴⁶ oraz dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680⁴⁷, a także przepisy o ochronie danych związanych z dorobkiem prawnym dotyczącym SIS i VIS.

⁴⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) ([Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 1](#)).

⁴⁷ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchyłająca decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW ([Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 89](#)).

- 1.4. Na wniosek osoby podlegającej odprawie funkcjonariusz straży granicznej przeprowadzający odprawę powinien pokazać takiej osobie swoją odznakę, jest zobowiązany podać swój numer identyfikacyjny oraz, jeżeli pozwalają na to okoliczności, swoje nazwisko. Istnieje możliwość odmowy podania nazwiska, gdy istnieją przesłanki pozwalające przypuszczać, że podanie nazwiska może zadziałać poważnie na niekorzyść funkcjonariusza straży granicznej (np. gdy zagrożone są jego życie lub integralność cielesna). W takim przypadku należy podać wyłącznie numer odznaki oraz nazwę i adres reprezentowanego przez siebie organu.
- 1.5. Funkcjonariusz straży granicznej kierujący przejściem granicznym ma obowiązek rozmieścić odpowiedni personel w liczbie wystarczającej do przeprowadzania skutecznej kontroli granicznej. Funkcjonariusze straży granicznej powinni zawsze dążyć do zapewnienia równowagi między koniecznością zagwarantowania, z jednej strony, sprawnego przekraczania granicy przez osoby spełniające warunki wjazdu i stanowiące zdecydowaną większość podróżnych (na przykład turystów, przedsiębiorców, studentów) a, z drugiej strony, koniecznością zachowania czujności w celu wykrycia osób stwarzających ryzyko dla porządku publicznego i bezpieczeństwa wewnętrznego, jak również potencjalnych nielegalnych wjazdów. Konieczność zachowania czujności dotyczy w szczególności sytuacji stosowania odstępstwa od zasady systematycznych odpraw z wykorzystaniem odpowiednich baz danych. Na przejściach granicznych niekorzystających z odstępstw funkcjonariusze straży granicznej przeprowadzają z wykorzystaniem odpowiednich baz danych systematyczne odprawy wszystkich osób przekraczających granice zewnętrzne podczas wjazdu oraz wyjazdu.

*** Porady dla funkcjonariuszy straży granicznej dotyczące przeprowadzania odpraw granicznych:**

- w przypadku kontroli dokumentu podróży należy zawsze przyjrzeć się podróznemu (postarać się zapamiętać jak najwięcej dostrzegalnych cech charakterystycznych);
- należy porównać cechy wyglądu podróznego ze zdjęciem i opisem zawartym w dokumencie podróży, jak również z informacjami znajdującymi się w wizie, jeżeli jest ona wymagana (takie działanie ułatwia wykrycie próby oszustwa);
- należy uważnie sprawdzić dokument podróży, aby wykluczyć możliwość, że jest on podrobiony lub przerobiony (numeracja, druk, szycie stron, pieczęcie i stemple, wpisy dotyczące innych osób; podróznym powinien wyjaśnić obecność wszelkich zmian dokonanych w dokumencie, w szczególności dotyczących danych osobowych); należy systematycznie sprawdzać odpowiednie bazy danych (w przypadku gdy nie odbywa się to automatycznie podczas skanowania dokumentu podróży); w trakcie sprawdzania należy utrzymywać kontakt z podróznym i zwracać uwagę na jego zachowanie i reakcje (np. zbyt dużą nerwowość, agresywną postawę, nadmierną chęć do współpracy); przeszukując wizowy system informacyjny, należy użyć numeru naklejki wizowej oraz dokonać weryfikacji odcisków palców posiadacza wizeny; sprawdzenie występowania oznaczenia VIS 0 wymaga użycia wyłącznie numeru naklejki wizowej;
- wszystkich podróznym należy informować o przetwarzaniu ich danych osobowych w kontekście kontroli granicznych, m.in. sprawdzania baz danych (np. SIS i VIS), w tym o przysługujących im prawach w odniesieniu do przetwarzania danych osobowych. Zastosowanie mają unijne przepisy dotyczące ochrony danych osobowych. Funkcjonariusz straży granicznej powinien przekazać podróznemu informacje o prawach dostępu do danych, korygowania nieścisłości oraz usuwania danych przechowywanych niezgodnie z prawem. Funkcjonariusz straży granicznej powinien podać podróznemu dane kontaktowe właściwych organów krajowych będących

administratorem danych oraz organu ochrony danych, aby umożliwić mu skorzystanie z jego praw, w tym z prawa do wniesienia skargi do organu ochrony danych⁴⁸;

- przed zamieszczeniem stempla w dokumencie podróży (w stosownych przypadkach) należy upewnić się, czy dana osoba nie przekroczyła dozwolonego czasu pobytu (tj. 90 dni w każdym okresie 180-dniowym), przebywając ostatni raz na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych lub na terytorium Bułgarii, Chorwacji, Cypru lub Rumunii (rozpatrywanych osobno); należy zauważyć, że w przypadku obywateli państwa trzeciego będących członkami rodziny obywateli UE, EOG i Szwajcarii mają zastosowanie przepisy szczególne (zob. pkt 2.1.2);
- nie należy przesłuchiwać podróżnego jak potencjalnego przestępcy lub nielegalnie przebywającego obywatela państwa trzeciego. Wszelkie pytania należy zadawać w sposób wyważony i życzliwy;
- pytań zadawanych przez podróżnego nie należy traktować jako natrętne i należy na nie odpowiadać rzeczowo i uprzejmie.

1.6. Korzystanie ze zautomatyzowanych systemów kontroli granicznej: przepisy kodeksu granicznego Schengen wprowadzone rozporządzeniem (UE) 2017/2225 zmieniającym ten kodeks w zakresie korzystania z systemu wjazdu/wyjazdu (EES), które zaczną obowiązywać z dniem rozpoczęcia funkcjonowania EES, zawierają szczegółowe zasady dotyczące korzystania z systemów samoobsługi i bramek elektronicznych. W oczekiwaniu na rozpoczęcie stosowania tych nowych przepisów korzystanie z systemów samoobsługi i bramek elektronicznych jest już możliwe i zalecane⁴⁹ (przy wjeździe i wyjeździe oraz w związku z odprawą osób korzystających z prawa do

⁴⁸ Informacja ta może przybrać postać plakatu lub ulotki. Ulotka lub plakat muszą być dostępne we wszystkich językach urzędowych Unii oraz w języku lub językach państw graniczących z danym państwem Schengen.

⁴⁹ Motyw 10 rozporządzenia (UE) 2017/458 zmieniającego rozporządzenie (UE) 2016/399 w odniesieniu do zintensyfikowania odpraw na granicach zewnętrznych z wykorzystaniem odpowiednich baz danych: „Rozwój technologiczny sprawił, że możliwe jest, co do zasady, dokonywanie sprawdzeń w odpowiednich bazach danych w sposób, który jedynie w ograniczonym stopniu wpływa na czas przekraczania granicy, gdyż kontrolowanie dokumentów i odprawa osób mogą być dokonywane równolegle. W tym kontekście właściwe mogłoby być wykorzystywanie bramek do automatycznej odprawy granicznej”.

swobodnego przemieszczania się, a także – w stosownych przypadkach – obywateli państw trzecich), pod warunkiem że *towarzyszy temu* kontrola manualna przeprowadzana przez funkcjonariusza straży granicznej i w razie potrzeby stemplowanie. Zautomatyzowane systemy kontroli granicznej powinny być zaprojektowane w sposób umożliwiający korzystanie z nich wszystkim osobom, z wyjątkiem dzieci w wieku poniżej 12. roku życia, jak również w sposób gwarantujący pełne poszanowanie godności ludzkiej, w szczególności w przypadkach osób wymagających szczególnego traktowania. Jeżeli państwa członkowskie podejmą decyzję o stosowaniu zautomatyzowanych systemów kontroli granicznej, muszą zapewnić obecność wystarczającej liczby pracowników, którzy będą pomagać osobom korzystającym z takich systemów, a także zapewnić wystarczającą liczbę pasów ruchu bez obsługi automatycznej dla dzieci, osób towarzyszących dzieciom, osób wymagających szczególnego traktowania i osób, które wolą korzystać z takich pasów ruchu.

2. ODPRAWA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z PRAWA DO SWOBODNEGO PRZEMIESZCZANIA SIĘ NA MOCY PRAWA UNII

2.1. Osoby korzystające z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii powinny podlegać systematycznym odprawom z wykorzystaniem odpowiednich baz danych podczas wjazdu i wyjazdu, a mianowicie:

- SIS,
- SLTD,
- krajowe bazy danych zawierające informacje o skradzionych, przywłaszczonych, utraconych i unieważnionych dokumentach podróży.

Funkcjonariusze straży granicznej mogą także przeszukiwać inne krajowe bazy danych oraz bazy danych Interpolu.

W przypadku paszportów i dokumentów podróży zawierających nośnik pamięci, o którym mowa w art. 1 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 2252/2004⁵⁰, należy sprawdzić autentyczność danych z mikroprocesora.

2.1.1. W przypadku wątpliwości co do autentyczności dokumentu podróży lub tożsamości jego posiadacza trzeba zweryfikować co najmniej jeden z identyfikatorów biometrycznych (wizerunek twarzy lub odciski palców) umieszczanych w paszporcie i dokumentach podróży wydanych zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 2252/2004. W miarę możliwości weryfikacji takiej należy dokonać także w odniesieniu do dokumentów podróży nieobjętych tym rozporządzeniem.

2.1.2. Obywatelom państw trzecich będącym członkami rodziny obywateli UE, EOG i Szwajcarii przysługuje prawo pobytu w państwie członkowskim przez okres do trzech miesięcy, jeżeli posiadają ważny paszport oraz towarzyszą obywatelowi UE, EOG lub Szwajcarii lub do niego dołączają, bez ograniczenia do 90 dni w każdym okresie 180-dniowym.

Należy zauważyć, że obywatele państw trzecich będący członkami rodziny obywateli UE, EOG i Szwajcarii są uprawnieni do towarzyszenia obywatelowi UE, EOG lub Szwajcarii przez kolejne okresy do trzech miesięcy w każdym państwie Schengen bez konieczności spełnienia jakichkolwiek warunków lub dopełniania jakichkolwiek formalności (poza koniecznością posiadania wizy w przypadku obywateli państw trzecich podlegających obowiązkowi wizowemu, jeżeli dana osoba nie posiada ważnej karty pobytowej ani ważnego dokumentu pobytowego, jak wyjaśniono bardziej szczegółowo w pkt 2.8 niniejszej sekcji).

⁵⁰ Rozporządzenie Rady (WE) nr 2252/2004 z dnia 13 grudnia 2004 r. w sprawie norm dotyczących zabezpieczeń i danych biometrycznych w paszportach i dokumentach podróży wydawanych przez państwa członkowskie (Dz.U. L 385 z 29.12.2004, s. 1).

W przypadku gdy członek rodziny podróżuje w pojedynkę i nie posiada ważnej karty pobytowej ani ważnego dokumentu pobytowego (zob. pkt 2.8 niniejszej sekcji), obowiązują (ponownie) zwykle zasady dotyczące długości pobytu krótkoterminowego, ponieważ podróżny nie spełnia już warunków korzystania z ułatwień dotyczących swobodnego przemieszczania się obywateli UE, EOG i Szwajcarii oraz członków ich rodzin.

Przy ocenie zgodności z zasadą 90 dni w każdym okresie 180-dniowym, którą stosuje się tylko do pobytów krótkoterminowych, nie należy uwzględniać poprzednich pobytów na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych w towarzystwie obywatela UE, EOG lub Szwajcarii lub w celu dołączenia do niego.

***Przykłady** (we wszystkich przedstawionych przykładach obywatel państwa trzeciego nie posiada ważnej karty pobytowej ani ważnego dokumentu pobytowego, jak wyjaśniono bardziej szczegółowo w pkt 2.8 niniejszej sekcji):

Obywatel Indii pozostający w związku małżeńskim z obywatelką Francji może towarzyszyć swojej francuskiej małżonce w podróży do Niemiec przez trzy miesiące, w podróży do Hiszpanii przez dwa miesiące i w podróży do Włoch przez trzy miesiące, pozostając w ten sposób na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych przez łączny okres ośmiu miesięcy.

Obywatel Japonii pozostaje w związku małżeńskim z obywatelką Estonii i jeszcze nigdy nie podróżował do UE. Obywatel Japonii towarzyszy swojej estońskiej małżonce w podróży do Włoch na okres miesiąca. Natychmiast po upływie tego miesiąca jego małżonka opuszcza Włochy i powraca do pracy w Japonii. Obywatel Japonii może kontynuować swój pobyt sam przez kolejne 90 dni (zastosowanie ma ograniczenie do 90 dni w każdym okresie 180-dniowym).

Obywatel Chin pozostający w związku małżeńskim z obywatelką Szwecji spędza w pojedynkę 15 dni w Austrii w celach biznesowych. Następnie szwedzka małżonka dołącza do niego i spędzają jeden miesiąc w Portugalii. Zaraz po upływie tego miesiąca jego małżonka opuszcza UE. Obywatel Chin może kontynuować swój pobyt sam przez pozostałe 75 dni w okresie 180-dniowym (zastosowanie ma ograniczenie do 90 dni w każdym okresie 180-dniowym, jednak przy ocenie zgodności z ograniczeniem do 90 dni w każdym okresie 180-dniowym nie należy uwzględniać okresu pobytu w towarzystwie obywatela UE – w tym przykładzie jest to okres jednego miesiąca).

- 2.2. Potwierdzenie istnienia wpisu w SIS lub innych odpowiednich bazach nie jest samo w sobie wystarczającą podstawą do odmówienia prawa wjazdu osobom korzystającym z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii (zob. pkt 8.3 niniejszej sekcji dotyczący zasad stosowanych do odmowy wjazdu wobec beneficjentów prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii).
- 2.3. Ukierunkowane odprawy z wykorzystaniem odpowiednich baz danych są możliwe jedynie wówczas, gdy systematyczne oprawy miałyby nieproporcjonalny wpływ na przepływ ruchu na niektórych lądowych i morskich przejściach granicznych, i powinny być poprzedzone oceną ryzyka przeprowadzoną w aspekcie porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego, zdrowia publicznego lub stosunków międzynarodowych któregośkolwiek z państw Schengen. (Więcej informacji o procedurze powiadamiania i ocenie ryzyka znajduje się w dodatkach A i B).
- W takim przypadku do określenia osób, które mogą podlegać wyłącznie ukierunkowanej odprawie, wykorzystać należy ustalone przez Komisję i państwa Schengen wspólne wskaźniki ryzyka istotne w odniesieniu do zagranicznych bojowników terrorystycznych.

Należy odróżnić możliwość przewidzianą w art. 8 ust. 2a–2f kodeksu granicznego Schengen – zgodnie z którym państwa członkowskie mogą przeprowadzać odprawy osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii w sposób ukierunkowany, a nie systemowy – od prawa państw członkowskich określonego w art. 9 kodeksu granicznego Schengen do uproszczenia odprawy granicznej w następstwie wyjątkowych i nieprzewidzianych okoliczności (zob. pkt 7 niniejszej sekcji).

	Uruchomienie	Wymogi proceduralne	Przedmiot	Długość
Ukierunkowane odprawy na określonych przejściach granicznych Art. 8 ust. 2a–2f kodeksu granicznego Schengen	– nieproporcjonalny wpływ na płynność ruchu	– przedłożenie Fronteksowi uprzedniej oceny ryzyka – powiadomienie państw członkowskich, Fronteksu i Komisji – przedkładanie co 6 miesięcy sprawozdań Fronteksowi i Komisji	– dotyczy wyłącznie osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się – minimalna odprawa pozostaje obowiązkowa – od 7 kwietnia 2019 r. nie ma możliwości przeprowadzania ukierunkowanych odpraw w odniesieniu do granic powietrznych	– nie mogą wykraczać poza to, co jest ściśle niezbędne – określone zgodnie z oceną ryzyka (tj. mogą obejmować dłuższe okresy)
Uproszczenie Art. 9 kodeksu granicznego Schengen	– niemożliwe do przewidzenia zdarzenia powodujące nadmierne wydłużenie czasu oczekiwania (np. powódź, klęska żywiołowa, wojna (domowa) w pobliskim państwie, nieoczekiwane zamknięcie pobliskiego przejścia granicznego, poważny wypadek drogowy) – wyczerpano wszystkie zasoby w zakresie personelu, wyposażenia	– decyzja podejmowana przez komendanta straży granicznej na przejściu granicznym – rejestrowanie informacji na przejściu granicznym zgodnie z pkt b) załącznika II do kodeksu granicznego Schengen – coroczne sprawozdania dla Parlamentu Europejskiego i Komisji	– dotyczy wszystkich podróży – stemplowanie (w przypadku obywateli państw trzecich) pozostaje obowiązkowe – odprawy wjazdowe mają pierwszeństwo przed wjazdowymi	– czasowe, dopasowane do okoliczności uzasadniających uproszczenie (tj. tylko przez bardzo krótki okres)

	i organizacji			
--	---------------	--	--	--

- 2.4. Gdy odbywają się takie ukierunkowane odprawy, osoby korzystające z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii, w przypadku których nie przeprowadza się odpraw z wykorzystaniem odpowiednich baz danych, muszą przechodzić „inne odprawy osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii”, co ma na celu ustalenie tożsamości danej osoby na podstawie okazanego dokumentu podróży. Takie „inne odprawy” polegają na szybkiej i prostej weryfikacji ważności dokumentu podróży służącego do przekroczenia granicy oraz sprawdzenia go – w stosownych przypadkach za pomocą urządzeń technicznych – pod kątem obecności śladów sfałszowania lub podrobienia. W przypadku wystąpienia wątpliwości co do dokumentu podróży lub gdy istnieją przesłanki, że dana osoba może stwarzać zagrożenie dla porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego, zdrowia publicznego lub stosunków międzynarodowych państw Schengen, funkcjonariusz straży granicznej musi przeprowadzić weryfikację z wykorzystaniem odpowiednich baz danych, o których mowa w art. 8 ust. 2 lit. a) i b) kodeksu granicznego Schengen.
- 2.5. Odprawy z wykorzystaniem odpowiednich baz danych można przeprowadzać z wyprzedzeniem na podstawie danych pasażerów uzyskanych zgodnie z dyrektywą 2004/82/WE lub innymi przepisami prawa unijnego lub krajowego. W przypadku gdy odpraw tych dokonuje się z wyprzedzeniem w oparciu o takie dane pasażerów, dane otrzymane z wyprzedzeniem należy sprawdzić na przejściu granicznym, porównując je z danymi zawartymi w dokumencie podróży. Należy zweryfikować również tożsamość i obywatelstwo danej osoby, a także autentyczność i ważność dokumentu podróży uprawniającego do przekroczenia granicy.

- 2.6. Aby zapewnić skuteczność odpraw granicznych, w przypadku gdy występują wątpliwości co do autentyczności dokumentów podróży lub tożsamości ich posiadacza, należy zweryfikować co najmniej jeden z identyfikatorów biometrycznych (wizerunek twarzy lub odciski palców) umieszczonych w dokumentach podróży wydanych zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 2252/2004. W miarę możliwości weryfikacji takiej należy dokonać także w odniesieniu do dokumentów podróży nieobjętych tym rozporządzeniem (unijne paszporty i dokumenty podróży wydane przez państwo członkowskie UE, które zrezygnowało z jego stosowania, tj. wydane przez Irlandię, jak również paszporty i dokumenty podróży wydane przez państwa trzecie). Informacje o weryfikacji autentyczności danych przechowywanych w paszporcie biometrycznym znajdują się [w pkt 16 niniejszej sekcji](#).
- 2.7. W celu uniknięcia objęcia osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii tymi systematycznymi odprawami dwukrotnie na rumuńskich, bułgarskich i chorwackich przejściach granicznych, organy graniczne mogą na podstawie oceny ryzyka podjąć decyzję o przeprowadzaniu odprawy z wykorzystaniem odpowiednich baz danych podczas wyjazdu tylko wrywkowo. Na chwilę obecną ustalenie to może mieć zastosowanie w odniesieniu do następujących granic lądowych:
- bułgarsko-grecka
 - rumuńsko-węgierska
 - bułgarsko-rumuńska
 - chorwacko-słoweńska
 - chorwacko-węgierska.
- 2.8. Co do zasady osobom korzystającym z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii przysługuje prawo do przekraczania granicy państwa strefy Schengen na podstawie następujących dokumentów:
- obywatele UE, EOG, Szwajcarii: dowód tożsamości lub paszport;

- unijny tymczasowy dokument podróży⁵¹;
- członkowie rodziny obywateli UE, EOG i Szwajcarii będący obywatelami państwa trzeciego: paszport. Jeżeli są obywatelami państwa trzeciego podlegającego [obowiązkowi wizowemu](#), mogą być również objęci obowiązkiem posiadania wizy, o ile nie posiadają:
 - ważnego [dokumentu pobytowego](#) wydanego przez państwo Schengen w pełni stosujące dorobek Schengen;
 - lub ważnej karty pobytowej wydanej na podstawie art. 10 i 20 dyrektywy 2004/38/WE przez państwo członkowskie UE lub państwo należące do EOG, niezależnie od tego, czy towarzyszą obywatelowi UE lub EOG, czy też do niego dołączają.

Posiadanie karty pobytowej wydanej na podstawie art. 10 i 20 dyrektywy 2004/38/WE stanowi wystarczający dowód na to, że posiadacz tej karty jest członkiem rodziny obywatela Unii. Należy zauważyć, że karta pobytowa ma skutek zwalniający z obowiązku wizowego (a w przyszłości również – z obowiązku stosowania ETIAS) w każdym państwie członkowskim, w tym w państwie członkowskim, którego obywatelstwo posiada dany obywatel UE.

*** Przykłady:**

Obywatelka Słowacji zamieszkuje wraz ze swoim chińskim małżonkiem w Niemczech. Wyjeżdżają do Francji. Ponieważ chiński małżonek posiada niemiecką kartę pobytową wydaną na podstawie art. 10 dyrektywy 2004/38/WE, nie musi on ubiegać się o wizę wjazdową – ani na podstawie dyrektywy, ani na podstawie kodeksu granicznego Schengen.

Obywatel Niemiec zamieszkuje wraz ze swoją chińską małżonką w Niemczech. Wyjeżdżają do Hiszpanii. Ponieważ chińska małżonka posiada niemiecki dokument pobytowy wydany na mocy prawa krajowego przez państwo członkowskie, nie musi ubiegać się o wizę wjazdową na mocy kodeksu granicznego Schengen.

⁵¹ Decyzja 96/409/WPZiB przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w ramach Rady z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie ustanowienia tymczasowego dokumentu podróży oraz dyrektywa Rady (UE) 2019/997 z dnia 18 czerwca 2019 r. ustanawiająca unijny tymczasowy dokument podróży oraz uchylająca decyzję 96/409/WPZiB (obowiązująca, ale jeszcze niemająca zastosowania).

Obywatelka Słowacji zamieszkuje wraz ze swoim chińskim małżonkiem w Rumunii. Wyjeżdżają do Francji. Ponieważ chiński małżonek posiada rumuńską kartę pobytową wydaną na podstawie art. 10 dyrektywy 2004/38/WE, jest on zwolniony z obowiązku wizowego na mocy tej dyrektywy.

Obywatel Słowacji zamieszkuje wraz ze swoją chińską małżonką w Irlandii. Chińska małżonka, która posiada kartę pobytową wydaną przez Irlandię na podstawie art. 20 dyrektywy 2004/38/WE, sama wybiera się w podróż do Francji. Irlandzka karta pobytowa ma działanie zwalniające z obowiązku wizowego we Francji, nawet jeśli jej posiadacz podróżuje sam.

Dwóch obywateli Indii, z których *pierwszy* posiada chorwacki dokument pobytowy, a drugi chorwacką kartę pobytową wydaną na podstawie dyrektywy 2004/38/WE, podróżuje do Słowenii: pierwszy z nich będzie potrzebował wizy, aby wjechać do Słowenii (ponieważ chorwackie dokumenty pobytowe nie wywołują jeszcze skutku polegającego na zwolnieniu z obowiązku wizowego na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych na mocy odpowiednich przepisów Schengen), *drugi* jest zwolniony z obowiązku wizowego (ponieważ chorwackie karty pobytowe wywołują skutek polegający na zwolnieniu z obowiązku wizowego na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych na mocy dyrektywy 2004/38/WE).

m

a

t kart pobytowych, na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1157⁵², które ma zastosowanie w UE od 2 sierpnia 2021 r., wprowadzono zharmonizowane formaty tych dokumentów. Oznacza to, że karty pobytowe lub karty stałego pobytu wydawane od 2 sierpnia 2021 r. mają jednolity format. Karty te mają ten sam format, który został ustanowiony rozporządzeniem Rady (WE) nr 1030/2002⁵³ i wdrożony decyzją wykonawczą C(2018) 7767⁵⁴. Noszą one tytuł „Karta pobytowa” lub „Karta stałego pobytu” oraz posiadają standardowy kod „członek rodziny obywatela UE, art. 10 dyrektywy 2004/38/WE” lub „członek rodziny obywatela UE, art. 20 dyrektywy 2004/38/WE”. Należy zauważyć, że w rozporządzeniu (UE) 2019/1157 przewidziano stopniowe wycofywanie dotychczasowych kart pobytowych lub kart stałego pobytu. Oznacza to, że przez określoną liczbę lat w obiegu będą karty pobytowe lub karty stałego pobytu w różnym formacie (te wydane na podstawie rozporządzenia (UE) 2019/1157 oraz te wydane wcześniej bez określonego formatu)⁵⁵.

Jeżeli chodzi o format dowodów osobistych, na mocy rozporządzenia (UE) 2019/1157⁵⁶, które ma zastosowanie od 2 sierpnia 2021 r., wprowadzono zharmonizowane formaty dowodów osobistych dla obywateli Unii. W rozporządzeniu (UE) 2019/1157 przewidziano stopniowe wycofywanie dotychczasowych dowodów osobistych⁵⁷.

⁵² [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2019/1157 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie poprawy zabezpieczeń dowodów osobistych obywateli Unii i dokumentów pobytowych wydawanych obywatelom Unii i członkom ich rodzin korzystającym z prawa do swobodnego przemieszczania się \(Dz.U. L 188 z 12.7.2019, s. 67\)](#) ma znaczenie dla EOG i wymaga uwzględnienia w Porozumieniu EOG; proces ten jest w toku.

⁵³ [Rozporządzenie Rady \(WE\) nr 1030/2002 z dnia 13 czerwca 2002 r. ustanawiające jednolity wzór dokumentów pobytowych dla obywateli państw trzecich \(Dz.U. L 157 z 15.6.2002, s. 1\).](#)

⁵⁴ Decyzja wykonawcza Komisji C(2018)7767 z dnia 30 listopada 2018 r. określająca specyfikację techniczną jednolitego wzoru dokumentów pobytowych dla obywateli państw trzecich i uchylająca decyzję C(2002)30691.

⁵⁵ Zgodnie z art. 8 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2019/1157 karty pobytowe członków rodziny obywatela Unii niebędących obywatelami jednego z państw członkowskich, które nie spełniają wymogów art. 7, tracą ważność wraz z upływem okresu ich ważności lub najpóźniej dnia 3 sierpnia 2026 r., w zależności od tego, co nastąpi wcześniej. Art. 8 ust. 2 przewiduje odstępstwo od art. 8 ust. 1 w odniesieniu do kart pobytowych, które nie spełniają minimalnych norm dotyczących zabezpieczeń, określonych w części 2 dokumentu ICAO nr 9303, lub które nie zawierają funkcjonalnego pola odczytu maszynowego zgodnego z częścią 3 dokumentu ICAO nr 9303. Te ostatnie tracą ważność wraz z upływem okresu ich ważności lub najpóźniej do dnia 3 sierpnia 2023 r., w zależności od tego, co nastąpi wcześniej.

⁵⁶ Rozporządzenie (UE) 2019/1157 ma znaczenie dla EOG i wymaga uwzględnienia w Porozumieniu EOG; proces ten jest w toku.

⁵⁷ Zgodnie z art. 5 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2019/1157 dowody osobiste, które nie spełniają wymogów określonych w art. 3, tracą ważność wraz z upływem okresu ich ważności lub najpóźniej do 3 sierpnia 2031 r., w zależności od tego, co nastąpi wcześniej. W art. 5 ust. 2 przewidziano jednak dwa odstępstwa. W związku z tym dowody osobiste, które nie spełniają minimalnych norm dotyczących zabezpieczeń, określonych w części 2 dokumentu ICAO nr 9303, lub które nie zawierają funkcjonalnego pola przeznaczonego do odczytu

Członek rodziny podlegający obowiązkowi wizowemu może również przedstawić dwa paszporty, to znaczy ważny paszport (bez wizy) i unieważniony paszport zawierający ważną wizę (zob. część II pkt 3.1.2 podręcznika wizowego).

Więcej informacji na temat przepisów szczególnych dotyczących członków rodziny obywateli UE, EOG i Szwajcarii znajduje się w [części III podręcznika rozpatrywania wniosków wizowych i zmieniania wydanych wiz](#), zwanego dalej „podręcznikiem wizowym”.

Uwaga: na mocy Umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a **Konfederacją Szwajcarską**, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób powyższe zasady dotyczące kontroli osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii obejmują także pracowników, niezależnie od ich obywatelstwa, osoby świadczące usługi, które są zintegrowane z regularnym rynkiem pracy Szwajcarii lub jednego z państw członkowskich UE oraz delegowane w celu świadczenia usługi na terytorium jednego z tych państw członkowskich UE (art. 17 załącznika I do tej umowy).

Zgodnie z Porozumieniem EFTA te same zasady stosuje się w odniesieniu do pracowników, niezależnie od ich obywatelstwa, osób świadczących usługi, które są zintegrowane z regularnym rynkiem pracy Szwajcarii lub jednego z państw EOG oraz delegowane w celu świadczenia usługi na terytorium jednego z tych państw EOG.

- 2.9. Jeżeli jednak osoba korzystająca z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii nie posiada niezbędnych dokumentów podróży lub niezbędnych wiz (gdy takie są wymagane), dane państwo Schengen przed zawróceniem jej z granicy, zapewnia takiej osobie wszelkie racjonalne możliwości uzyskania niezbędnych dokumentów lub przekazania ich w rozsądnym terminie, albo potwierdzenia lub udowodnienia w inny sposób, że przysługuje jej prawo do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii.

maszynowego, tracą ważność wraz z upływem okresu ich ważności lub najpóźniej do 3 sierpnia 2026 r., w zależności od tego, co nastąpi wcześniej. Dowody osobiste osób w wieku 70 lat i powyżej w dniu 2 sierpnia 2021 r., które spełniają minimalne normy dotyczące zabezpieczeń, określone w części 2 dokumentu ICAO nr 9303, i które zawierają funkcjonalne pole przeznaczone do odczytu maszynowego, tracą ważność wraz z upływem okresu ich ważności.

W przypadku gdy podróżny przedstawia dokument podróży bez pola przeznaczonego do odczytu maszynowego, a istnieją wątpliwości co do jego tożsamości, należy przeprowadzić kontrolę drugiej linii.

*** Podstawa prawna – orzecznictwo:**

– [dyrektywa 2004/38/WE \(art. 4, 5 i 27\)](#)

– [kodeks graniczny Schengen \(art. 8\)](#)

– [Umowa między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób, 21 czerwca 1999 r.](#)

– [rozporządzenie \(UE\) 2017/1954](#)

– [wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 25 lipca 2002 r. w sprawie C-459/99 MRAX/Belgia](#)

– [wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 17 lutego 2005 r. w sprawie C-215/03 Salah Oulane/Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie](#)

– [wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 2006 r. w sprawie C-503/03 Komisja/Hiszpania](#)

– [wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie C-754/18 Ryanair](#)

– [wyrok Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-202/13 Sean McCarthy](#)

3. KONTROLE OBYWATELI PAŃSTW TRZECICH PODCZAS WJAZDU

- 3.1. Warunki wjazdu, które przy wjeździe na terytorium państwa Schengen muszą spełnić obywatele państw trzecich, są następujące:

- a) posiadanie ważnego dokumentu lub dokumentów podróży uprawniających ich do przekroczenia granicy, przy czym dokumenty te muszą być ważne przez przynajmniej trzy miesiące po planowanej dacie wyjazdu z terytorium państw strefy Schengen (w uzasadnionych pilnych przypadkach kryterium to może jednak zostać pominięte) i zostać wydane w okresie ostatnich 10 lat; wymóg, aby dokument podróży został wydany w ciągu ostatnich dziesięciu lat, musi być spełniony w dniu wyjazdu (ale niekoniecznie w trakcie pobytu)⁵⁸, pod warunkiem, że dokument jest ważny końca pobytu plus trzy miesiące;

⁵⁸

Kwestia ta jest istotna tylko w tych wyjątkowych przypadkach, w których ważność paszportu państwa trzeciego jest dłuższa niż 10 lat (np. 10 lat i kilka miesięcy, ponieważ w państwie trzecim stosowano praktykę, która pozwalała na przeniesienie pozostałej ważności starego paszportu na nowy paszport przy jego przedłużaniu). Uwaga: zgodnie z normami międzynarodowymi ważność dokumentów podróży nigdy nie powinna przekraczać dziesięciu lat, dlatego praktyczne znaczenie tego pytania powinno mieć jedynie charakter tymczasowy.

*** Przykład:**

Podróżny z państwa trzeciego przybywa 21 listopada 2022 r. na 20-dniowy pobyt w UE z paszportem wydanym 23 listopada 2012 r. i ważnym do dnia 23 marca 2023 r. Warunek wjazdu określony w art. 6 ust. 1 lit. a) kodeksu granicznego Schengen jest spełniony, ponieważ w dniu przyjazdu *data wydania paszportu* była krótsza niż 10 lat, a jego *ważność* przekracza trzy miesiące od planowanej daty wjazdu.

- b) posiadanie [ważnej wizy](#), jeżeli jest ona wymagana, chyba że obywatel państwa trzeciego posiada ważny [dokument pobytowy](#) wydany w państwie Schengen w pełni stosującym dorobek Schengen, który uznaje się za równoważny wobec wizy lub ważnej wizy długoterminowej. (Dokumenty pobytowe, wizy długoterminowe i inne dokumenty wymienione w kolejnych sekcjach zawierają mikroprocesory z danymi biometrycznymi, które muszą być sprawdzone, jak określono w pkt 3.3 niniejszej sekcji). Równoważność ta nie dotyczy zezwoleń na pobyt tymczasowy ważnych do czasu rozpatrzenia pierwszego wniosku o wydanie dokumentu pobytowego lub wniosku o udzielenie azylu;
- c) przedstawienie uzasadnienia celu i warunków planowanego pobytu w państwie Schengen, które obywatel państwa trzeciego zamierza odwiedzić, w tym posiadanie wystarczających środków utrzymania, zarówno na czas trwania planowanego pobytu, jak i na powrót do państwa pochodzenia (lub na tranzyt do państwa trzeciego, co do którego istnieje pewność, że obywatel państwa trzeciego uzyska zezwolenie na wjazd na jego terytorium, na przykład ze względu na posiadany dokument pobytowy wydany przez to państwo) lub możliwości uzyskania takich środków zgodnie z prawem;
- d) obywatel państwa trzeciego nie jest osobą, wobec której dokonano w SIS wpisu do celów odmowy wjazdu;
- e) obywatel państwa trzeciego nie jest uważany za stanowiącego zagrożenie dla porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego, zdrowia publicznego lub stosunków międzynarodowych żadnego z państw Schengen. Dotyczy to w szczególności sytuacji, w której w krajowych bazach danych nie istnieją wpisy do celów odmowy wjazdu dotyczące takiej osoby. W wyroku z 12 grudnia 2019 r.

w sprawie C-380/18 (E.P.) Trybunał Sprawiedliwości wyraźnie uznał, że pojęcie „zagrożenia dla porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego” w rozumieniu kodeksu granicznego Schengen różni się znacznie od pojęcia „zagrożenia dla porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego” w rozumieniu przepisów o swobodnym przepływie (dyrektywa 2004/38/WE). W rozumieniu kodeksu granicznego Schengen naruszenia, o których popełnienie można podejrzewać obywateli państw trzecich, powinny być na wystarczająco poważne, z uwagi na swój charakter i karę, jaka może zostać wymierzona, aby uzasadnić natychmiastowe zakończenie pobytu danego obywatela na terytorium państw członkowskich. Po drugie, w przypadku braku wyroku skazującego właściwe organy mogą powołać się na zagrożenie porządku publicznego jedynie wówczas, gdy istnieją spójne, obiektywne i konkretne dowody dające podstawy do podejrzeń, że dany obywatel państwa trzeciego popełnił takie przestępstwo.

*** Podstawa prawna:**

- [kodeks graniczny Schengen \(art. 6\)](#)
- [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) nr 265/2010 z dnia 25 marca 2010 r. zmieniające konwencję wykonawczą do układu z Schengen i rozporządzenie \(WE\) nr 562/2006 w zakresie dotyczącym przepływu osób posiadających wizy długoterminowe](#)
- [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2018/1806 z dnia 14 listopada 2018 r. wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu](#)
- [decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 565/2014/UE z dnia 15 maja 2014 r. wprowadzająca uproszczony system kontroli osób na granicach zewnętrznych oparty na jednostronnym uznawaniu przez Bułgarię, Chorwację, Cypr i Rumunię niektórych dokumentów za równorzędne z ich wizami krajowymi na przejazd tranzytem przez ich terytorium lub planowany pobyt na ich terytorium nieprzekraczający 90 dni w każdym okresie 180-dniowym oraz uchylająca decyzje nr 895/2006/WE i nr 582/2008/WE](#)

*** Linki:**

- [wykaz państw trzecich, których obywatele muszą posiadać wize podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz tych, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu](#)
- [informacje na temat krajowych odstępstw w zakresie wymogów wizowych](#)
- [wspólny wykaz państw trzecich, których obywatele mają obowiązek posiadania tranzytowej wize lotniskowej podczas tranzytu przez międzynarodową strefę tranzytową portów lotniczych znajdujących się na terytorium państw członkowskich](#)
- [wykaz państw trzecich, których obywatele mają obowiązek posiadania tranzytowej wize lotniskowej podczas tranzytu przez międzynarodową strefę tranzytową portów lotniczych znajdujących się na terytorium jednego państwa członkowskiego](#)
- [wykaz dokumentów pobytowych uprawniających posiadaczy do tranzytu przez porty lotnicze państw członkowskich bez tranzytowej wize lotniskowej](#)

- 3.2. Obywatele państw trzecich podlegają szczegółowej odprawie. Wobec pewnych kategorii osób należy jednak stosować zasady szczególne; są to:
- a) głowy państw i członkowie ich delegacji ([pkt 5.1 niniejszej sekcji](#));
 - b) piloci statków powietrznych i inni członkowie załogi ([pkt 5.2 niniejszej sekcji](#));
 - c) marynarze ([pkt 5.3 niniejszej sekcji](#));
 - d) posiadacze paszportów dyplomatycznych, urzędowych lub służbowych oraz członkowie organizacji międzynarodowych ([pkt 5.4 niniejszej sekcji](#));
 - e) mieszkańcy strefy przygranicznej korzystający z zasad małego ruchu granicznego ([pkt 5.5 niniejszej sekcji](#));
 - f) małoletni ([pkt 5.6 niniejszej sekcji](#));
 - g) uczniowie pochodzący z państw trzecich zamieszkujący w państwie członkowskim UE lub państwie trzecim niepodlegającym obowiązkowi wizowemu ([pkt 5.7 niniejszej sekcji](#));
 - h) pracownicy przygraniczni ([pkt 5.8 niniejszej sekcji](#));
 - i) turyści ze statusem zatwierdzonego celu wyjazdów turystycznych ([pkt 5.9 niniejszej sekcji](#));

- j) służby ratownicze, policja, straż pożarna oraz straż graniczna ([pkt 5.10 niniejszej sekcji](#));
- k) pracownicy zatrudnieni na urządzeniach oddalonych od brzegu ([pkt 5.11 niniejszej sekcji](#)).

Odprawy dotyczące **bezpieśctwowców i uchodźców** przeprowadza się zasadniczo w ten sam sposób, co w przypadku obywateli państw trzecich. Ważność dokumentów podróży wydanych przez państwa trzecie uchodźcom i bezpieczctwowcom można sprawdzić w [„wykazie dokumentów podróży wydanych przez państwa trzecie i jednostki terytorialne”](#). Kwestię, czy posiadacz takiego dokumentu podróży wymaga wizy, aby wjechać do UE, reguluje art. 6 ust. 2 lit. b) rozporządzenia (UE) 2018/1806, który decyzję w tej sprawie zostawia każdemu państwu członkowskiemu. Z odpowiednimi powiadomieniami można zapoznać się w tabeli [„Zwolnienia na podstawie art. 6 ust. 2”](#).

Szczególne zasady mają zastosowanie do osób ubiegających się o azyl i osób ubiegających się o udzielenie ochrony międzynarodowej (zob. pkt 12 niniejszej sekcji dotyczący osób ubiegających się o azyl).

Funkcjonariusz straży granicznej powinien niezwłocznie pobrać i przekazać dane daktyloskopijne każdego obywatela państwa trzeciego lub bezpieczctwowca zatrzymanego w związku z nielegalnym przekroczeniem granicy zewnętrznej państwa Schengen, jeżeli taka osoba ma przynajmniej 14 lat i nie została zawrócona.

Uwaga: w sprawie zasad odprawiania obywateli państw trzecich będących członkami rodzin obywateli UE, EOG lub Szwajcarii (osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii) zob. [pkt 2.8 niniejszej sekcji](#).

*** Podstawa prawna:**

- [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) nr 603/2013 w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców \(art. 14\)](#)

*** Linki:**

- [dokumenty wydawane przez państwa Schengen bezpieczctwowcom i uchodźcom](#)
- [informacje na temat krajowych odstępstw w zakresie wymogów wizowych](#)

3.3. Funkcjonariusze straży granicznej muszą **przeprowadzać systematyczne odprawy** obywateli państw trzecich z wykorzystaniem następujących baz danych:

- SIS,
- SLTD,
- krajowe bazy danych zawierające informacje o skradzionych, przywłaszczonych, utraconych i unieważnionych dokumentach podróży.

Funkcjonariusze straży granicznej mogą także przeszukiwać inne krajowe bazy danych oraz bazy danych Interpolu.

3.4. Odprawy z wykorzystaniem odpowiednich baz danych można przeprowadzać z wyprzedzeniem na podstawie danych pasażerów uzyskanych zgodnie z dyrektywą 2004/82/WE lub innymi przepisami prawa unijnego lub krajowego. W przypadku gdy odpraw tych dokonuje się z wyprzedzeniem w oparciu o takie dane pasażerów, dane otrzymane z wyprzedzeniem należy sprawdzić na przejściu granicznym, porównując je z danymi zawartymi w dokumencie podróży. Należy zweryfikować również tożsamość i obywatelstwo danej osoby, a także autentyczność i ważność dokumentu podróży uprawniającego do przekroczenia granicy.

3.5. W przypadku paszportów i dokumentów podróży zawierających nośnik pamięci⁵⁹ należy sprawdzić autentyczność danych z mikroprocesora, o ile dostępne są ważne certyfikaty. Podczas przeprowadzania kontroli paszportu biometrycznego należy zweryfikować autentyczność i integralność danych przechowywanych na mikroprocesorze. Aby sprawdzić, czy dane na mikroprocesorze zostały wprowadzone przez upoważniony organ i czy nimi nie manipulowano, zawartość mikroprocesora należy uwierzytelnić poprzez uwierzytelnianie bierne. Certyfikat dla podpisujących dokumenty (DSC) należy zweryfikować względem odpowiedniego zaufanego certyfikatu CSCA (krajowego centrum certyfikacji dla podpisujących). Ponadto należy

⁵⁹

Z wyjątkiem wizy (która jest w formie papierowej) wszystkie dokumenty regulowane prawem Unii (paszporty, dowody osobiste, karty pobytowe, karty związane z migracją i inne dokumenty podróży wydawane na podstawie prawa Unii, w tym zezwolenie na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego) zawierają mikroprocesory. Dokument tożsamości marynarza – nawet jeśli nie jest wydawany na podstawie unijnych przepisów – również zawiera mikroprocesor.

dokonać uwierzytelnienia mikroprocesora, aby sprawdzić, czy jest on autentyczny i czy nie został sklonowany⁶⁰.

3.6. Obywatele państw trzecich podlegają szczegółowej odprawie.

Przy wyjeździe szczegółowa odprawa obejmuje weryfikację spełnienia wszystkich warunków wjazdu, tj.:

- sprawdzenie, czy obywatel państwa trzeciego posiada ważny [dokument lub dokumenty uprawniające do przekroczenia granicy](#) oraz, w stosownych przypadkach, wymaganą [wizę](#), [dokument pobytowy](#) lub wizę długoterminową. Obywatel państwa trzeciego podlegający obowiązkowi wizowemu może podróżować z dwoma paszportami, to znaczy z ważnym paszportem (bez wizy) i unieważnionym paszportem zawierający ważną wizę. Od maja 2022 r. na naklejce wizowej musi znaleźć się pieczęć cyfrowa⁶¹. Będzie ona zawierała wszystkie informacje zapisane na naklejce, z wyjątkiem fotografii. Tej pieczęci cyfrowej należy używać do weryfikacji autentyczności danych na naklejce wizowej podczas kontroli na terytorium lub na granicy państwa członkowskiego, gdy nie ma dostępu do wizowego systemu informacyjnego.

Pieczęć cyfrowa – przykład praktyczny:

Straż graniczna może odczytać i zatwierdzić widoczną pieczęć cyfrową (dwuwymiarowy kod kreskowy) wydrukowaną na wizach Schengen. Dwuwymiarowy kod kreskowy (kwadrat wyglądający jak kod QR w prawym dolnym rogu wizy) stanowi dodatkową warstwę zabezpieczającą i jest szczególnie przydatny do zapewnienia autentyczności i integralności wiz Schengen, gdy wizowy system informacyjny jest niedostępny. Jeżeli dane zakodowane w kodzie kreskowym nie odpowiadają danym osobowym posiadacza wizy wydrukowanym na naklejce lub jeżeli weryfikacja podpisu cyfrowego się nie powiedzie, oznacza to, że naklejka wizowa mogła zostać podrobiona lub przerobiona.

⁶⁰ Sklonowany mikroprocesor to taki, w którym informacje są skopiowane z autentycznego mikroprocesora i umieszczone na jego duplikacie bez ograniczeń zabezpieczających.

⁶¹ Decyzja wykonawcza Komisji C(2020) 2672 z dnia 30 kwietnia 2020 r. wprowadzająca pieczęć cyfrową w jednolitym formularzu wizowym. W okresie przejściowym, do 1 listopada 2022 r., państwa członkowskie mogą wydawać zarówno wizy z pieczęcią cyfrową, jak i bez niej.

- systematyczne sprawdzanie odpowiednich baz danych ([zob. pkt 1.5 niniejszej sekcji, tiret czwarte tabeli](#)) oraz weryfikowanie, czy środek transportu takiej osoby oraz przewożone przez nią przedmioty nie stanowią potencjalnego zagrożenia dla porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego, zdrowia publicznego lub stosunków międzynarodowych któregośkolwiek z państw Schengen. Taka weryfikacja musi obejmować bezpośrednie sprawdzenie danych osób i wpisów ich dotyczących oraz wpisów dotyczących przedmiotów zawartych w SIS i w krajowych zbiorach danych, a także ewentualne działania, jakie należy podjąć w związku z wpisem;
- kontrolę stempli wjazdowych i wyjazdowych w dokumencie podróży danego obywatela państwa trzeciego w celu weryfikacji – poprzez porównanie dat wjazdu i wyjazdu – czy dana osoba nie przekroczyła już maksymalnego czasu dozwolonego pobytu na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych lub na terytorium Bułgarii, Chorwacji, Cypru lub Rumunii (rozpatrywanych oddzielnie)⁶² – tj. 90 dni w każdym okresie 180-dniowym poprzedzającym każdy z dni pobytu;
- weryfikację miejsc wyjazdu i przeznaczenia danego obywatela państwa trzeciego i celu planowanego pobytu oraz, jeżeli jest to konieczne, sprawdzenie odpowiednich dokumentów uzupełniających;
- weryfikację posiadania przez danego obywatela państwa trzeciego wystarczających środków utrzymania na czas i cel planowanego pobytu, powrót do państwa pochodzenia lub tranzyt do państwa trzeciego, lub możliwości uzyskania przez niego tych środków w sposób legalny. Aby ocenić, czy środki na pokrycie kosztów utrzymania są wystarczające, należy porównać je z kwotami referencyjnymi ustalonymi przez poszczególne państwa Schengen;

⁶²

Odrębne obliczanie okresu 90/180 dni na terytorium Rumunii i Bułgarii ma się zmienić po uruchomieniu EES.

- podstawę do weryfikacji, czy środki utrzymania są wystarczające, może stanowić gotówka, czeki podróżne i karty kredytowe znajdujące się w posiadaniu obywatela państwa trzeciego. Oświadczenia o sponsorowaniu, jeżeli takie oświadczenia są przewidziane przez prawo krajowe, [oraz listy gwarancyjne lub zaproszenia od osób przyjmujących](#), określone przez prawo krajowe, w przypadku gdy obywatel państwa trzeciego zatrzymuje się u osoby przyjmującej, mogą również stanowić dowód dysponowania wystarczającymi środkami utrzymania;
- ważność karty kredytowej można zweryfikować, kontaktując się z właściwym wydawcą kart płatniczych lub korzystając z innych udogodnień dostępnych na przejściu granicznym (np. kantory wymiany walut);
- zaproszenie od osoby przyjmującej można sprawdzić, kontaktując się z nią bezpośrednio lub sprawdzając, czy działa w dobrej wierze, za pośrednictwem krajowych punktów kontaktowych w państwie Schengen, gdzie zamieszkuje dana osoba przyjmująca.

*** Wytyczne dotyczące pojęcia „zagrożenie dla zdrowia publicznego” do celów odmowy wjazdu**

Pojęcie to oznacza każdą chorobę mogącą przerodzić się w epidemię według definicji Międzynarodowych przepisów zdrowotnych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) lub inną chorobę zakaźną lub zakaźną chorobę pasożytniczą, jeżeli są one objęte przepisami dotyczącymi ochrony, mającymi zastosowanie do obywateli państw Schengen.

Do celów niniejszego podręcznika ocena wszelkich zagrożeń dla zdrowia obywateli Unii, jak również decyzje w sprawie środków, które mają zostać podjęte, będą należeć do kompetencji sieci wspólnotowej ustanowionej decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1082/2013/UE i jej systemu wczesnego ostrzegania i reagowania (EWRS) oraz Europejskiego Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC) ustanowionego rozporządzeniem (WE) nr 851/2004. W skład EWRS wchodzi organy publicznej służby zdrowia państw członkowskich. Organy EWRS działają na poziomie krajowym we współpracy z uznanymi krajowymi instytucjami nadzoru. ECDC przeprowadza ocenę ryzyka, jakie niesie ze sobą dane zagrożenie (ecdc.europa.eu).

Dlatego w każdym państwie członkowskim UE organy właściwe do wdrażania środków

w zakresie zdrowia powinny zawsze uczestniczyć w ocenie zagrożenia dla zdrowia publicznego dokonywanej w celu udzielenia zezwolenia lub wydania zakazu wjazdu na terytorium danego państwa, zgodnie z krajowymi i unijnymi przepisami prawnymi w dziedzinie zdrowia publicznego oraz procedurami obowiązującymi w tej materii w każdym państwie Schengen.

*** Wytyczne dotyczące oceny „zagrożenia dla zdrowia publicznego” w sytuacji wystąpienia choroby mogącej przerodzić się w epidemię**

Pandemia COVID-19 spotęgowała konieczność lepszego przygotowania Unii do reagowania na sytuacje kryzysowe na granicach zewnętrznych związane z przypadkami chorób mogących przerodzić się w epidemię, które stanowią zagrożenie dla zdrowia publicznego. Przyjęcie niespójnych i rozbieżnych środków na granicach zewnętrznych służących przeciwdziałaniu takim zagrożeniom wywiera negatywny wpływ na funkcjonowanie obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych, ogranicza przewidywalność dla podróżnych oraz kontakty międzyludzkie. Komisja zaleca, aby przy stosowaniu środków krajowych związanych z zagrożeniem dla zdrowia publicznego na granicach zewnętrznych uwzględniać następujące okoliczności:

1. Obywatele Unii w rozumieniu art. 20 ust. 1 TFUE oraz obywatele państw trzecich, którzy na mocy porozumień pomiędzy Unią i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a tymi państwami trzecimi, z drugiej strony, korzystają z takich samych praw do swobodnego przemieszczania się jak obywatele Unii, jak również członkowie ich rodzin, powinni zawsze mieć możliwość podróżowania do państw członkowskich UE i państw trzecich, do których ma zastosowanie dorobek Schengen, w dowolnym celu, a nie tylko w celu powrotu do domu.

W przypadku gdy podróżują oni z państw trzecich, które podlegają tymczasowemu ograniczeniu podróży innych niż niezbędne, może to być uzależnione od wymogów zdrowotnych, takich jak samoizolacja lub podobne środki, państwa Schengen będącego miejscem przeznaczenia (pod warunkiem, że nakładają one takie same wymogi na swoich własnych obywateli).

2. Obywatele państw trzecich, którzy są rezydentami długoterminowymi na mocy dyrektywy 2003/109/WE dotyczącej statusu obywateli państw trzecich będących

rezydentami długoterminowymi, osoby, których prawo pobytu wynika z innych dyrektyw UE, umowy o wystąpieniu lub prawa krajowego lub które posiadają krajowe wize długoterminowe, a także członkowie ich rodzin powinni również otrzymać zezwolenie na wjazd, z zastrzeżeniem odpowiednich środków w zakresie zdrowia.

To samo powinno również dotyczyć – w stosownych przypadkach – obywateli państw trzecich posiadających tymczasowe zezwolenie na wjazd [wydane w celu przekroczenia granicy i skorzystania z prawa do legalnego pobytu w państwie członkowskim po odebraniu dokumentu pobytowego].

Funkcjonariusze straży granicznej powinni sprawdzić odpowiednią dokumentację (tj. dokumenty podróży, dokumenty pobytowe i wszelkie inne dokumenty urzędowe), aby ustalić, czy obywatele państw trzecich dotyczą sytuacji określone w dwóch powyższych akapitach.

3. Badanie podróżnych przy wjeździe pod kątem objawów chorób mogących przerodzić się w epidemię może obejmować wykorzystanie skanowania termicznego lub przesiewu na podstawie objawów lub wszelkich innych urządzeń mających na celu wykrycie odpowiednich objawów.

Wszyscy funkcjonariusze publiczni zaangażowani w kontrole graniczne, celne, sanitarne lub wszelkiego rodzaju kontrole na granicach zewnętrznych powinni być wyposażeni w środki ochrony osobistej obejmujące, w stosownych przypadkach, maski, rękawice, płyny do dezynfekcji itp.

4. Przy podejmowaniu decyzji o tym, czy tymczasowe ograniczenia dotyczące podróży innych niż niezbędne do państw Schengen mają zastosowanie do obywatela państwa trzeciego, czynnikiem decydującym powinien być wcześniejszy pobyt w określonym czasie w państwie trzecim, w odniesieniu do którego zniesiono ograniczenia dotyczące odbywania podróży innych niż niezbędne (a nie obywatelstwo).

5. Na granicach powietrznych bramki zautomatyzowanej kontroli granicznej odgrywają ważną rolę w ułatwianiu płynnego przepływu pasażerów na głównych lotniczych przejściach granicznych; systemy bramek elektronicznych nie mogą jednak zweryfikować miejsca zamieszkania obywateli państw trzecich. Państwa Schengen, które zezwalają obywatelom państw trzecich na korzystanie z bramek zautomatyzowanej kontroli

granicznej, powinny rozważyć wprowadzenie kontroli wyrywkowej dla tych podróżnych, którzy korzystają z bramek elektronicznych, lub czasowe wyłączenie bramek zautomatyzowanej kontroli granicznej dla obywateli państw trzecich.

6. Funkcjonariusze straży granicznej będą musieli zapoznać się z wyglądem dokumentów pobytowych i zezwoleń na pracę wydanych przez państwa trzecie oraz posiadać podstawową wiedzę na temat technik druku takich dokumentów i ich zabezpieczeń. Oprócz dokumentów pobytowych i zezwoleń na pracę wydanych przez państwa trzecie podróżni mogliby również ewentualnie przedstawiać dowody osobiste lub prawa jazdy wydane przez państwa trzecie oraz inne dokumenty urzędowe potwierdzające ich deklarowane państwo zamieszkania.

W zależności od okoliczności i rodzaju przedstawianych dokumentów straż graniczna będzie musiała jak najlepiej wykorzystywać wszystkie dostępne materiały referencyjne, na przykład system FADO/iFADO/PRADO21, podręcznik referencyjny Fronteksu, i korzystać z tych zasobów w połączeniu z krajowymi bazami zawierającymi dane dokumentów oraz innymi rozwiązaniami komercyjnymi.

7. Podróżnych należy poinformować przed podróżą o konieczności udowodnienia ich państwa zamieszkania, a tym samym o potrzebie posiadania dodatkowych dokumentów, np. dokumentów pobytowych, zezwoleń na pracę, dowodów osobistych lub dokumentów prawa jazdy wydanych przez państwo trzecie zamieszkania oraz wszelkich innych dokumentów urzędowych potwierdzających, że podróżny zamieszkuje w deklarowanym państwie. Jest to istotne, ponieważ w dokumentach podróży, zwłaszcza w paszportach, nie zawsze umieszcza się lub wskazuje szczegółowe informacje dotyczące dokumentów pobytowych lub zezwoleń na pracę wydanych przez państwa trzecie. Niedopełnienie obowiązku udowodnienia państwa zamieszkania może skutkować odmową wjazdu.

8. Wszelkie decyzje w sprawie odmowy wjazdu muszą być proporcjonalne i niedyskryminacyjne. Środek uznaje się za proporcjonalny, pod warunkiem że został on zastosowany po konsultacji z organami ds. zdrowia i uznany przez nie za odpowiedni i niezbędny do osiągnięcia celu w zakresie zdrowia publicznego. W formularzu odmowy wjazdu w polu „uwagi” funkcjonariusz straży granicznej musi podać przyczynę odmowy.

9. Podróżny może otrzymać ulotkę informacyjną na temat konkretnej choroby.

W przypadku zdrowego podróżnego nie ma konieczności przekazywania dodatkowego powiadomienia sanitarnego władzom sąsiadującego państwa trzeciego, do którego podróżny jest zwracany z przejścia na zewnętrznej granicy lądowej UE (ruch drogowy lub kolejowy) lub przejścia na zewnętrznej granicy morskiej UE (na przykład porty wyznaczone do regularnych połączeń promowych lub inne porty, do których wpływają statki wycieczkowe lub rybacy indywidualni na statkach rybackich).

10. W celu zminimalizowania przybywania osób z państw trzecich oficerowie łącznikowi portów lotniczych lub oficerowie łącznikowi w tych państwach trzecich, które znajdują się w wykazie, mogliby przeprowadzać kontrole przed wejściem na pokład. Państwa Schengen mogłyby również oddelegować na niektóre loty z państwami trzecimi funkcjonariuszy straży granicznej, których rolą byłoby uczestnictwo w lotach wychodzących z Europy w celu przeprowadzenia kontroli przed wejściem na pokład podczas lotów powrotnych. Można również rozważyć oddelegowanie inspektorów sanitarnych lub personelu medycznego bezpośrednio na przejścia graniczne w celu przeprowadzania kontroli przesiewowych podróżnych, weryfikacji oświadczeń dotyczących stanu zdrowia itp.

*** Wytyczne dotyczące obliczania długości pobytu**

W odniesieniu do wymogu nieprzekroczenia 90 dni w okresie 180-dniowym dzień wjazdu należy uwzględnić w obliczeniach jako pierwszy dzień pobytu na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych, a dzień wyjazdu – jako ostatni dzień pobytu na tym obszarze. W przypadku Bułgarii, Chorwacji, Cypru i Rumunii dni te odpowiadają dniom wjazdu na terytorium i wyjazdu z terytorium każdego z tych państw Schengen. Pojęcie „każdy okres” oznacza stosowanie „ruchomego” 180-dniowego okresu odniesienia, zakładającego sprawdzenie wstecz, dla każdego dnia pobytu, ostatniego 180-dniowego okresu w celu ustalenia, czy wymóg dotyczący nieprzekroczenia 90 dni w każdym okresie 180-dniowym pozostaje spełniony. Oznacza to, że nieobecność przez nieprzerwany okres 90 dni umożliwia kolejny pobyt przez okres do 90 dni. Zob.: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/border-crossing/docs/short_stay_schengen_calculator_user_manual_en.pdf

Do obliczenia okresu pobytu dozwolonego na mocy nowych zasad wykorzystać można „kalkulator krótkiego pobytu” na stronie Komisji Europejskiej / DG ds. Migracji i Spraw

Wewnętrznych (https://ec.europa.eu/home-affairs/content/visa-calculator_en lub do pobrania z systemu CIRCA). Podręcznik użytkownika zawiera informacje na temat nowych zasad i korzystania z kalkulatora oraz praktyczne przykłady. Zob.: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/border-crossing/index_en.htm

Tego sposobu obliczania okresów pobytu krótkoterminowego mającego zastosowanie od dnia 18 października 2013 r. nie stosuje się do umów w sprawie zniesienia wiz zawartych między UE a Wspólnotą Bahamów, Brazylią, Saint Kitts i Nevis, Mauritusem i Seszelami, w odniesieniu do których zastosowanie ma definicja „3 miesiące w okresie 6 miesięcy od daty pierwszego wjazdu”. Długość pobytu obywateli państw trzecich podróżujących na podstawie wizej wydanej zgodnie z umowami o ułatwieniach wizowych zawartymi przez UE z niektórymi państwami trzecimi jest obliczana według nowej metody obliczania, ponieważ w tych umowach zawarto odniesienie do „90 dni w ciągu 180-dniowego okresu”.

Okresów pobytu dozwolonych na mocy dokumentu pobytowego lub wizej długoterminowej nie wlicza się w czas trwania pobytu krótkoterminowego (przy ocenie zgodności z ograniczeniem do 90 dni w każdym okresie 180-dniowym). Przepis ten pozwala więc obywatelom państw trzecich nieobjętych obowiązkiem wizowym legalnie pozostawać na terytorium państw Schengen w pełni stosujących dorobek Schengen na kolejny pobyt krótkoterminowy. Podróżny może wykazać, że spełnił warunki dotyczące czasu trwania pobytu krótkoterminowego do dnia upływu okresu ważności poprzedniego dokumentu pobytowego lub poprzedniej wizej długoterminowej⁶³. Przepisy lub praktyki krajowe, które stanowią, że obywatel państwa trzeciego musi co do zasady opuścić terytorium danego kraju po zakończeniu pobytu długoterminowego (którego dotyczy dokument pobytowy lub wiza krajowa), zanim będzie mógł rozpocząć kolejny pobyt krótkoterminowy na tym terytorium, nie są zgodne z przepisami Schengen. Odpowiedzialność za przestrzeganie zasady 90 dni w ciągu każdego 180-dniowego okresu spoczywa na podróżnym⁶⁴. Jeżeli obywatel państwa trzeciego nie skorzysta z możliwości,

⁶³ Potwierdzono to również wyraźnie w art. 12 ust. 3 kodeksu granicznego Schengen (z zastosowaniem od dnia uruchomienia EES).

⁶⁴ Art. 14 ust. 8 rozporządzenia (UE) 2017/2226 wyraźnie stanowi, że „[...] jeżeli pobyt krótkoterminowy obywatela państwa trzeciego, który przebywa na terytorium państwa członkowskiego, rozpoczyna się bezpośrednio po pobycie na podstawie dokumentu pobytowego lub wizej długoterminowej i nie utworzono

jaką daje art. 12 kodeksu granicznego Schengen lub art. 14 ust. 8 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2226⁶⁵, aby wystąpić z wnioskiem o rejestrację rozpoczęcia pobytu krótkoterminowego (lub o uznanie wjazdu na pobyt krótkoterminowy) w dniu wygaśnięcia poprzedniego dokumentu pobytowego lub poprzedniej wizy długoterminowej, może zostać uznany za osobę przebywającą nielegalnie wraz z wynikającymi z tego negatywnymi konsekwencjami, zgodnie z domniemaniem określonym w art. 12 kodeksu granicznego Schengen lub art. 20 rozporządzenia (UE) 2017/2226. Domniemanie to może jednak zostać później obalone zgodnie z art. 12 kodeksu granicznego Schengen.

*** Przykłady:**

Studentka z Kanady, której dokument pobytowy dla studentów zezwalający na pobyt w Austrii traci ważność 31 lipca, zamierza w sierpniu odbyć podróż koleją przez szereg państw Schengen. Studentka ta niekoniecznie musi opuszczać UE, ale może rozpocząć pobyt krótkoterminowy bezpośrednio po upływie okresu ważności dokumentu pobytowego. W tym celu przed 31 lipca powinna wystąpić do właściwych organów na podstawie art. 12 kodeksu granicznego Schengen lub art. 20 rozporządzenia (UE) 2017/2226 z wnioskiem o uznanie wjazdu 1 sierpnia. (Uwaga: ponadto po rozpoczęciu stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1240⁶⁶ będzie również zobowiązany do posiadania ważnego zezwolenia na podróż).

Naukowiec z Indii, którego dokument pobytowy dla naukowców zezwalający na pobyt w Austrii traci ważność 31 lipca, zamierza w sierpniu odbyć wycieczkę wspinaczkową po Alpach (w Austrii i we Włoszech, ale spędzając większość czasu w Austrii). Naukowiec ten niekoniecznie musi opuszczać UE, ale może rozpocząć pobyt krótkoterminowy

wcześniej rejestru indywidualnego, ten obywatel państwa trzeciego może zwrócić się do właściwych organów [...] o utworzenie rejestru indywidualnego i wpisu dotyczącego wjazdu/wyjazdu poprzez wprowadzenie danych [...]”.

⁶⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2226 z dnia 30 listopada 2017 r. ustanawiające system wjazdu/wyjazdu (EES) w celu rejestrowania danych dotyczących wjazdu i wyjazdu obywateli państw trzecich przekraczających granice zewnętrzne państw członkowskich i danych dotyczących odmowy wjazdu w odniesieniu do takich obywateli oraz określające warunki dostępu do EES na potrzeby ochrony porządku publicznego i zmieniające konwencję wykonawczą do układu z Schengen i rozporządzenia (WE) nr 767/2008 i (UE) nr 1077/2011 (Dz.U. L 327 z 9.12.2017, s. 20).

⁶⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1240 z dnia 12 września 2018 r. ustanawiające europejski system informacji o podróży oraz zezwoleń na podróż (ETIAS) i zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1077/2011, (UE) nr 515/2014, (UE) 2016/399, (UE) 2016/1624 i (UE) 2017/2226 (Dz.U. L 236 z 19.9.2018, s. 1).

bezpośrednio po upływie okresu ważności dokumentu pobytowego. W tym celu musiał złożyć wniosek o wizę krótkoterminową w konsulacie austriackim (na przykład w Pradze lub Bratysławie) i musiał otrzymać taką wizę przed 1 sierpnia. Ponadto przed 31 lipca powinien wystąpić do właściwych organów na podstawie art. 12 kodeksu granicznego Schengen lub art. 20 rozporządzenia (UE) 2017/2226 z wnioskiem o uznanie wjazdu 1 sierpnia.

Jeśli chodzi o ewentualne przedłużenie pobytów krótkoterminowych na podstawie umów dwustronnych, art. 20 ust. 2 konwencji z Schengen⁶⁷ zawiera szczegółowe zasady postępowania w tych szczególnych przypadkach.

3.6.1. Szczegółowe odprawa przy wyjeździe obejmuje:

- weryfikację posiadania przez obywatela państwa trzeciego dokumentu uprawniającego do przekroczenia granicy;
- weryfikację dokumentu podróży pod kątem śladów sfałszowania lub podrobienia;
- weryfikację, w drodze obowiązkowych systematycznych odpraw z wykorzystaniem odpowiednich baz danych, czy obywatel państwa trzeciego nie jest uznawany za stwarzającego zagrożenie dla porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego lub stosunków międzynarodowych żadnego z państw Schengen;
- w przypadku paszportów i dokumentów podróży zawierających nośnik pamięci należy sprawdzić autentyczność danych z mikroprocesora, o ile dostępne są ważne certyfikaty. Podczas przeprowadzania kontroli paszportu biometrycznego należy zweryfikować autentyczność i integralność danych przechowywanych na mikroprocesorze. Aby sprawdzić, czy dane na mikroprocesorze zostały wprowadzone przez upoważniony organ i czy nimi nie manipulowano, zawartość mikroprocesora należy uwierzytelnić poprzez uwierzytelnianie bierne. Certyfikat dla podpisujących dokumenty (DSC) należy zweryfikować względem odpowiedniego zaufanego certyfikatu CSCA (krajowego urzędu certyfikacji podmiotów podpisujących dokumenty) z państwa wydającego dokument. Jeżeli istnieje taka możliwość techniczna, należy dokonać uwierzytelnienia mikroprocesora w celu sprawdzenia, czy jest on autentyczny.

3.6.2. Dalsze kontrole przy wyjeździe mogą obejmować:

- weryfikację posiadania przez daną osobę ważnej wizy, jeżeli jest ona wymagana, poza przypadkami, gdy osoba ta posiada ważny dokument pobytowy wydany przez państwo Schengen lub ważną wizę długoterminową lub inne dokumenty uprawniające do pobytu lub ponownego wjazdu na jego terytorium.

⁶⁷ Konwencja Wykonawcza do układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 roku między Rządami Państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach (Dz.U. L 239 z 22.9.2000, s. 19).

- weryfikację, czy dana osoba nie przekroczyła maksymalnego czasu dozwolonego pobytu.
- 3.7. Od obywateli państw trzecich posiadających ważny dokument pobytowy nie należy zasadniczo wymagać udowodnienia celu planowanego pobytu ani posiadania wystarczających środków utrzymania. Należy jednak przeprowadzić pozostałe kontrole – w szczególności sprawdzenie dokumentów podróży i pobytowych, wyszukanie w SIS i krajowych bazach danych – zgodnie ze wskazaniem w pkt 1.2 i pkt [3.6.2 niniejszej sekcji](#). Jeśli chodzi o beneficjentów umowy o wystąpieniu, szczegółowe wytyczne dotyczące sposobu potwierdzania ich statusu znajdują się w załączniku 42 do niniejszego podręcznika.
- 3.8. Aby nie spowalniać procedur na wjazdowych/wyjazdowych stanowiskach odprawy pierwszej linii oraz w przypadkach gdy konieczne jest dokonanie dodatkowych weryfikacji, można je przeprowadzać w miejscu innym niż stanowiska odprawy („kontrola drugiej linii”).

Na życzenie obywatela państwa trzeciego oraz w przypadku gdy istnieją odpowiednie pomieszczenia, takie szczegółowe odprawy należy przeprowadzać w miejscu niepublicznym przeznaczonym do tego celu. W przypadku kontroli drugiej linii dany obywatel państwa trzeciego musi otrzymać pisemną informację o celu i procedurze takiej kontroli. Informacja ta może przybrać postać plakatu lub ulotki wręczanej zainteresowanej osobie. Ulotka lub plakat muszą być dostępne we wszystkich językach urzędowych Unii oraz w języku lub językach państw graniczących z danym państwem Schengen.

*** Podstawa prawna:**

- [kodeks graniczny Schengen \(art. 7 i 8, załączniki I i IV\)](#)
- [decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1082/2013/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie poważnych transgranicznych zagrożeń zdrowia oraz uchylająca decyzję nr 2119/98/WE](#)
- [rozporządzenie \(WE\) nr 851/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. ustanawiające Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób](#)
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 2252/2004 z dnia 13 grudnia 2004 r. w sprawie norm dotyczących zabezpieczeń i danych biometrycznych w paszportach i dokumentach podróży wydawanych przez państwa członkowskie](#)

4. WYSZUKIWANIE W SYSTEMIE INFORMACYJNYM SCHENGEN (SIS) ORAZ BAZIE ZAWIERAJĄCEJ DANE SKRADZIONYCH LUB UTRACONYCH DOKUMENTÓW PODRÓŻY (SLTD)

4.1. Podczas odpraw granicznych wszystkie osoby i ich dokumenty podróży muszą zostać porównane z SIS. Krajowe aplikacje kontroli granicznej zazwyczaj oferują zintegrowane kontrole osób i ich dokumentów podróży z wykorzystaniem odpowiednich baz danych. SIS zawiera wpisy o osobach i przedmiotach objętych jedną z następujących kategorii wpisów:

- wpisy dotyczące powrotu (art. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1860⁶⁸); ta kategoria wpisów obejmuje obywateli państw trzecich, którzy są objęci decyzją nakazującą powrót w celu zweryfikowania, czy wypełniono zobowiązanie do powrotu, oraz w celu ułatwienia wykonania decyzji nakazujących powrót;
- odmowa wjazdu lub pobytu (art. 24 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1861⁶⁹); ta kategoria wpisów obejmuje obywateli państw trzecich⁷⁰, którzy nie są upoważnieni do wjazdu ani pobytu na terytorium państw Schengen⁷¹;
- osoby poszukiwane w celu aresztowania (art. 26 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1862⁷²); ta kategoria wpisów obejmuje osoby, wobec których wydano europejski nakaz aresztowania, nakaz aresztowania na podstawie umowy z Norwegią i Islandią⁷³ lub wnioski o ekstradycję (Szwajcaria i Liechtenstein);

⁶⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1860 z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen do celów powrotu nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich (Dz.U. L 312 z 7.12.2018, s. 1).

⁶⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1861 z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen (SIS) w dziedzinie odpraw granicznych, zmiany konwencji wykonawczej do układu z Schengen oraz zmiany i uchylecia rozporządzenia (WE) nr 1987/2006 (Dz.U. L 312 z 7.12.2018, s. 14).

⁷⁰ W przypadku wpisu dotyczącego obywatela państwa trzeciego, który jest członkiem rodziny obywatela Unii, należy postępować zgodnie z art. 26 rozporządzenia (UE) 2018/1861 (zob. sekcja I pkt 8.3).

⁷¹ Cypr nie ma jeszcze dostępu do SIS, w związku z tym do celów niniejszego rozdziału państwa Schengen oznaczają wszystkie państwa, z wyjątkiem Cypru. Chorwacja ma dostęp do wpisów dotyczących odmowy wjazdu, ale nie jest zobowiązana do odmowy wjazdu na swoje terytorium lub pobytu na swoim terytorium obywatelom państw trzecich, wobec których inne państwo Schengen dokonało wpisu zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1987/2006; może natomiast zdecydować o podjęciu działań w związku z takim wpisem. Chorwacja nie może obecnie wprowadzać do SIS wpisów dotyczących odmowy wjazdu.

⁷² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1862 z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen (SIS) w dziedzinie współpracy

- osoby zaginione (art. 32 ust. 1 lit. a) i b) rozporządzenia (UE) 2018/1862); celem tej kategorii wpisów jest odnalezienie zaginionych osób, w tym dzieci i małoletnich bez opieki, oraz objęcie ich ochroną, jeżeli jest to zgodne z prawem i konieczne;
- osoby narażone na niebezpieczeństwo, tj. dzieci zagrożone uprowadzeniem/dzieci, którym należy uniemożliwić podróżowanie/osoby dorosłe narażone na niebezpieczeństwo, którym należy uniemożliwić podróżowanie (art. 32 ust. 1 lit. c), d) i e) rozporządzenia (UE) 2018/1862); celem tego wpisu jest zapobieganie uprowadzeniom dzieci oraz zapobieganie sytuacjom, w których osoby narażone na niebezpieczeństwo podróżowałyby bez zezwolenia lub zostały nielegalnie wywiezione za granicę. Główna różnica między dokonaniem wpisu dotyczącego osoby zaginionej a wpisu dotyczącego osób narażonych na niebezpieczeństwo, którym należy uniemożliwić podróżowanie, polega na tym, że w tym drugim przypadku osoba nie jest jeszcze zaginiona, ale istnieje ryzyko jej zaginięcia („wpisy prewencyjne”);
- osoby, których obecność jest wymagana do celów postępowania prowadzonego przez organy wymiaru sprawiedliwości (art. 34 rozporządzenia (UE) 2018/1862); celem tej kategorii wpisów jest ustalenie miejsca zamieszkania lub pobytu osób, których obecność jest wymagana do celów sądowych postępowań karnych (np. świadków);
- osoby i przedmioty, w związku z którymi należy przeprowadzić kontrole niejawne, rozpytania kontrolne lub kontrole szczególne (art. 36 rozporządzenia (UE) 2018/1862); celem tego wpisu jest pozyskiwanie informacji o osobach lub powiązanych przedmiotach w celu ścigania przestępstw oraz zapobiegania zagrożeniom bezpieczeństwa publicznego lub narodowego;

policyjnej i współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych, zmiany i uchylenia decyzji Rady 2007/533/WSiSW oraz uchylenia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1986/2006 i decyzji Komisji 2010/261/UE (Dz.U. L 312 z 7.12.2018, s. 56).

73

Chodzi tu o umowę w sprawie procedury przekazywania osób pomiędzy państwami członkowskimi UE a Islandią i Norwegią, która zaczęła obowiązywać w 2019 r. Umowa z dnia 28 czerwca 2006 r. między Unią Europejską a Republiką Islandii i Królestwem Norwegii w sprawie procedury przekazywania osób między państwami członkowskimi Unii Europejskiej a Islandią i Norwegią weszła w życie 1 listopada 2019 r. (Dz.U. L 292 z 21.10.2006, s. 2).

- przedmioty podlegające zajęciu lub przeznaczone do wykorzystania jako dowód w postępowaniu karnym (art. 38 rozporządzenia (UE) 2018/1862); ten wpis obejmuje przedmioty (pojazdy, przyczepy, przyczepy turystyczne, urządzenia przemysłowe i elementy urządzeń przemysłowych, jednostki pływające, silniki jednostek pływających, broń palną, dowody rejestracyjne i tablice rejestracyjne pojazdów, banknoty i banknoty fałszywe, sprzęt informatyczny) i dokumenty (blankiety dokumentów urzędowych, wydane dokumenty tożsamości, takie jak paszporty, dowody tożsamości, dokumenty pobytowe, dokumenty podróży oraz prawa jazdy, które zostały skradzione, przywłaszczone, utracone lub unieważnione lub które mają charakter takich dokumentów, ale są fałszywe), poszukiwane w celu zajęcia lub wykorzystania jako dowód w postępowaniu karnym;
- wpisy dotyczące nieznanymi osobami poszukiwanymi zawierające wyłącznie dane daktyloskopijne (art. 40 rozporządzenia (UE) 2018/1862). Ta kategoria wpisów zawiera niewidoczne ślady linii papilarnych znalezione na miejscu popełnienia przestępstw, w tym przestępstw terrorystycznych. Celem tej kategorii wpisów jest znalezienie podejrzanego nieznanego sprawcy przestępstwa.

Podczas przeszukiwania bazy SIS istnieje możliwość znalezienia kilku wpisów dotyczących tej samej osoby. Wynika to z tego, że wpisu dotyczącego tej samej osoby może dokonać kilka państw Schengen⁷⁴. W takim wypadku na ekranie wyświetlą się wszystkie wnioski o podjęcie działań. O ile wnioski o podjęcie działań są kompatybilne, w stosunku do danej osoby należy podjąć wszystkie żądane działania.

⁷⁴

Do celów dokonywania wpisów w SIS państwa Schengen oznaczają tutaj wszystkie państwa, z wyjątkiem Cypru (który nie ma dostępu do SIS) i Chorwacji (w przypadku dokonywania wpisów dotyczących odmowy wjazdu, ponieważ nie może ona dokonywać takich wpisów), ale z uwzględnieniem Irlandii w przypadku niektórych kategorii wpisów. Irlandia nie ma dostępu do wpisów w SIS dotyczących odmowy wjazdu i powrotu i nie może ich dokonywać.

Niektóre kategorie wpisów dotyczących osób są ze sobą „niezgodne”⁷⁵. Oznacza to, że nowego wpisu dotyczącego tej samej osoby można dokonać jedynie wtedy, gdy jest on „zgodny” z już istniejącym wpisem. Jeżeli wpis jest niezgodny, oznacza to, że uznano, iż działanie wymagane w związku z wpisem dokonany przez jedno państwo Schengen konkuruje z działaniem wymaganym w związku z wpisem dokonany przez inne państwo Schengen. Następujące kategorie wpisów są ze sobą niezgodne:

- wpisy dotyczące odmowy wjazdu i pobytu oraz wpisy dotyczące osób zaginionych, które należy objąć ochroną;
- wpisy dotyczące odmowy wjazdu i pobytu oraz wpisy dotyczące osób narażonych na niebezpieczeństwo;
- wpisy dotyczące powrotu oraz wpisy dotyczące osób zaginionych, które należy objąć ochroną;
- wpisy dotyczące powrotu oraz wpisy dotyczące osób narażonych na niebezpieczeństwo;
- wpisy dotyczące osób zaginionych oraz wpisy dotyczące osób narażonych na niebezpieczeństwo.

W przypadku stwierdzenia wpisu, który konkuruje z innym lub jest z nim niezgodny należy niezwłocznie zwrócić się o pomoc do biura SIRENE.

Uzgodniono hierarchię wpisów, ale dopuszcza się od niej odstępstwa, gdy oba państwa Schengen wyrażą na to zgodę. Kolejność priorytetów wpisów, które mogą być niezgodne, jest następująca:

- 1) wpisy dotyczące odmowy wjazdu i pobytu;
- 2) wpisy dotyczące powrotu połączonego z zakazem wjazdu;
- 3) wpisy dotyczące osób zaginionych, które należy objąć ochroną;

⁷⁵

Zob. tabela w załączniku 4 do podręcznika SIRENE (decyzja wykonawcza Komisji z dnia 18 listopada 2021 r. określająca szczegółowe zasady dotyczące zadań biur SIRENE oraz zasady wymiany informacji uzupełniających dotyczących wpisów w Systemie Informacyjnym Schengen w dziedzinie współpracy policyjnej i współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych („Podręcznik SIRENE – Policja”), C(2021) 7901 final) i decyzja wykonawcza Komisji z dnia 18 listopada 2021 r. określająca szczegółowe zasady dotyczące zadań biur SIRENE oraz zasady wymiany informacji uzupełniających dotyczących wpisów w Systemie Informacyjnym Schengen w dziedzinie odpraw granicznych i powrotów („Podręcznik SIRENE – Granice i powrót”), C(2021) 7900 final.

- 4) wpisy dotyczące osób narażonych na niebezpieczeństwo;
- 5) wpisy dotyczące osób zaginionych, które należy zlokalizować;
- 6) wpisy dotyczące powrotu niepołączonego z zakazem wjazdu.

Jeżeli system da jednocześnie trafienie dla wpisu w SIS oraz dla „zawiadomienia” Interpolu, należy przestrzegać procedury SIS, ponieważ wpisy w SIS mają charakter nadrzędny. Informacje o uzyskanych trafieniach w SIS należy zgłaszać do biura SIRENE, a nie do krajowego centralnego biura Interpolu.

4.2. Wyszukiwanie biometryczne

Wyszukiwanie biometryczne wprowadzono wraz z wdrożeniem funkcji automatycznego systemu identyfikacji daktyloskopijnej SIS (SIS-AFIS). Oznacza to, że SIS można przeszukiwać również na podstawie odcisków palców, a nie tylko danych alfanumerycznych.

Zgodnie z art. 33 rozporządzenia 2018/1861 i art. 43 ust. 2 rozporządzenia 2018/1862 wyszukiwanie w SIS przy użyciu danych daktyloskopijnych może być przeprowadzone we wszystkich przypadkach, w których uznaje się za konieczną identyfikację danej osoby (tj. ustalenie, czy w odniesieniu do sprawdzanej osoby istnieje wpis w SIS). Decyzję o konieczności wyszukania w SIS przy użyciu danych daktyloskopijnych należy w każdym konkretnym przypadku podjąć zgodnie z przepisami unijnymi i krajowymi. Wyszukiwanie przy użyciu danych daktyloskopijnych należy przeprowadzać w przypadkach, gdy tożsamości osoby nie można ustalić za pomocą innych środków (tj. na podstawie danych alfanumerycznych, opisu dokumentu, fotografii lub wizerunku twarzy).

4.3. Rozszerzenia dotyczące przedmiotu

Niektóre kategorie wpisów dotyczących osób (osoby poszukiwane w celu aresztowania, osoby zaginione i osoby narażone na niebezpieczeństwo oraz osoby poszukiwane, których obecność jest wymagana do celów postępowania karnego) mogą zawierać „rozszerzenia dotyczące przedmiotu” przedstawiające informacje o przedmiocie związanym z poszukiwaną osobą i dodane w celu jej zlokalizowania.

Takie rozszerzenia można dodawać w odniesieniu do następujących rodzajów przedmiotów: pojazdy, przyczepy i przyczepy turystyczne; jednostki pływające; kontenery; statki powietrzne; broń palna (wyłącznie w odniesieniu do wpisów w celu aresztowania); blankiety dokumentów urzędowych.

Wszystkie wpisy dotyczące osób mogą zawierać „opisy dokumentów tożsamości”, czyli dane opisujące (ważny) dokument tożsamości (np. dokument podróży lub dokument pobytowy) używany przez osobę, której dotyczy wpis. Istnieje również możliwość dołączenia do wpisu kopii dokumentu.

Celem umieszczania przedmiotów i dokumentów tożsamości jako rozszerzeń wpisu dotyczącego osoby jest ułatwienie wyszukania osoby, której dotyczy wpis – w tym przypadku sam przedmiot lub dokument tożsamości nie jest przedmiotem wpisu.

Wpisy dotyczące przedmiotów dokonane na podstawie art. 36 i 38 rozporządzenia (UE) 2018/1862 mają swój własny cel określony w odpowiednich rozporządzeniach w sprawie SIS: przeprowadzenie kontroli niejawnej, rozpytania kontrolnego lub kontroli szczególnej w przypadku art. 36 lub zajęcie lub ochrona przedmiotu w przypadku art. 38.

4.4. Działania, które należy podjąć w przypadku uzyskania trafienia w SIS

W przypadku trafienia w SIS dotyczącego osoby lub przedmiotu na ekranie funkcjonariusza straży granicznej wyświetli się informacja, jakie należy podjąć działanie.

- 4.4.1. Osoby poszukiwane w celu aresztowania muszą zostać zatrzymane i przekazane organom właściwym do wydania decyzji o tymczasowym pozbawieniu wolności w celu ekstradycji lub wydania wnoszącemu o to państwu UE lub Schengen.

W przypadku gdy Państwa kraj wprowadził zastrzeżenie w odniesieniu do wpisu w celu aresztowania, przyczyna wpisu nadal będzie widniała jako „Osoba poszukiwana w celu jej aresztowania i wydania lub aresztowania i ekstradycji”, natomiast w ramach działania, które należy podjąć, nie będzie wymagane aresztowanie osoby tylko „ustalenie miejsca zamieszkania lub pobytu danej osoby”.

- 4.4.2. Działania, które należy podjąć w odniesieniu do obywateli państw trzecich, w stosunku do których dokonano wpisu dotyczącego powrotu, będą zależały od miejsca, w którym uzyskano trafienie.

a) Jeżeli dana osoba znajduje się na granicy zewnętrznej i opuszcza terytorium państw Schengen, należy zebrać i przekazać do krajowego biura SIRENE informacje o tym, że osobę tę zlokalizowano na granicach zewnętrznych przy wyjeździe i opuściła ona terytorium państw Schengen, a także o miejscu i czasie kontroli oraz o tym, czy osoba ta została wydalona (podlegała przymusowemu powrotowi).

Po otrzymaniu informacji o trafieniu, tj. po otrzymaniu potwierdzenia, że dana osoba opuściła terytorium państw Schengen, państwo Schengen dokonujące wpisu musi niezwłocznie usunąć wpis dotyczący powrotu. Ponadto państwo to musi – w stosownych przypadkach – niezwłocznie dokonać wpisu o odmowie wjazdu i pobytu (lub wpisu dotyczącego powrotu przekształconego we wpis dotyczący odmowy wjazdu), jeżeli decyzji nakazującej powrót towarzyszy zakaz wjazdu.

Jeżeli dana osoba opuszcza terytorium państwa Schengen, które wydało decyzję nakazującą powrót, państwo Schengen dokonujące wpisu musi również poinformować swoje własne organy o trafieniu, aby umożliwić tym organom – w stosownych przypadkach – potwierdzenie powrotu i dokonanie wpisu dotyczącego odmowy wjazdu.

Osobie należy odmówić prawa ponownego wjazdu na podstawie wpisu dotyczącego odmowy wjazdu dokonanego w SIS, jeżeli w odniesieniu do tej osoby dokonano takiego wpisu. Osobie można odmówić prawa wjazdu na podstawie innych warunków przewidzianych w kodeksie granicznym Schengen.

b) Jeżeli dana osoba znajduje się na granicy zewnętrznej i wjeżdża na terytorium państw Schengen, należy zebrać i przekazać do krajowego biura SIRENE informacje o tym, że osobę tę zlokalizowano na granicach zewnętrznych przy wjeździe, a także o miejscu i czasie kontroli.

Po otrzymaniu informacji o trafieniu państwo Schengen dokonujące wpisu musi niezwłocznie usunąć wpis dotyczący powrotu. Ponadto państwo to musi – w stosownych przypadkach – niezwłocznie dokonać wpisu o odmowie wjazdu i pobytu (będącego wpisem dotyczącym powrotu przekształconym we wpis dotyczący odmowy wjazdu), jeżeli decyzji nakazującej powrót towarzyszy zakaz wjazdu.

Jeżeli dana osoba wjeżdża na terytorium państwa Schengen, które wydało decyzję nakazującą powrót, państwo Schengen dokonujące wpisu musi również poinformować swoje własne organy o trafieniu, aby umożliwić tym organom – w stosownych przypadkach – potwierdzenie powrotu i dokonanie wpisu dotyczącego odmowy wjazdu.

Osobie należy odmówić prawa wjazdu do państw Schengen na podstawie wpisu dotyczącego odmowy wjazdu dokonanego w SIS, jeżeli w odniesieniu do tej osoby dokonano takiego wpisu. Osobie można odmówić prawa wjazdu na podstawie innych warunków przewidzianych w kodeksie granicznym Schengen.

c) Ponadto jeżeli osoba przebywa na terytorium danego państwa, wówczas – o ile jest to dopuszczalne na mocy obowiązującego prawa krajowego – należy ją zatrzymać i przesłuchać, a także skontaktować się z właściwym organem krajowym odpowiedzialnym za powroty oraz z krajowym biurem SIRENE w celu doprowadzenia do jej powrotu.

Nie dopuszcza się możliwości dokonywania wpisów dotyczących powrotu w odniesieniu do obywateli państw trzecich, którym przysługuje prawo do swobodnego przemieszczania się. W przypadku trafienia dla wpisu dotyczącego odmowy wjazdu wprowadzonego zgodnie z art. 24 rozporządzenia 2018/1861 w odniesieniu do obywatela państwa trzeciego, któremu przysługuje prawo do swobodnego przemieszczania się w obrębie Unii, wykonujące państwo Schengen natychmiast konsultuje się – w drodze wymiany informacji uzupełniających – z państwem Schengen dokonującym wpisu, tak by niezwłocznie podjąć decyzję w sprawie dalszych działań. Zob. dodatkowe szczegółowe informacje zamieszczone w pkt 8.3 niniejszej sekcji.

4.4.3. Obywatelom państw trzecich, którym odmawia się wjazdu, należy odmówić wjazdu i odesłać ich do miejsca, z którego przybyli, lub ich państwa pochodzenia tak szybko jak to możliwe, jeśli pozwalają na to okoliczności. Takie osoby muszą pozostać pod nadzorem straży granicznej do czasu, aż opuszczą terytorium państwa Schengen. W przypadku uzyskania trafienia dla wpisu o odmowie wjazdu i pobytu dotyczącego obywatela państwa trzeciego, który jest posiadaczem dokumentu pobytowego, należy poświęcić szczególną uwagę kontroli autentyczności i ważności dokumentu pobytowego. Ponadto należy bezzwłocznie skontaktować się z biurem SIRENE, aby uruchomiło

procedurę konsultacji określoną w art. 30 rozporządzenia (UE) 2018/1861 i w art. 36 podręcznika SIRENE⁷⁶.

W przypadku obywateli państwa trzeciego będących członkami rodziny obywateli Unii zob. dotyczące ich przepisy szczególne ([pkt 8.3 niniejszej sekcji](#)).

W przypadku uzyskania trafienia dla wpisu o odmowie wjazdu dotyczącego beneficjenta umowy o wystąpieniu zob. szczegółowe wytyczne przedstawione w załączniku 42 do niniejszego podręcznika.

- 4.4.4. Od osoby dorosłej, która została zgłoszona jako zaginiona, należy uzyskać zgodę na powiadomienie strony, która zgłosiła jej zaginięcie.
- 4.4.5. Należy zwrócić szczególną uwagę na małoletnich (niezależnie od tego, czy pozostają pod opieką, czy nie), a także na zaginione osoby dorosłe narażone na niebezpieczeństwo, które należy objąć ochroną. W przypadku uzyskania trafienia dotyczącego małoletniego narażonego na niebezpieczeństwo, dziecka zagrożonego uprowadzeniem, dziecka, któremu należy uniemożliwić podróżowanie, lub osoby dorosłej narażonej na niebezpieczeństwo, której należy uniemożliwić podróżowanie, taką osobę należy – o ile jest to dopuszczalne na mocy obowiązującego prawa krajowego – zatrzymać i doprowadzić przed właściwy organ, który może polecić umieszczenie tej osoby w bezpiecznym miejscu w celu uniemożliwienia jej kontynuowania podróży. W takim przypadku należy niezwłocznie skontaktować się z właściwym organem krajowym w celu ustalenia, czy dana osoba powinna zostać objęta ochroną. Aby uzyskać dodatkowe informacje na temat sprawy, należy skontaktować się również z krajowym biurem SIRENE.
- 4.4.6. Dane gromadzone na potrzeby kontroli niejawnych, rozpytań kontrolnych lub kontroli szczególnych powinny umożliwiać uzyskanie takich informacji jak:
- fakt zlokalizowania osoby, której dotyczy wpis;
 - miejsce, czas lub przyczyna kontroli;
 - trasa podróży i miejsce docelowe;
 - osoby towarzyszące osobie, której dotyczy wpis, co do których można w uzasadniony sposób przypuszczać, że pozostają one w związku z osobą, której dotyczy wpis;

⁷⁶ *Ibid.*

- używane lub przewożone przez osobę przedmioty, w tym dokumenty podróży;
- okoliczności, w jakich osoba lub pojazd, jednostka pływająca, statek powietrzny lub kontener zostały znalezione;
- wszelkie inne informacje poszukiwane przez państwo Schengen dokonujące wpisu.

Podczas gromadzenia tych informacji na podstawie wpisu dotyczącego kontroli niejawnej należy utrzymać niejawny charakter kontroli.

Podczas rozpytania kontrolnego należy gromadzić takie same informacje, bez konieczności utrzymywania niejawnego charakteru kontroli.

Podczas kontroli szczególnych można przeszukać osoby, pojazdy, jednostki pływające, statki powietrzne, kontenery i przewożone przedmioty, aby uzyskać informacje wymienione w tym punkcie.

Przy przeprowadzaniu kontroli niejawnych, rozpytań kontrolnych lub kontroli szczególnych mogą wyświetlić się dodatkowe pytania, które należy zadać.

W przypadku gdy we wpisie wskazano, że wymagane są „natychmiastowe działania”, informacje wymienione w tym punkcie należy niezwłocznie przekazać do krajowego biura SIRENE.

*** Wniosek o informacje na temat wpisu w SIS**

Osobie, która zwraca się o informacje na temat przetwarzania jej danych osobowych w SIS oraz przysługujących jej praw w zakresie dostępu do tych danych, funkcjonariusz straży granicznej powinien podać dane [właściwego organu krajowego](#) pełniącego funkcję administratora danych SIS, z pomocą którego osoba ta może skorzystać z przysługujących jej praw, a także dane [organów ochrony danych](#), i poinformować tę osobę o możliwości wniesienia skargi do tych organów.

4.4.7. Przedmioty przeznaczone do zajęcia lub wykorzystania jako dowód w postępowaniu karnym obejmują:

- pojazdy silnikowe niezależnie od układu napędowego;
- możliwe do zidentyfikowania części pojazdów silnikowych;
- przyczepy o masie własnej przekraczającej 750 kg;

- przyczepy turystyczne;
- urządzenia przemysłowe;
- możliwe do zidentyfikowania części urządzeń przemysłowych;
- jednostki pływające i silniki jednostek pływających;
- kontenery;
- statki powietrzne i silniki statków powietrznych;
- broń palna;
- blankiety dokumentów urzędowych, które zostały skradzione, przywłaszczone, utracone lub które mają charakter takich dokumentów, ale są fałszywe;
- wydane dokumenty tożsamości, takie jak paszporty, dowody tożsamości, dokumenty pobytowe, dokumenty podróży oraz prawa jazdy, które zostały skradzione, przywłaszczone, utracone lub unieważnione lub które mają charakter takich dokumentów, ale są fałszywe;
- dowody rejestracyjne pojazdów i tablice rejestracyjne pojazdów, które zostały skradzione, przywłaszczone, utracone lub unieważnione lub które mają charakter takich dokumentów lub tablic rejestracyjnych, ale są fałszywe;
- banknoty (o spisanych numerach) i banknoty fałszywe;
- sprzęt informatyczny.

*** Najlepsza praktyka – zajęcie dokumentów podróży:**

Funkcjonariusze straży granicznej powinni zajmować wszystkie dokumenty podróży zarejestrowane w SIS jako skradzione, przywłaszczone, utracone lub unieważnione, lub które mają charakter takich dokumentów lub tablic, ale są fałszywe, zwłaszcza jeżeli chodzi o dokumenty unieważnione do celów podróżowania. Może się zdarzyć, że posiadacz dokumentu zarejestrowanego w SIS jako przeznaczony do zajęcia jest w stanie udowodnić, że jest prawowitym właścicielem tego dokumentu, że dokument zarejestrowano w SIS, ponieważ został zgłoszony jako utracony lub skradziony, ale osoba ta odnalazła dokument i zapomniała to zgłosić właściwym organom. W takim przypadku tożsamość posiadacza tego dokumentu podróży oraz prawo posiadacza do korzystania

z tego dokumentu do celów podróżowania powinny być zawsze zweryfikowane z właściwymi organami, w stosownych przypadkach we współpracy z krajowym biurem SIRENE.

Aby uzyskać dalsze informacje o działaniach, jakie należy podjąć w przypadku wpisu w SIS, funkcjonariusze straży granicznej powinni skontaktować się z krajowym biurem SIRENE oraz zapoznać się z krajowymi procedurami dotyczącymi działań następczych w przypadku trafienia w SIS.

*** Podstawa prawna:**

– [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2018/1860 z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen do celów powrotu nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich](#)

– [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2018/1861 z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen \(SIS\) w dziedzinie odpraw granicznych, zmiany konwencji wykonawczej do układu z Schengen oraz zmiany i uchylecia rozporządzenia \(WE\) nr 1987/2006](#)

– [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2018/1862 z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen \(SIS\) w dziedzinie współpracy policyjnej i współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych, zmiany i uchylecia decyzji Rady 2007/533/WSiSW oraz uchylecia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady \(WE\) nr 1986/2006 i decyzji Komisji 2010/261/UE](#)

– decyzja wykonawcza Komisji z dnia 15 stycznia 2021 r. ustanawiająca przepisy techniczne niezbędne do wprowadzania, aktualizowania, usuwania i wyszukiwania danych w Systemie Informacyjnym Schengen (SIS) oraz inne środki wykonawcze w dziedzinie współpracy policyjnej i współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych, C(2021) 92 final

– decyzja wykonawcza Komisji z dnia 15 lutego 2021 r. ustanawiająca przepisy techniczne niezbędne do wprowadzania, aktualizowania, usuwania i wyszukiwania danych w Systemie Informacyjnym Schengen oraz inne środki wykonawcze w dziedzinie odpraw granicznych i powrotów, C(2021) 660 final

– decyzja wykonawcza Komisji z dnia 18 listopada 2021 r. określająca szczegółowe zasady dotyczące zadań biur SIRENE oraz zasady wymiany informacji uzupełniających dotyczących wpisów w Systemie Informacyjnym Schengen w dziedzinie współpracy policyjnej i współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych („Podręcznik SIRENE – Policja”), C(2021) 7901 final

– decyzja wykonawcza Komisji z dnia 18 listopada 2021 r. określająca szczegółowe zasady dotyczące zadań biur SIRENE oraz zasady wymiany informacji uzupełniających dotyczących wpisów w Systemie Informacyjnym Schengen w dziedzinie odpraw granicznych i powrotów („Podręcznik SIRENE – Granice i powrót”), [C\(2021\) 7900 final](#)

4.5. Podczas odpraw granicznych dokumenty podróży wszystkich osób muszą zostać porównane z bazą danych SLTD Interpolu. Baza danych SLTD zawiera szczegółowe informacje na temat skradzionych i utraconych paszportów zgłoszonych do bazy danych STLD przez państwo, które wydało dokument. W przypadku uzyskania trafienia w bazie danych SLTD funkcjonariusze straży granicznej powinni podjąć działania wymagane/zalecane w prawie krajowym.

5. SZCZEGÓŁOWE ZASADY ODPRAWY OKREŚLONYCH KATEGORII OSÓB

5.1. Szefowie państw

Szefowie państw oraz członkowie ich delegacji, których przyjazd i wyjazd oficjalnie zapowiedziano straży granicznej drogą dyplomatyczną, nie mogą podlegać odprawie granicznej.

* Podstawa prawna:

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VII\)](#)

5.2. Piloci statków powietrznych

5.2.1. Piloci statków powietrznych oraz inni członkowie załogi mogą przekraczać granicę w trakcie pełnienia swoich obowiązków na podstawie licencji pilota lub certyfikatu członka załogi, o którym mowa w załączniku 9 do Konwencji z 7 grudnia 1944 r. o międzynarodowym lotnictwie cywilnym (konwencja ICAO), gdy:

- a) wchodzą na pokład i schodzą na ląd w porcie lotniczym międzylądowania lub w porcie lotniczym przylotu znajdującym się na terytorium państwa Schengen;
- b) wchodzą na teren gminy portu lotniczego międzylądowania lub portu lotniczego przylotu znajdującej się na terytorium państwa Schengen;
- c) podróżują, korzystając z dowolnego środka transportu, do portu lotniczego znajdującego się na terytorium państwa Schengen w celu wejścia na pokład samolotu odlatującego z tego portu lotniczego.

We wszystkich pozostałych przypadkach muszą być spełnione ogólne warunki wjazdu obowiązujące obywateli państw trzecich.

- 5.2.2. W miarę możliwości podczas odpraw w portach lotniczych należy przyznać pierwszeństwo odprawom załóg statków powietrznych, tj. należy odprawić je albo przed pasażerami, albo w specjalnie wyznaczonych miejscach. Dopuszcza się, by załogi znane personelowi odpowiedzialnemu za kontrole graniczne, wykonującemu swoje obowiązki, podlegały jedynie wrywkowej kontroli.

*** Podstawa prawna:**

- [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VII\)](#)
- [Konwencja o międzynarodowym lotnictwie cywilnym](#)

5.3. **Marynarze⁷⁷**

- 5.3.1. Państwa Schengen mogą zezwolić marynarzom posiadającym dokument tożsamości marynarza wydany zgodnie z Konwencją Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO) dotyczącą dowodów tożsamości marynarzy nr 108 (1958) lub nr 185 (2003), Konwencją o ułatwieniu międzynarodowego obrotu morskiego (konwencja FAL) oraz właściwym prawem krajowym na wjazd na terytorium państw Schengen poprzez zejście na ląd w celu pobytu na terenie portu, do którego zawijają ich statki, lub na terenie przyległych gmin lub na opuszczenie terytorium państw Schengen celem powrotu na swoje statki, bez obowiązku zgłaszania się na przejściu granicznym, pod

⁷⁷ Do celów niniejszego podręcznika preferowanym terminem jest termin „marynarz”, ponieważ jest on stosowany zarówno w kodeksie granicznym Schengen, konwencjach MOP nr 108 i 185, jak i w Konwencji o ułatwieniu międzynarodowego obrotu morskiego (konwencja FAL)

warunkiem że ich nazwisko widnieje na liście członków załogi ich statku, która została uprzednio przedłożona właściwym organom do kontroli.

Na podstawie oceny zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego i ryzyka nielegalnej imigracji przed zejściem na ląd marynarze podlegają jednak odprawie dokonywanej przez straż graniczną zgodnie z art. 8 kodeksu granicznego Schengen.

5.3.2. Marynarze, którzy zamierzają przebywać poza gminami położonymi w okolicy portów, muszą przestrzegać ogólnych warunków wjazdu na terytorium państw Schengen.

Posiadacze ważnej książeczki żeglarskiej lub dokumentu tożsamości marynarza mogą jednak zostać upoważnieni do wjazdu na terytorium państwa Schengen, nawet jeśli nie posiadają ważnej wizy lub nie mogą udowodnić posiadania wystarczających środków utrzymania, w następujących okolicznościach:

- wejście na pokład statku, który został już zakotwiczony, lub wkrótce przybędzie do portu państwa Schengen;
- tranzyt do państwa trzeciego lub powrót do państwa pochodzenia;
- sytuacje wyjątkowe lub wynikające z konieczności (choroba, zwolnienie z pracy, wygaśnięcie umowy itd.).

W takich przypadkach posiadacze książeczek żeglarskich lub dokumentów tożsamości marynarza, od których wymaga się posiadania wizy z uwagi na ich obywatelstwo, a którzy nie posiadają jej w momencie wjazdu na terytorium państwa Schengen, mogą otrzymać wizę na granicy ([zob. pkt 9 niniejszej sekcji](#)).

*** Podstawa prawna:**

- [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VII\)](#)
- [konwencja MOP nr 185](#)
- [konwencja FAL](#)

5.4. **Posiadacze paszportów dyplomatycznych, urzędowych lub służbowych oraz członkowie organizacji międzynarodowych**

5.4.1. Z uwagi na posiadane przez nich specjalne przywileje i immunitety, posiadacze paszportów dyplomatycznych, urzędowych lub służbowych, wydanych przez państwa trzecie lub ich rządy uznane przez państwa Schengen, podróżujący w ramach

wykonywania swoich obowiązków mogą uzyskać pierwszeństwo w stosunku do innych podróżnych na przejściach granicznych, nawet jeżeli w stosownych przypadkach są oni w dalszym ciągu objęci obowiązkiem wizowym. Osoby posiadające tego typu dokumenty nie mają obowiązku udowadniania, że posiadają wystarczające środki utrzymania.

- 5.4.2. Jeżeli osoba zgłaszająca się na granicy zewnętrznej powołuje się na przywileje, immunitety i zwolnienia, straż graniczna może zażądać od takiej osoby przedstawienia dowodu swojego statusu poprzez okazanie odpowiednich dokumentów, w szczególności świadectw wydanych przez państwo akredytujące lub paszportu dyplomatycznego, lub w inny sposób. W przypadku wątpliwości straż graniczna może, w razie pilnej potrzeby, zwrócić się bezpośrednio do ministerstwa spraw zagranicznych.

Ponadto straż graniczna nie może odmówić posiadaczom paszportów dyplomatycznych, urzędowych lub służbowych wjazdu na terytorium państwa Schengen bez uprzedniego skonsultowania się z odpowiednimi organami krajowymi. Ma to zastosowanie również wówczas, gdy w SIS figuruje wpis dotyczący danej osoby.

- 5.4.3. Akredytowani członkowie misji dyplomatycznych i przedstawicielstw konsularnych oraz ich rodziny mogą wjeżdżać na terytorium państw Schengen za okazaniem karty wydanej przez ministerstwo spraw zagranicznych państwa Schengen i dokumentu uprawniającego ich do przekraczania granicy.

Sprawdzenie, czy spełnione są warunki wjazdu nie jest konieczne, jeśli dyplomata wjeżdżający na terytorium państwa Schengen jest w tym państwie akredytowany i ma prawo do długoterminowego pobytu na jego terytorium.

- 5.4.4. Dyplomaci akredytowani poza terytorium państw Schengen muszą spełnić ogólne warunki wjazdu, gdy podróżują w celach prywatnych.

- 5.4.5. Gdy istnieje ryzyko i uzasadnione podejrzenie nadużycia lub działalności przestępczej ze strony dyptomatów, należy niezwłocznie poinformować ministerstwo spraw zagranicznych odnośnego państwa.

- 5.4.6. Zgodnie z Konwencją wiedeńską o stosunkach dyplomatycznych z dnia 18 kwietnia 1961 r. nietykalność i inne immunitety przysługują dyplomatom jedynie w państwie,

w którym są akredytowani, oraz w państwach, przez które przejeżdżają tranzytem, aby objąć stanowisko lub na nie powrócić, albo też gdy wracają do swojego państwa. Nie ma to zastosowania jedynie wówczas, gdy podróżują w celach prywatnych.

- 5.4.7. Członkom organizacji międzynarodowych posiadającym dokumenty wydane przez organizacje międzynarodowe wymienione w tym punkcie oraz wykonującym swoje obowiązki można, gdy jest to możliwe, przyznać preferencyjne traktowanie podczas odpraw granicznych.

Uwzględnić należy w szczególności następujące rodzaje dokumentów:

- laissez-passer Organizacji Narodów Zjednoczonych wydawane personelowi Organizacji Narodów Zjednoczonych i agencjom podległym na mocy Konwencji o przywilejach i immunitetach organizacji wyspecjalizowanych przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych w dniu 21 listopada 1947 r. w Nowym Jorku;
- laissez-passer Unii Europejskiej (UE);
- legitymacje wydane przez Sekretarza Generalnego Rady Europy;
- dokumenty wydane zgodnie z art. III ust. 2 Umowy między Państwami-Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego dotyczącej statusu ich sił zbrojnych (wojskowy dokument tożsamości, któremu towarzyszy rozkaz podróży, polecenie podróży lub indywidualny lub zbiorowy rozkaz wyjazdu), a także dokumenty wydane w ramach Partnerstwa dla Pokoju.

Od posiadaczy tych dokumentów zasadniczo nie wymaga się dowodu posiadania wystarczających środków utrzymania.

*** Podstawa prawna:**

- [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VII\)](#)
- [Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych z dnia 18 kwietnia 1961 r.](#)

*** Link:**

- [informacje na temat krajowych odstępstw w zakresie wymogów wizowych](#)

5.5. Mieszkańcy strefy przygranicznej korzystający z zasad małego ruchu granicznego

- 5.5.1. Mieszkańcy strefy przygranicznej sąsiadującego państwa trzeciego, którzy posiadają zezwolenia na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego („MRG”) wydane na podstawie dwustronnej umowy między państwem Schengen a odnośnym państwem trzecim, korzystają ze szczególnego traktowania przy przekraczaniu granicy, tj.:

- nie muszą posiadać wizy, jeżeli posiadają zezwolenie MRG wydane przez państwo Schengen, którego granicę chcą przekroczyć. Można natomiast wymagać od nich posiadania paszportu wraz z zezwoleniem MRG, jeżeli przewidują to dwustronne umowy z odnośnym państwem trzecim;
- po sprawdzeniu ważności i autentyczności zezwolenia MRG, które potwierdza status mieszkańca strefy przygranicznej danej osoby, nie należy przeprowadzać żadnych dalszych kontroli pod kątem celu podróży lub posiadania środków utrzymania;
- ani zezwolenia MRG, ani paszportu (jeśli taki jest wymagany) nie należy stemplować przy przekraczaniu granicy w jedną lub drugą stronę.

5.5.2. Dwustronne umowy między państwem członkowskim a państwem trzecim mogą przewidywać także dodatkowe ułatwienia w przekraczaniu granicy przez posiadaczy takich zezwoleń, zob. [sekcja II pkt 3](#).

*** Podstawa prawna:**

- [rozporządzenie \(WE\) nr 1931/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. ustanawiające przepisy dotyczące małego ruchu granicznego na zewnętrznych granicach lądowych państw członkowskich i zmieniające postanowienia Konwencji z Schengen](#)
- [dwustronne umowy rozmowy zawarte między państwami Schengen w sprawie małego ruchu granicznego](#)

5.6. **Małoletni**

- 5.6.1. Straż graniczna zwraca szczególną uwagę na małoletnich, niezależnie od tego, czy podróżują pod opieką, czy samotnie. Wszyscy małoletni powinni być traktowani podczas procedur granicznych zgodnie z zasadą „najlepszego interesu dziecka”. Podczas procedur granicznych należy traktować małoletnich priorytetowo oraz zawsze dbać o przyjazne dla dzieci traktowanie i atmosferę. Funkcjonariusze straży granicznej mają obowiązek udzielać informacji oraz wyjaśniać procedury graniczne w sposób przyjazny dla dzieci (np. korzystać z usług tłumaczy ustnych lub obrazków) i upewniać się, że małoletni ich rozumieją. Obejmuje to wstępne ustalenie możliwej potrzeby ochrony międzynarodowej w przypadku małoletnich migrantów, którzy przybywają do UE nielegalnie, oraz ich natychmiastowe skierowanie do krajowych organów odpowiedzialnych za ochronę dzieci, zgodnie z ich wiekiem i potrzebami.

W przypadku wątpliwości co do rzeczywistego wieku danej osoby należy traktować ją jako dziecko, o ile procedura ustalania wieku nie wykaże, że jest inaczej. W takich przypadkach, a w szczególności gdy wydaje się możliwe, że dana osoba jest małoletnia, należy ją jak najszybciej skierować do organów odpowiedzialnych za zajmowanie się małoletnimi, w tym za ustalanie wieku. Jeżeli istnieją poważne podstawy do podejrzeń, że mogła ona zostać bezprawnie zabrana spod opieki osoby sprawującej nad nią prawną opiekę rodzicielską lub w przypadku jakichkolwiek podejrzeń o wykorzystywanie lub znęcanie się, należy jak najszybciej skontaktować się z krajowymi organami odpowiedzialnymi za ochronę dzieci.

Jeżeli chodzi o małoletnich przekraczających zewnętrzne granice powietrzne Unii Europejskiej, należy wziąć pod uwagę treść wytycznych dla funkcjonariuszy straży granicznej przedstawionych przez Frontex w jego podręczniku VEGA: Dzieci na lotniskach.

- 5.6.2. Podczas odpraw granicznych, w przypadku małoletnich z osobami towarzyszącymi, straż graniczna musi sprawdzić, czy osoby towarzyszące małoletnim sprawują nad nimi opiekę rodzicielską, zwłaszcza gdy małoletnim towarzyszy tylko jedna osoba dorosła. W takim przypadku straż graniczna będzie musiała przeprowadzić wszelkie niezbędne dochodzenia, aby zapobiec uprowadzeniu lub bezprawnemu zabraniu małoletniego.

Aby uniknąć zaginięć dzieci, należy zapewnić możliwie szybką rejestrację, zwłaszcza w przypadku dzieci nieposiadających dokumentów.

- 5.6.3. W przypadku małoletnich bez opieki straż graniczna upewnia się, za pomocą szczegółowej kontroli dokumentów podróży i dokumentów uzupełniających, że małoletni nie wjeżdżają na terytorium ani nie opuszczają go wbrew woli osoby sprawującej (osób sprawujących) nad nimi opiekę rodzicielską. We wszystkich kontaktach z małoletnimi należy posługiwać się przyjaznym dla dzieci językiem dostosowanym do wieku i dojrzałości małoletniego, co może wymagać, w stosownych przypadkach, pomocy tłumacza ustnego lub mediatora kulturowego.
- 5.6.4. Jeżeli istnieją wątpliwości, czy małoletni będący obywatelem Unii lub obywatelem państwa trzeciego legalnie przebywającym w UE jest uprawniony do przekroczenia granicy przy wyjeździe, należy skonsultować się z krajowym punktem kontaktowym ds. małoletnich w państwie UE lub Schengen, którego obywatelem lub mieszkańcem jest małoletni.

Jeśli otrzymane informacje wskazują na możliwość uprowadzenia lub podejrzenie bezprawnego wyjazdu małoletniego będącego obywatelem Unii lub obywatelem państwa trzeciego legalnie zamieszkującym w UE, straż graniczna powinna:

- odmówić wyjazdu małoletniemu, lub
- w przypadku gdy nie ma wystarczających podstaw do odmowy małoletniemu prawa wyjazdu, ale istnieją wątpliwości co do prawa do opieki rodzicielskiej – zebrać informacje na temat osoby towarzyszącej małoletniemu i docelowego miejsca podróży. Informacje te należy, zgodnie z obowiązującymi przepisami krajowymi, przekazać niezwłocznie do krajowego punktu kontaktowego ds. małoletnich w państwie UE lub Schengen, którego obywatelem lub mieszkańcem jest małoletni.

W kontekście procedur przedstawionych w pkt 5.6 niniejszej sekcji zadania krajowych punktów kontaktowych ds. małoletnich powinny obejmować:

- udostępnianie, gdy jest to możliwe, informacji na temat tożsamości (imienia i nazwiska, obywatelstwa i daty urodzenia) małoletniego oraz osoby towarzyszącej małoletniemu, jak również relacji między nimi;

- powiadomienie innych krajowych organów zajmujących się małoletnimi, których sytuacja wzbudza obawy, oraz poinformowanie ich o wszelkich środkach ostrożności podjętych w stosunku do tych małoletnich;
- udzielanie innym państwom członkowskim lub Schengen porad na temat krajowych procedur i wymogów w zakresie dokumentów oraz wsparcia w tym zakresie.

*** Podstawa prawna:**

- [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VII\)](#)

*** Linki:**

- [wykaz krajowych punktów kontaktowych na potrzeby konsultacji w kwestiach dotyczących małoletnich](#)
- [wykaz punktów kontaktowych w państwach członkowskich właściwych w sprawach związanych z zarządzaniem granicami](#)
- [podręcznik VEGA: Dzieci na lotniskach: zagrożenia dla dzieci w drodze: wytyczne dla straży granicznej](#)

5.7. Uczniowie z państw trzecich zamieszkujący w państwie członkowskim UE lub w państwie trzecim niepodlegającym obowiązkowi wizowemu⁷⁸

5.7.1. Uczniowie będący obywatelami państwa trzeciego podlegającego obowiązkowi wizowemu, którzy przebywają legalnie w państwie członkowskim UE i uczestniczą w wycieczce szkolnej, nie mają obowiązku posiadania wizy na tranzyt lub pobyt krótkoterminowy na terytorium innego państwa członkowskiego UE, o ile zostaną spełnione następujące warunki:

- a) towarzyszy im nauczyciel z danej szkoły, posiadający ważny dokument podróży lub wizę, jeżeli jest ona wymagana;
- b) nauczyciel jest w stanie okazać [formularz](#) wydany przez szkołę, który pozwala ustalić tożsamość wszystkich uczniów uczestniczących w wycieczce i w którym jasno określono cel i okoliczności planowanego pobytu lub tranzytu;

⁷⁸

Punkt 5.7 nie dotyczy Norwegii, Islandii, Szwajcarii i Liechtensteinu.

c) uczniowie szkoły posiadają dokument uprawniający do przekroczenia granicy.

Jednak ten ostatni wymóg – posiadanie ważnego dokumentu podróży – jest uchylony gdy:

- formularz, o którym mowa w pkt b), zawiera aktualne zdjęcie wszystkich uczniów, którzy nie są w stanie legitymować się dokumentem tożsamości ze zdjęciem;
- właściwy organ państwa członkowskiego UE będącego miejscem zamieszkania uczniów potwierdza ich status rezydenta, jak również ich prawo do ponownego wjazdu na jego terytorium oraz gwarantuje, że formularz jest odpowiednio uwierzytelniony (tj. pieczęcią właściwego organu krajowego);
- państwo członkowskie UE będące miejscem zamieszkania uczniów powiadomi inne państwa członkowskie UE, że chce, aby listę uczestników wycieczki traktowano jako ważny dokument podróży.

5.7.2. Przepisy zawarte w pkt 5.7.1 nie zwalniają uczniów ani towarzyszących im nauczycieli z obowiązku przejścia odprawy granicznej zgodnie z zasadami ogólnymi (pkt 1 niniejszej sekcji).

Można im odmówić wjazdu lub tranzytu, jeżeli są ku temu podstawy, zgodnie z [pkt 8 niniejszej sekcji](#).

5.7.3. Zwolnienie z obowiązku wizowego może dotyczyć także uczniów uczestniczących w wycieczce szkolnej, którzy są obywatelami państw trzecich podlegających obowiązkowi wizowemu, ale zamieszkują legalnie na terenie państwa trzeciego, które jest zwolnione z takiego obowiązku (na przykład uczniowie narodowości tureckiej legalnie zamieszkujący w Czarnogórze).

*** Podstawa prawna:**

- [94/795/WSiSW: decyzja Rady z dnia 30 listopada 1994 r. w sprawie wspólnych działań przyjętych przez Radę na podstawie art. K.3 ust. 2 lit. b\) Traktatu o Unii Europejskiej w sprawie ułatwień podróży dla uczniów pochodzących z państw trzecich przebywających w państwach członkowskich](#)

[– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2018/1806 z dnia 14 listopada 2018 r. wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu](#)

5.8. **Pracownicy transgraniczni**

Pracownicy transgraniczni i inne kategorie osób regularnie przekraczających granicę, którzy są dobrze znani straży granicznej z powodu częstego przekraczania granicy na tym samym przejściu granicznym i którzy, jak wynika ze wstępnej kontroli, nie figurują w SIS ani w krajowej bazie danych, podlegają jedynie wyrywkowej kontroli polegającej na sprawdzeniu, czy posiadają ważny dokument uprawniający do przekroczenia granicy oraz czy spełniają niezbędne warunki wjazdu. Kontrole wyrywkowe należy prowadzić zgodnie z procedurami mającymi zastosowanie, odpowiednio, ogólnie do obywateli państw trzecich oraz do osób korzystających z prawa swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii.

Osoby takie muszą od czasu do czasu być poddawane szczegółowej odprawie, bez ostrzeżenia i w nieregularnych odstępach czasu.

*** Podstawa prawna:**

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VII\)](#)

5.9. Turyści ADS

Protokół ustaleń przyjęty przez Wspólnotę Europejską i Narodowy Urząd Turystyki Chińskiej Republiki Ludowej w sprawie wiz i innych zagadnień związanych z grupami turystycznymi z Chińskiej Republiki Ludowej (status ADS)⁷⁹ szczegółowo reguluje kwestie dotyczące podróży grup chińskich turystów z Chin na terytorium Unii.

Uczestnicy takich chińskich wycieczek („turyści ADS”) powinni tworzyć grupę co najmniej pięcioosobową i jako taka grupa wjeżdżać na terytorium Unii i z niego wyjeżdżać. Muszą także poruszać się po terytorium Unii jako grupa zgodnie z ustalonym wcześniej programem wycieczki.

Z reguły turystom ADS musi towarzyszyć kierownik wycieczki, którego obowiązkiem jest dbanie o to, by turyści ci wjeżdżali do Unii i wyjeżdżali z niej jako grupa.

Wobec grup turystów ADS należy zastosować standardowe procedury kontroli (zob. pkt 1.2 niniejszej [sekcji](#)). Kontrole mogą również obejmować weryfikację statusu ADS, który w każdym przypadku powinien być wskazany na naklejce wizowej. Wizy z adnotacją „ADS” to zawsze wizy indywidualne. Ponadto kierownika wycieczki należy poddać standardowym procedurom odprawy, które obejmują weryfikację jego statusu kierownika wycieczki.

Straż graniczna może również poprosić o dokumenty uzupełniające udowadniające status ADS oraz status kierownika wycieczki.

*** Podstawa prawna:**

– [decyzja Rady z dnia 8 marca 2004 r. dotycząca zawarcia Protokołu Ustaleń między Wspólnotą Europejską a Narodowym Urzędem Turystyki Chińskiej Republiki Ludowej w sprawie wiz i innych zagadnień związanych z grupami turystycznymi z Chińskiej Republiki Ludowej \(ADS\)](#)

5.10. Służby ratownicze, policja, straż pożarna oraz straż graniczna

⁷⁹ Dz.U. L 83 z 20.3.2004, s. 14.

Ustalenia dotyczące wjazdu i wyjazdu członków służb ratowniczych, policji, straży pożarnej, którzy działają w sytuacjach wyjątkowych, a także funkcjonariuszy straży granicznej przekraczających granice w ramach wykonywania swoich obowiązków służbowych, powinny być określone w prawie krajowym.

5.11. **Pracownicy zatrudnieni na urządzeniach oddalonych od brzegu**

Pracownicy zatrudnieni na urządzeniach oddalonych od brzegu, którzy regularnie powracają do państw Schengen bez pobytu na terytorium państwa trzeciego, nie podlegają systematycznej kontroli. Jednakże w celu ustalenia częstotliwości kontroli, jakie mają być przeprowadzane, należy wziąć pod uwagę ocenę ryzyka imigracji nieregularnej.

5.12. **Pracownicy przenoszeni wewnątrz przedsiębiorstwa**

System mobilności wewnątrzunijnej ustanowiony dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/66/UE⁸⁰ określa odrębne zasady umożliwiające posiadaczom zezwolenia na przeniesienie wewnątrz przedsiębiorstwa (ICT) (w tym posiadaczom zezwolenia ICT wydanego przez państwo Schengen, które nie stosuje jeszcze w pełni dorobku Schengen) mobilność, wjazd, pobyt i pracę na terytorium jednego lub kilku drugich państw członkowskich objętych przepisami tej dyrektywy (tj. wszystkich państw członkowskich UE z wyjątkiem Danii i Irlandii).

Mobilność krótkoterminowa (do 90 dni w dowolnym okresie liczącym 180 dni na państwo członkowskie UE objęte dyrektywą 2014/66/UE): od posiadaczy zezwolenia ICT nie wymaga się posiadania ważnej wizy, jeżeli przedstawią dowód, że podróżują do drugiego państwa członkowskiego UE objętego dyrektywą 2014/66/UE w kontekście mobilności wewnątrzunijnej dozwolonej na mocy tej dyrektywy. Dowody takie należy przedstawić w formie:

- a) kopii powiadomienia wysłanego przez jednostkę przyjmującą w pierwszym państwie członkowskim UE objętym dyrektywą 2014/66/UE zgodnie z art. 21 ust. 2 tej dyrektywy *lub*
- b) pisma jednostki przyjmującej w drugim państwie członkowskim UE objętym dyrektywą, w którym podaje się co najmniej szczegółowe informacje na temat okresu

⁸⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/66/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa (Dz.U. L 157 z 27.5.2014, s. 1).

mobilności wewnętrznej oraz umiejscowienia jednostki(-tek) przyjmującej(-cych) w drugim państwie członkowskim UE objętym tą dyrektywą.

Dopuszczalny maksymalny okres skumulowanych krótkoterminowych pobytów w drugim państwie członkowskim UE objętym dyrektywą 2014/66/UE może zgodnie z zasadami mobilności ICT przekraczać 90 dni w dowolnym okresie liczącym 180 dni. Następujące po sobie krótkoterminowe pobyty liczące do 90 dni w dowolnym okresie liczącym 180 dni na państwo członkowskie UE objęte dyrektywą 2014/66/UE w różnych państwach członkowskich UE objętych tą dyrektywą są dozwolone i mogą sumować się do znacznej części maksymalnej długości pobytu pracownika przenoszonego wewnątrz przedsiębiorstwa (trzy lata dla pracowników kadry kierowniczej i specjalistów: jeden rok dla pracowników odbywających staż) w zależności od okoliczności w każdym indywidualnym przypadku. Zasady dotyczące mobilności krótkoterminowej są bezpośrednio stosowane od 29 listopada 2016 r.

*** Przykład:**

Pracownik kadry kierowniczej z Indii posiadający chorwackie zezwolenie ICT może pozostawać przez 170 dni (90 dni mobilności krótkoterminowej we Włoszech, a następnie 80 dni mobilności krótkoterminowej w Niemczech) podczas okresu wynoszącego 180 dni bez naruszenia zasad Schengen.

Mobilność długoterminowa (ponad 90 dni na państwo członkowskie UE objęte dyrektywą 2014/66/UE): zasady dotyczące mobilności długoterminowej zależą od decyzji podjętych przez odnośne drugie państwo członkowskie UE objęte dyrektywą podczas jej transpozycji (zob. poniższa tabela). Drugie państwo członkowskie UE objęte dyrektywą 2014/66/UE może albo wymagać wydania zezwolenia na pobyt „mobile ICT” (procedura ubiegania się o zezwolenie) przez to drugie państwo członkowskie UE objęte tą dyrektywą, albo zdecydować się na zastosowanie zasad dotyczących mobilności krótkoterminowej. W pierwszym przypadku wymaga się zezwolenia na pobyt „mobile ICT”; w drugim przypadku obowiązują zasady dotyczące mobilności krótkoterminowej.

Podsumowanie – procedury wybrane na potrzeby mobilności krótkoterminowej i długoterminowej

(brak procedury/powiadomienie/wniosek)

	Mobilność krótkoterminowa	Mobilność długoterminowa
BE	brak procedury	wniosek
BG	brak procedury	wniosek
CZ	brak procedury	wniosek
DE	powiadomienie	wniosek
EE	powiadomienie	powiadomienie
EL	powiadomienie	powiadomienie
ES	powiadomienie	powiadomienie
FR	powiadomienie	wniosek
HR	brak procedury	wniosek
IT	brak procedury	wniosek

CY	powiadomienie	wniosek
LV	brak procedury	wniosek
LT	brak procedury	wniosek
LU	powiadomienie	wniosek
HU	powiadomienie	wniosek
MT	powiadomienie	wniosek
NL	powiadomienie	wniosek
AT	brak procedury	wniosek
PL	powiadomienie	wniosek
PT	brak procedury	wniosek
RO	powiadomienie	wniosek
SI	powiadomienie	wniosek
SK	powiadomienie	powiadomienie
FI	powiadomienie	wniosek
SE	brak procedury	wniosek

*** Podstawa prawna:**

– [dyrektywa 2014/66/UE \(art. 20–23\)](#)

5.13. Naukowcy i członkowie ich rodzin

System mobilności wewnątrzunijnej ustanowiony dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/801 określa odrębne zasady umożliwiające naukowcom i członkom ich rodzin posiadającym dokument pobytowy lub wizę długoterminową wydane przez państwo członkowskie UE objęte przepisami tej dyrektywy (w tym posiadającym dokument pobytowy lub wizę długoterminową wydane przez państwo Schengen, które nie stosuje jeszcze w pełni dorobku Schengen⁸¹) mobilność, wjazd oraz pobyt na terytorium jednego

⁸¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/801 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu prowadzenia badań naukowych, odbycia studiów, szkoleń,

lub kilku innych państw członkowskich objętych przepisami tej dyrektywy (tj. wszystkich państw członkowskich UE, z wyjątkiem Danii i Irlandii).

Mobilność krótkoterminowa (do 180 dni w dowolnym okresie liczącym 360 dni na państwo członkowskie UE objęte dyrektywą (UE) 2016/801).

Od posiadaczy zezwolenia dla naukowców lub wizy długoterminowej nie wymaga się posiadania ważnej wizy ani dokumentu pobytowego państwa członkowskiego UE, do którego wjeżdżają, jeżeli przedstawią dowód, że przenoszą się do drugiego państwa członkowskiego UE objętego dyrektywą (UE) 2016/801 w kontekście mobilności wewnątrzunijnej dozwolonej na mocy tej dyrektywy. Dowody takie należy przedstawić w formie:

- a) kopii powiadomienia wysłanego właściwym organom w pierwszym i drugim państwie członkowskim UE objętym dyrektywą (UE) 2016/801 zgodnie z jej art. 28 ust. 2 lub
- b) kopii umowy o przyjęcie zawierającej szczegóły dotyczące mobilności naukowca lub, jeżeli w umowie o przyjęcie nie sprecyzowano szczegółów dotyczących mobilności, pismo od organizacji naukowej w drugim państwie członkowskim UE objętym dyrektywą (UE) 2016/801, w którym podaje się co najmniej czas trwania mobilności wewnątrzunijnej oraz umiejscowienie organizacji badawczej w tym drugim państwie członkowskim.

Od członków rodziny naukowca, którzy posiadają dokument pobytowy, również nie wymaga się posiadania ważnej wizy ani dokumentu pobytowego państwa członkowskiego UE, do którego wjeżdżają, jeżeli przedstawią dowód, że towarzyszą naukowcowi, który przenosi się do drugiego państwa członkowskiego UE objętego dyrektywą (UE) 2016/801 w kontekście mobilności wewnątrzunijnej dozwolonej na mocy tej dyrektywy. Dowody takie należy przedstawić w formie ważnego dokumentu pobytowego wydanego przez pierwsze państwo członkowskie objęte tą dyrektywą oraz albo

- a) kopii powiadomienia wysłanego właściwym organom w pierwszym i drugim państwie członkowskim UE objętym dyrektywą (UE) 2016/801 zgodnie z jej art. 30 ust. 2, albo
- b) dowodu, że towarzyszą naukowcowi.

udziału w wolontariacie, programach wymiany młodzieży szkolnej lub projektach edukacyjnych oraz podjęcia pracy w charakterze au pair (Dz.U. L 132 z 21.5.2016, s. 21).

Naukowcy i członkowie ich rodzin mogą przebywać w drugim państwie członkowskim UE objętym dyrektywą (UE) 2016/801 do 180 dni w dowolnym okresie liczącym 360 dni. Następujące po sobie krótkoterminowe pobyty do 180 dni w dowolnym okresie liczącym 360 dni na państwo członkowskie UE objęte dyrektywą (UE) 2016/801 w różnych państwach członkowskich UE objętych tą dyrektywą są dozwolone i mogą sumować się do znacznej części całkowitej długości pobytu naukowca i członków jego rodziny w zależności od okoliczności w każdym indywidualnym przypadku. Zasady dotyczące mobilności krótkoterminowej są bezpośrednio stosowane od 24 maja 2018 r.

*** Przykład:**

Naukowiec z Nigerii posiadający dokument pobytowy lub wizę długoterminową wydaną przez Bułgarię może pozostawać przez 250 dni (150 dni mobilności krótkoterminowej we Włoszech, a następnie 100 dni mobilności krótkoterminowej w Niemczech) bez naruszenia zasad Schengen.

Mobilność długoterminowa (ponad 180 dni na państwo członkowskie UE objęte dyrektywą (UE) 2016/801): zasady dotyczące mobilności długoterminowej zależą od decyzji podjętych przez odnośne drugie państwo członkowskie UE objęte dyrektywą (UE) 2016/801 podczas jej transpozycji (zob. poniższa tabela). Drugie państwo członkowskie UE objęte dyrektywą (UE) 2016/801 może albo wymagać wydania dokumentu pobytowego lub wizy długoterminowej ze wzmianką „naukowiec – mobilność” (procedura ubiegania się o zezwolenie) przez to drugie państwo członkowskie UE objęte tą dyrektywą, albo zdecydować się na zastosowanie zasad dotyczących mobilności krótkoterminowej. W pierwszym przypadku wymaga się dokumentu pobytowego lub wizy długoterminowej ze wzmianką „naukowiec – mobilność”, w drugim przypadku obowiązują zasady dotyczące mobilności krótkoterminowej. Wobec członków rodziny stosuje się tę samą procedurę, co wobec naukowca.

Podsumowanie – procedury wybrane dla mobilności krótkoterminowej i długoterminowej

(brak procedury/powiadomienie/wniosek)

	Mobilność krótkoterminowa	Mobilność długoterminowa
BE	(brak procedury)	(wniosek)

BG	powiadomienie	wniosek
CZ	brak procedury	brak procedury
DE	powiadomienie	wniosek
EE	powiadomienie	powiadomienie
EL	powiadomienie	wniosek
ES	powiadomienie	powiadomienie
FR	powiadomienie	powiadomienie
HR	brak procedury	wniosek
IT	powiadomienie	wniosek
CY	powiadomienie	wniosek
LV	brak procedury	wniosek
LT	brak procedury	wniosek
LU	powiadomienie	wniosek
HU	powiadomienie	wniosek
MT	powiadomienie	wniosek
NL	powiadomienie	wniosek
AT	brak procedury	wniosek
PL	powiadomienie	wniosek
PT	brak procedury	wniosek
RO	powiadomienie	wniosek
SI	powiadomienie	wniosek
SK	powiadomienie	powiadomienie
FI	powiadomienie	powiadomienie
SE	brak procedury	wniosek

*** Podstawa prawna:**

[Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2016/801 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu prowadzenia badań naukowych, odbycia studiów, szkoleń, udziału w wolontariacie, programach wymiany młodzieży szkolnej lub projektach edukacyjnych oraz podjęcia pracy w charakterze au pair](#) (art. 27, 28, 29, 30 i 32)

5.14. Studenci

System mobilności wewnątrzunijnej ustanowiony dyrektywą (UE) 2016/801 określa odrębne zasady umożliwiające posiadaczom dokumentu pobytowego lub wizy długoterminowej dla studenta wydanych przez państwo członkowskie UE objęte przepisami tej dyrektywy (w tym posiadaczom dokumentu pobytowego lub wizy długoterminowej wydanych przez państwo Schengen, które nie stosuje jeszcze w pełni dorobku Schengen), którzy są objęci programem unijnym lub wielostronnym obejmującym środki w zakresie mobilności lub porozumieniem między co najmniej dwiema instytucjami szkolnictwa wyższego, mobilność, wjazd, pobyt oraz studia na terytorium jednego lub kilku drugich państw członkowskich objętych przepisami dyrektywy (UE) 2016/801 (tj. wszystkich państw członkowskich UE z wyjątkiem Danii i Irlandii) przez okres do 360 dni na państwo członkowskie UE objęte tą dyrektywą.

Od posiadaczy dokumentu pobytowego lub wizy długoterminowej dla studenta odnoszących się do konkretnego programu lub porozumienia nie wymaga się posiadania ważnej wizy ani dokumentu pobytowego państwa członkowskiego UE, do którego wjeżdżają, jeżeli przedstawią dowód, że podróżują do drugiego państwa członkowskiego UE objętego dyrektywą (UE) 2016/801 w ramach mobilności wewnątrzunijnej dozwolonej na mocy tej dyrektywy. Dowody takie należy przedstawić w formie:

- a) kopii powiadomienia wysłanego właściwym organom w pierwszym i drugim państwie członkowskim UE objętym dyrektywą (UE) 2016/801 zgodnie z jej art. 31 ust. 2 lub
- b) dowodu, że dany student odbywa część studiów w drugim państwie członkowskim objętym dyrektywą (UE) 2016/801 w ramach unijnego programu lub programu

wielostronnego obejmującego środki w zakresie mobilności lub w ramach porozumienia między co najmniej dwiema instytucjami szkolnictwa wyższego.

Następujące po sobie pobyty liczące do 360 dni na państwo członkowskie UE objęte dyrektywą (UE) 2016/801 w różnych państwach członkowskich UE objętych tą dyrektywą są dozwolone i mogą sumować się do znacznej części maksymalnej długości pobytu studentów w zależności od okoliczności w każdym indywidualnym przypadku. Zasady dotyczące mobilności studentów są bezpośrednio stosowane od 24 maja 2018 r.

*** Przykład:**

Student ze Stanów Zjednoczonych posiadający studencki dokument pobytowy wydany przez Rumunię i uczestniczący w programie Erasmus+ na niemieckiej uczelni może pozostać w Niemczech do 360 dni bez naruszenia zasad Schengen.

Podsumowanie – procedury wybrane na potrzeby mobilności studentów

(brak procedury/powiadomienie)

	Mobilność studentów
BE	(powiadomienie)
BG	powiadomienie
CZ	brak procedury
DE	powiadomienie
EE	brak procedury
EL	powiadomienie
ES	powiadomienie
FR	powiadomienie
HR	brak procedury
IT	powiadomienie
CY	powiadomienie
LV	brak procedury
LT	brak procedury
LU	powiadomienie
HU	powiadomienie
MT	powiadomienie
NL	powiadomienie
AT	brak procedury
PL	powiadomienie
PT	powiadomienie
RO	powiadomienie
SI	powiadomienie

SK	powiadomienie
FI	powiadomienie
SE	powiadomienie

*** Podstawa prawna:**

– [dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2016/801 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu prowadzenia badań naukowych, odbycia studiów, szkoleń, udziału w wolontariacie, programach wymiany młodzieży szkolnej lub projektach edukacyjnych oraz podjęcia pracy w charakterze au pair](#) (art. 27, 31 i 32).

5.15. Beneficjenci umowy o wystąpieniu

W załącznikach 42 i 43 do niniejszego podręcznika zawarto szczegółowe wyjaśnienia dotyczące sposobu traktowania na granicach zewnętrznych obywateli Zjednoczonego Królestwa i członków ich rodzin będących beneficjentami części drugiej umowy o wystąpieniu (dotyczącej praw obywateli) od 1 stycznia 2021 r.⁸² Wytyczne dotyczące nieobejmowania beneficjentów umowy o wystąpieniu systemami EES i ETIAS zostaną wydane w miarę zbliżania się daty rozpoczęcia stosowania obu systemów.

Do wszystkich celów i pod wszystkimi względami innymi niż te, które wyraźnie omówiono w załącznikach 42 i 43 oraz w planowanych wytycznych dotyczących EES i ETIAS, obywateli Zjednoczonego Królestwa i członków ich rodzin będących beneficjentami umowy o wystąpieniu należy traktować w taki sam sposób jak wszystkich innych obywateli państw trzecich legalnie przebywających w państwie Schengen.

Beneficjentom umowy o wystąpieniu nabyte prawo do swobodnego przemieszczania się, z którego korzystali wcześniej, będąc obywatelami Unii, przysługuje wyłącznie w ich państwie przyjmującym. Jeżeli chodzi o przemieszczanie się w państwach Schengen innych niż państwo przyjmujące, należy ich traktować jako obywateli państwa trzeciego legalnie przebywających na terytorium tego państwa przyjmującego.

6. STEMPLOWANIE DOKUMENTÓW PODRÓŻY

⁸² W załączniku 42 sekcja 2 uwzględniono również odniesienie do umów o wystąpieniu zawartych między Zjednoczonym Królestwem a państwami stowarzyszonymi w ramach Schengen.

- 6.1. Do chwili uruchomienia systemu wjazdu/wyjazdu dokumenty podróży wszystkich obywateli państw trzecich muszą być systematycznie stempowane przy wjeździe i wyjeździe. Stempel nie stanowi dowodu przeprowadzenia szczegółowej odprawy; pozwala jedynie ustalić z wszelką pewnością datę i miejsce przekroczenia granicy. Stempowanie stosuje się również po to, aby podczas odprawy przy wjeździe i wyjeździe możliwe było sprawdzenie, czy przestrzegany jest dopuszczalny maksymalny okres pobytu obywatela państwa trzeciego na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych lub na terytoriach Bułgarii, Chorwacji, Cypru i Rumunii traktowanych oddzielnie, tj. 90 dni w dowolnym okresie liczącym 180 dni.
- 6.2. Stempla wjazdowego lub wyjazdowego nie stawia się w:
- a) w dokumentach podróży obywateli państw członkowskich UE, Norwegii, Islandii, Liechtensteinu i Szwajcarii;
 - b) w dokumentach podróży szefów państw lub dygnitarzy, których przyjazd został oficjalnie zapowiedziany z wyprzedzeniem drogą dyplomatyczną;
 - c) w licencjach pilotów lub certyfikatach członków załogi samolotu;
 - d) w dokumentach podróży marynarzy, którzy przebywają na terytorium państwa Schengen tylko wtedy, kiedy przybija tam ich statek, i tylko na obszarze portu zawinięcia;
 - e) w dokumentach podróży załogi i pasażerów statków wycieczkowych, którzy nie podlegają odprawie granicznej, w przypadkach, o których mowa w [sekcji IV pkt 2](#);
 - f) w dokumentach umożliwiających przekraczanie granicy obywatelom Andory, Monako i San Marino;
 - g) w dokumentach mieszkańców strefy przygranicznej korzystających z zasad małego ruchu granicznego ([sekcja II pkt 3](#));
 - h) w dokumentach podróży załóg międzynarodowych pociągów pasażerskich i towarowych;
 - i) w dokumentach podróży obywateli państw trzecich, którzy przedstawiają kartę pobytową przewidzianą w dyrektywie 2004/38/WE i wydaną przez państwo

członkowskie UE lub państwo EOG, niezależnie od tego, czy towarzyszą obywatelowi UE lub EOG, czy też do niego dołączają.

W art. 11 ust. 1 kodeksu granicznego Schengen wyjaśniono, że państwo członkowskie może ostemplować dokument podróży obywateli państw trzecich posiadających dokument pobytowy lub wizę długoterminową wydane przez to państwo członkowskie. Te same przepisy miałyby zastosowanie, na zasadzie analogii, do beneficjentów umowy o wystąpieniu. Komisja nie uznaje jednak takiego stemplowania za przydatne, ponieważ celem stemplowania jest ustalenie, czy obywatel państwa trzeciego nie przekroczył dozwolonego czasu trwania pobytu krótkoterminowego na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych, a logiki tej nie można stosować do obywateli państw trzecich, którym przysługuje prawo do pobytu długoterminowego. Dlatego też Komisja zaleca wstrzymanie się od stemplowania, w szczególności w przypadku beneficjentów umowy o wystąpieniu. Gdyby mimo to doszło do ostemplowania dokumentów, stempel taki nie może wpływać na czas trwania dozwolonego pobytu długoterminowego.

Stemplować należy także dokumenty podróży członków rodzin obywateli UE, EOG i Szwajcarii będących obywatelami państwa trzeciego, chyba że przedstawiają kartę pobytową wydaną zgodnie z dyrektywą 2004/38/WE. Rozporządzeniem (UE) 2019/1157, które ma zastosowanie w UE od 2 sierpnia 2021 r., wprowadzono zharmonizowane formaty dokumentów pobytowych. Oznacza to, że karty pobytowe lub karty stałego pobytu wydawane od 2 sierpnia 2021 r. mają jednolity format (zob. pkt 2.8 niniejszej sekcji). W przypadku kart pobytowych wydanych przed tą datą państwa członkowskie muszą zapewnić, aby ich posiadacz nie potrzebował wizy uprawniającej do wjazdu, nawet jeżeli karta pobytowa wydana na podstawie dyrektywy 2004/38/WE nie została zgłoszona zgodnie z art. 39 kodeksu granicznego Schengen. Obowiązek ten wynika bezpośrednio z przepisów dyrektywy 2004/38/WE.

*** Przykłady:**

1) Obywatelka Indii, małżonka obywatela Niemiec, posiadająca niderlandzką kartę pobytową (wskazującą, że jest członkiem rodziny obywatela UE): dokumentu podróży tej osoby nie należy stemplować, niezależnie od tego, czy towarzyszy ona swojemu małżonkowi, czy też dołącza do tego małżonka.

2) Pochodząca z Mołdawii małżonka obywatela Włoch, która posiada irlandzką kartę pobytową (wskazującą, że jest członkiem rodziny obywatela UE): dokumentu podróży tej osoby nie należy stemplować, niezależnie od tego, czy towarzyszy ona swojemu małżonkowi, czy też dołącza do tego małżonka.

3) Obywatel Indii, mąż obywatelki Francji, posiadacz wizy Schengen, ale (jeszcze) nieposiadający karty pobytowej, dołączający do obywatelki Francji w Niemczech: w tym przypadku dokument podróży tej osoby należy stemplować.

- 6.3. W drodze wyjątku, na prośbę obywatela państwa trzeciego, oraz jeżeli umieszczenie stempla wjazdowego/wyjazdowego może wiązać się z poważnymi trudnościami dla danej osoby, może on zostać umieszczony na osobnym arkuszu. Arkusz ten należy przekazać obywatelowi państwa trzeciego.

6.4. W praktyce może się także zdarzyć, że dokument uprawniający obywatela państwa trzeciego do przekroczenia granicy nie nadaje się już do ostemplowania z powodu braku wolnych stron. W takim przypadku obywatelowi państwa trzeciego należy zalecić złożenie wniosku o nowy paszport, aby w przyszłości nadal można było zamieszczać w nim stemple.

Jednak w drodze wyjątku – szczególnie w przypadku osób dojeżdżających regularnie do pracy za granicą – można użyć osobnego arkusza, na którym można zamieszczać kolejne stemple. Arkusz ten należy przekazać obywatelowi państwa trzeciego.

W żadnym przypadku brak pustych stron w paszporcie nie jest sam w sobie ważną i wystarczającą podstawą, aby odmówić osobie wjazdu (zob. [pkt 8 niniejszej sekcji](#) dotyczący podstaw odmowy).

*** Zalecana praktyka:**

Arkusz, o którym mowa w pkt 6.3 i 6.4, powinien zawierać co najmniej następujące szczegółowe informacje:

- nazwę i lokalizację posterunków granicznych,
- datę wydania,
- imię i nazwisko posiadacza dokumentu podróży,
- numer dokumentu podróży,
- stempel i urzędową pieczęć przejścia granicznego,
- imię i nazwisko oraz podpis funkcjonariusza straży granicznej.

6.5. W przypadku wjazdu i wyjazdu obywateli państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym stempel zamieszcza się, co do zasady, na stronie przeciwnej do strony, na której zamieszczona jest wiza. Jeśli zachodzi konieczność zamieszczenia kilku stempli (na przykład w przypadku wizen wielokrotnego wjazdu), należy dokonać tego również na stronie przeciwnej do strony, na której zamieszczona jest wiza. Jeżeli strony tej nie można wykorzystać, stempel należy zamieścić na stronie następnej. Nie należy zamieszczać stempli na polu przeznaczonym do odczytu maszynowego ani na stronie z danymi osobowymi i innych stronach z wpisami urzędowymi.

*** Zalecane praktyki:**

- stemple należy w miarę możliwości umieszczać w porządku chronologicznym, aby łatwo było odnaleźć datę ostatniego przekroczenia granicy;
- stempel wyjazdowy należy przystawić w pobliżu stempla wjazdowego;
- stempel należy przystawić poziomo, aby łatwo było go odczytać;
- nie należy przystawiać stempli na stemplach już wstawionych, między innymi tych wstawionych w innych krajach.

6.6. Jako potwierdzenie wjazdu i wyjazdu używa się różnego rodzaju stempli (prostokątny stempel wjazdowy, prostokątny z zaokrąglonymi rogami – wyjazdowy). Stemple te zawierają literę lub litery oznaczające państwo, jak również wskazujące punkt kontroli granicznej, datę, numer kontroli oraz piktogram wskazujący środek transportu wykorzystany do przekroczenia granicy (droga lądowa, powietrzna lub morska).

Zapytania dotyczące stempli wjazdowych i wyjazdowych oraz dokumentacji związanej ze sfalszowanymi, utraconymi lub nieprawidłowo zamieszczonymi stemplami można kierować do [punktów kontaktowych](#) ustanowionych w tym celu przez poszczególne państwa Schengen.

6.7. Na każdym przejściu granicznym należy prowadzić ewidencję stempli wjazdowych i wyjazdowych przekazanych poszczególnym funkcjonariuszom straży granicznej oraz przez nich zwróconych. Obejmuje to również numer referencyjny każdego ze stempli, który może być potrzebny do celów porównawczych w późniejszym terminie.

Stemple nieużywane należy przechowywać pod zamknięciem, a dostęp do nich mogą mieć jedynie uprawnieni do tego funkcjonariusze straży granicznej.

6.8. Kody bezpieczeństwa na stemplach muszą być zmieniane w regularnych odstępach czasu, nieprzekraczających jednego miesiąca.

- 6.9. Jeżeli przy wyjeździe okaże się, że na dokumencie podróży obywatela państwa trzeciego nie widnieje stempel wjazdowy, funkcjonariusz straży granicznej może założyć, że posiadacz wjechał nielegalnie na obszar bez granic wewnętrznych lub terytorium państwa Schengen, które nie stosuje jeszcze w pełni dorobku Schengen, lub przekroczył maksymalną długość pobytu. W takim przypadku można nałożyć kary przewidziane w prawie krajowym.
- 6.10. W wyroku z 5 lutego 2020 r. w sprawie *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Zaokrętowanie marynarzy w porcie w Rotterdamie) (C-341/18) Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że w bardzo szczególnym przypadku, w którym założenie będące podstawą kodeksu granicznego Schengen, a mianowicie, że kontrola graniczna ma miejsce „na krótko przed” rzeczywistym wjazdem/wyjazdem, wyraźnie nie było przestrzegane (5–10 tygodni opóźnienia między zaokrętowaniem na statek a wypłynięciem statku), data stempla wjazdowego nie powinna odpowiadać dacie odprawy wjazdowej, lecz dacie rzeczywistego wypłynięcia (fizycznego przekroczenia granic zewnętrznych).

Państwa członkowskie zachowują swobodę interpretacji pojęcia „na krótko przed”. Jednak przyjęty okres maksymalny nie powinien być nigdy dłuższy niż 10 dni. Państwa członkowskie mogą ustalić krótsze okresy maksymalne (które nie powinny być krótsze niż 3 dni) i mogą również ustalić różne okresy w odniesieniu do okoliczności zwykłych i wyjątkowych. Data stempla wjazdowego powinna odpowiadać dacie odprawy wjazdowej (a nie rzeczywistej dacie wyjazdu), chyba że rzeczywista data wyjazdu ma miejsce po upływie maksymalnego okresu przyjętego przez dane państwo członkowskie.

*** Podstawa prawna:**

- [kodeks graniczny Schengen \(art. 11 i załącznik IV\)](#)
- [dyrektywa 2004/38/WE \(art. 5\)](#)
- [konwencja z Schengen \(art. 21\)](#).
- [wykaz punktów kontaktowych na potrzeby wymiany informacji o kodach bezpieczeństwa na stemplach wjazdowych i wjazdowych](#)

7. UPROSZCZENIE ODPRAWY

- 7.1. Odprawy graniczne na granicach zewnętrznych lub granicach wewnętrznych, na których jeszcze nie zniesiono kontroli, mogą zostać uproszczone na skutek wyjątkowych i nieprzewidzianych okoliczności. Takie wyjątkowe i nieprzewidziane okoliczności występują w przypadku, gdy niemożliwe do przewidzenia zdarzenia prowadzą do ruchu o takim natężeniu, że powoduje ono nadmierne wydłużenie czasu oczekiwania na przejściach granicznych, a wszystkie zasoby w zakresie personelu, wyposażenia i organizacji zostały wyczerpane. Może to mieć miejsce na przykład gdy dojdzie do powodzi lub innej poważnej klęski żywiołowej, która uniemożliwia przekroczenie granicy na innym przejściu granicznym, przez co ruch graniczny z kilku przejść kierowany jest na jedno.
- 7.2. Ocena, co oznacza „nadmierny” czas oczekiwania, zależy od wielu czynników i przeprowadza ją funkcjonariusz straży granicznej dowodzący przejściem granicznym. Ponieważ uproszczenia stanowią wyjątek od przeprowadzania systematycznych odpraw, mogą podważać cel kodeksu granicznego Schengen i wywierać niekorzystny wpływ na bezpieczeństwo w państwach Schengen, w ocenie tej należy kierować się wspólnymi kryteriami. Co do zasady Komisja zaleca, aby uproszczenie można było stosować wyłącznie wtedy, gdy wszystkie dostępne zasoby zostały wykorzystane w maksymalnym możliwym stopniu oraz gdy konsekwencje nieprzewidzianego zdarzenia prowadzą (lub mogą prowadzić) do czasu oczekiwania przekraczającego 60 minut.
- 7.3. Zawsze konieczne jest wyraźne rozróżnienie między uzasadnieniem tymczasowego stosowania *ukierunkowanych odpraw* na podstawie art. 8 ust. 2a kodeksu granicznego Schengen (zob. pkt 2.3), a uzasadnieniem stosowania *uproszczeń* na podstawie art. 9 kodeksu granicznego Schengen. Chociaż przyczyny mogą być podobne, np. problemy infrastrukturalne, problemy z procesami informatycznymi, przestoje systemów informatycznych oraz duże natężenie ruchu/szczyt sezonu turystycznego, prowadzące do nadmiernego czasu oczekiwania, kluczowym kryterium uzasadniającym stosowanie uproszczeń jest *nieprzewidywalność*. Niektóre sytuacje mogą być „nieprzewidywalne”, takie jak na przykład korek drogowy spowodowany wypadkiem drogowym, nieprzewidziane problemy informatyczne lub sytuacje, o których mowa w pkt 7.1. Inne

sytuacje, takie jak duże natężenie ruchu drogowego lub lotniczego w sezonie turystycznym lub planowe aktualizacje systemów informatycznych, są z reguły „przewidywalne”, a zatem nie spełniają tego kryterium. W przypadkach, które spełniają wymóg nieprzewidywalności, należy zwrócić należytą uwagę, że skorzystanie z uproszczeń, które powinny być jedynie środkiem ostatecznym, wymaga wykorzystania wszystkich zasobów w zakresie personelu, wyposażenia i organizacji.

*** Lista kontrolna, którą należy sprawdzić przed podjęciem decyzji o uproszczeniu odprawy granicznej:**

1. Czy okoliczność jest rzeczywiście wyjątkowa i nieprzewidywalna (a nie tylko przewidywalny sezonowy szczyt ruchu)?
2. Czy wykorzystano wszystkie zasoby w zakresie personelu, wyposażenia i organizacji?
3. Czy okoliczności prowadzą (lub mogą prowadzić) do wydłużenia czasu oczekiwania powyżej 60 minut? (Uwaga: nie trzeba czekać, aż czas oczekiwania wydłuży się do tego stopnia, odprawę można uprościć już wcześniej).

- 7.4. Gdy odprawy graniczne są uproszczone, odprawy graniczne przy wjeździe mają z zasady pierwszeństwo przed odprawami granicznymi przy wyjeździe. Decyzję o uproszczeniu odprawy podejmuje komendant straży granicznej na przejściu granicznym. Uproszczenie takie jest tymczasowe, dostosowane do uzasadniających je okoliczności i wprowadzane stopniowo.
- 7.5. Nawet w przypadku uproszczenia odprawy straż graniczna stempluje dokumenty podróży obywateli państw trzecich przy wjeździe i wyjeździe zgodnie z [pkt 6 niniejszej sekcji](#) oraz przeprowadza co najmniej kontrolę polegającą na ustaleniu tożsamości obywatela państwa trzeciego.

*** Podstawa prawna:**

– [kodeks graniczny Schengen \(art. 9\)](#)

8. ODMOWA WJAZDU

- 8.1. Obywatelom państwa trzeciego należy odmówić wjazdu w następujących przypadkach:
- a) gdy nie posiadają ważnych dokumentów podróży;

- b) gdy mają sfalszowane (podrobione/przerobione) dokumenty podróży;
- c) gdy nie mają ważnej wizy, kiedy jest wymagana, dokumentu pobytowego lub wizy długoterminowej wydanej przez państwo Schengen⁸³;
- d) gdy posiadają sfalszowane (podrobione/przerobione) wize lub dokumenty pobytowe;
- e) gdy nie posiadają odpowiedniej dokumentacji uzasadniającej cel i warunki pobytu;
- f) gdy już przebywali przez 90 dni w dowolnym okresie liczącym 180 dni (co oznacza wzięcie pod uwagę okresu 180-dniowego poprzedzającego każdy z dni pobytu) na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych lub na terytorium Bułgarii, Chorwacji, Cypru lub Rumunii;
- g) gdy brakuje im wystarczających środków w związku z okresem i formą pobytu, lub środków na powrót do państwa pochodzenia lub tranzytu;
- h) gdy są osobami, wobec których dokonano wpisu do celów odmowy wjazdu w SIS⁸⁴ lub w krajowych bazach danych;
- i) jeżeli stanowią zagrożenie dla porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego, zdrowia publicznego lub stosunków międzynarodowych co najmniej jednego państwa Schengen.

*** Przykłady:**

1) Drużyna kolarzy z Nigerii udaje się do Turcji z zamiarem wzięcia udziału w wyścigu kolarskim. Lądują w Warszawie, na terenie tamtejszego portu lotniczego oświadczają, że dojadą do Turcji autobusem. W trakcie kontroli na pierwszej linii okazuje się, że mają wprawdzie ważną wizę na tranzyt przez Polskę, ale nie posiadają ważnej wizy na wjazd do Turcji. W czasie dodatkowych czynności wyjaśniających (kontrola na drugiej linii) przedstawiają dokument potwierdzający udział w wyścigu, twierdząc, że nie będzie problemu z uzyskaniem wiz na granicy tureckiej. Kolarze nie mają jednak nawet rowerów

⁸³ Ani dokument pobytowy, ani wiza długoterminowa wydane przez Bułgarię, Chorwację, Cypr lub Rumunię nie upoważniają do wjazdu na terytorium obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych.

⁸⁴ Bułgarscy, chorwaccy i rumuńscy funkcjonariusze straży granicznej nie mają obowiązku odmówienia wjazdu obywatelom państwa trzeciego, wobec których dokonano wpisu w SIS.

potrzebnych do udziału w wyścigu ani nie potrafią w sposób przekonujący wyjaśnić, jak mają zamiar je zdobyć po przybyciu do Turcji. Po konsultacji z funkcjonariuszami tureckiej straży granicznej i na podstawie ich negatywnej opinii co do możliwości wystawienia w takiej sytuacji wizy na granicy, podjęta zostaje decyzja o odmowie wjazdu.

2) Obywatel Mołdawii przybywa samochodem na granicę zewnętrzną. Oświadcza, że podróżuje do Niemiec w celach turystycznych. W czasie kontroli na pierwszej linii okazuje się, że podróżny nie jest w stanie przedstawić żadnego dokumentu (rezerwacji hotelu, zaproszenia itp.) potwierdzającego, gdzie zmierza się zatrzymać w Niemczech, nie potrafi też wykazać, że posiada wystarczające środki utrzymania na pokrycie kosztów pobytu i powrotu. W takim przypadku podejmuje się decyzję o odmowie.

3) Obywatel Tunezji przybywa do portu lotniczego Schiphol (NL). Celem podróży są odwiedziny u krewnych (braci i sióstr) zamieszkujących w Brukseli (BE). Ma ważną wizę Schengen, bilet powrotny oraz zaproszenie / gwarancję od swoich gospodarzy mieszkających w Belgii. Zaproszenie nie jest jednak uwierzytelnione przez właściwe organy belgijskie (jak wymaga tego belgijskie prawo). W takim wypadku przed podjęciem decyzji o zezwoleniu lub odmowie zezwolenia na wjazd należy wykonać dodatkowe czynności kontrolne, takie jak: zbadanie paszportu w celu ustalenia, czy osobie tej wydano wcześniej wizy Schengen i czy wykorzystała je zgodnie z prawem; porównanie wcześniejszych stempli wjazdowych/wyjazdowych w celu ustalenia, czy osoba ta nie przekroczyła w przeszłości dozwolonej długości pobytu na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych; kontakt z właściwymi organami belgijskimi z prośbą o sprawdzenie koniecznych informacji o osobach przyjmujących. Czynności te mają na celu sprawdzenie, czy dana osoba działa w dobrej wierze, a decyzja w jej sprawie zapadnie dopiero na podstawie wyników takich czynności.

4) Na lotnisku Helsinki-Vantaa (FI) ląduje samolot z Szanghaju. WHO ogłosiła stan zagrożenia zdrowia publicznego o zasięgu międzynarodowym (w związku z ryzykiem rozprzestrzenienia się SARS), który wymaga zastosowania specjalnych środków ostrożności w stosunku do wszystkich pasażerów przybywających z Chin. Wszyscy pasażerowie proszeni są o wypełnienie karty lokalizacyjnej, w której podają między innymi numer siedzenia w samolocie i dane kontaktowe, na wypadek gdyby trzeba było

dotrzeć do nich w przyszłości. Na terenie terminalu wszyscy pasażerowie przechodzą przez specjalnie wyznaczony korytarz, gdzie zainstalowano sprzęt medyczny. Niektórzy obywatele Chin i UE przejawiają symptomy SARS i są nadal w stadium zakaźnym. Po konsultacjach z lekarzami zostaje podjęta decyzja o odmowie wjazdu dla obywateli Chin (pod warunkiem, że nie wymagają natychmiastowego leczenia) oraz natychmiastowej hospitalizacji obywateli UE w związku z groźbą rozprzestrzenienia się choroby. Inni pasażerowie samolotu, z którymi możliwy jest kontakt dzięki danym z kart lokalizacyjnych, są proszeni o zgłoszenie się do lekarza. Nie wyklucza to możliwości zastosowania środków alternatywnych, takich jak kwarantanna, jeśli jest to celowe i uzasadnione względami zdrowia publicznego.

5) Grupa kibiców piłkarskich z Turcji przyjeżdża na granicę zewnętrzną. Podróżują autokarem. Podczas odprawy granicznej okazuje się, że posiadają niebezpieczne narzędzia, takie jak kije bejsbolowe, nunchaku, noże i inne przedmioty, które mogą stanowić zagrożenie dla innych. W takim przypadku należy odmówić wjazdu z uwagi na porządek publiczny, chyba że podróżni zgodzą się oddać niebezpieczny sprzęt przed przekroczeniem polskiej granicy.

6) Grupa młodych turystów z Maroka podróżująca promem z Tangeru przybywa do portu w Alicante (ES). Trasa wycieczki ma obejmować dwa miasta hiszpańskie (Barcelonę i Madryt) oraz kilka miast we Francji. Podróż powrotna do Maroka ma się odbyć samolotem z lotniska Paris-Charles de Gaulle; turyści mają ważne bilety na podróż powrotną. Podczas odprawy granicznej okazuje się, że jeden z nich nie posiada ważnej wizy Schengen, co uzasadnia brakiem czasu na jej wyrobienie. Cel podróży jest potwierdzony, a podróżni mają wystarczające środki utrzymania. Osoba nieposiadająca wizy nie potrafi jednak w żaden sposób dowieść, że nie miała możliwości wcześniejszego złożenia wniosku wizowego, nie ma też żadnych nieprzewidzianych ani pilnych przyczyn, by zezwolić jej na wjazd. W takim przypadku osobie takiej należy odmówić prawa wjazdu, o ile przeciwko takiej decyzji nie przemawiają żadne względy humanitarne lub zobowiązania międzynarodowe.

7) Rosyjska rodzina przekracza samochodem granicę Estonii. Wydaje się jednak, że ich pojazd ma poważną awarię techniczną (np. niedziałające hamulce), która zagraża bezpieczeństwu innych ludzi. W takiej sytuacji osobom tym nie można zezwolić na wjazd

do czasu usunięcia awarii. Jeśli jednak spełniają inne warunki wjazdu, należy im zezwolić na przekroczenie granicy pieszo lub przy pomocy innych środków transportu.

8) Obywatel Somalii posiadający paszport zwykły i dokument pobytowy wydany przez jedno z państw Schengen w pełni stosujące dorobek Schengen chce wjechać na terytorium Republiki Czeskiej w celu tranzytu, aby dotrzeć do państwa, które wydało mu wspomniany dokument pobytowy. Nie figuruje w krajowych bazach danych do celów odmowy wjazdu. Republika Czeska nie uznaje somalijskich paszportów zwykłych. Warunki wjazdu określone w art. 6 ust. 1 kodeksu granicznego Schengen obejmują posiadanie ważnego dokumentu podróży uprawniającego posiadacza do przekroczenia granicy zewnętrznej. Nie istnieje jednak żadna formalna hierarchia takich warunków wjazdu, a wyjątki określone w art. 6 ust. 5 kodeksu granicznego Schengen mają zastosowanie do wszystkich warunków określonych w art. 6 ust. 1 kodeksu granicznego Schengen. Oznacza to, że obywatelowi państwa trzeciego, który nie spełnia wszystkich warunków ustanowionych w art. 6 ust. 1 kodeksu granicznego Schengen, ale posiada dokument pobytowy lub wizę długoterminową, należy zezwolić na wjazd na terytorium innych państw członkowskich w celu tranzytu, tak aby mógł on dotrzeć na terytorium państwa Schengen w pełni stosującego dorobek Schengen, które wydało dokument pobytowy lub wizę długoterminową, chyba że jego nazwisko figuruje w krajowym wykazie wpisów państwa członkowskiego, którego granice zewnętrzne usiłuje przekroczyć, a wpisowi towarzyszy instrukcja odmowy wjazdu lub tranzytu. W tym przypadku Republika Czeska powinna zezwolić obywatelowi Somalii na wjazd na jej terytorium w celu tranzytu, tak aby mógł dotrzeć na terytorium państwa Schengen w pełni stosującego dorobek Schengen, które wydało dokument pobytowy.

- 8.2. Państwo Schengen nie odmawia wjazdu i zezwala obywatelowi państwa trzeciego na wjazd na swoje terytorium w następujących przypadkach:
- a) ze względów humanitarnych, ze względu na interes narodowy lub zobowiązania międzynarodowe;
 - b) jeżeli osoba nieposiadająca wizy spełnia kryteria uzyskania wizy na granicy ([pkt 9 niniejszej sekcji](#));
 - c) wyłącznie dlatego, że dana osoba posiada wizę wielokrotnego wjazdu wydaną przez inne państwo członkowskie;

- d) wyłącznie dlatego, że dana osoba posiada wizę wielokrotnego wjazdu, ale podróżuje w innym celu niż cel wskazany w polu „uwagi” na naklejce wizowej. Uwagi krajowe stosowane przez niektóre państwa członkowskie mogą być powiązane z (głównym) celem, dla którego złożono wniosek o wydanie wizy. Taki wpis na naklejce wizowej nie uniemożliwia posiadaczowi korzystania z ważnej wizy wielokrotnego wjazdu do podróżowania w innych celach (zob. również pkt 8.6 niniejszej sekcji);
- e) jeżeli dana osoba posiada ważny dokument pobytowy lub wizę długoterminową wydaną przez państwo Schengen w pełni stosujące dorobek Schengen, ale nie spełnia wszystkich warunków wjazdu ustanowionych w art. 6 ust. 1 kodeksu granicznego Schengen, osobie tej należy zezwolić na wjazd na terytorium innych państw Schengen w celu tranzytu, tak aby mogła dotrzeć na terytorium państwa Schengen w pełni stosującego dorobek Schengen, które wydało dokument pobytowy lub wizę długoterminową. Prawa do tranzytu można jednak odmówić, jeżeli w krajowych bazach danych państwa Schengen, którego granice zewnętrzne dana osoba usiłuje przekroczyć, istnieje wpis dotyczący tej osoby, któremu towarzyszy instrukcja odmowy wjazdu lub tranzytu. Jeżeli wobec posiadacza dokumentu pobytowego dokonano wpisu w SIS o odmowie wjazdu lub pobytu, należy bezzwłocznie skontaktować się z biurem SIRENE, aby uruchomiło procedurę konsultacji określoną w art. 30 rozporządzenia (UE) 2018/1861 i art. 36 podręcznika SIRENE – Granice i powrót.

*** Podstawa prawna:**

- [kodeks graniczny Schengen \(art. 1, 4, 6, 8, 14 i załącznik V\)](#)
- [kodeks wizowy \(art. 32, 35 i załącznik VI\)](#)
- [decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 565/2014/UE z dnia 15 maja 2014 r. wprowadzająca uproszczony system kontroli osób na granicach zewnętrznych oparty na jednostronnym uznawaniu przez Bułgarię, Chorwację, Cypr i Rumunię niektórych dokumentów za równorzędne z ich wizami krajowymi na przejazd tranzytem przez ich](#)

[terytorium lub planowany pobyt na ich terytorium nieprzekraczający 90 dni w każdym okresie 180-dniowym oraz uchylająca decyzje nr 895/2006/WE i nr 582/2008/WE](#)
[– wpisy krajowe w polu „Uwagi” na naklejce wizowej](#)

8.3. Osobom korzystającym z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii można odmówić wjazdu wyłącznie ze względów porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego, o których mowa w dyrektywie 2004/38/WE, tj. wówczas gdy ich indywidualne zachowanie stanowi rzeczywiste, aktualne i dostatecznie poważne zagrożenie narażające jeden z podstawowych interesów społecznych.

8.3.1. W związku z tym nawet samego wpisu w SIS nie można uznać za wystarczającą podstawę, aby automatycznie odmówić wjazdu tym osobom; w takim przypadku funkcjonariusz straży granicznej musi zawsze dokonać szczegółowej oceny sytuacji w świetle zasad, o których mowa w pkt 8.3 niniejszej sekcji.

Jeżeli wpis wprowadziło inne państwo Schengen, funkcjonariusz straży granicznej musi za pośrednictwem sieci biura SIRENE, kontaktując się z krajowym biurem SIRENE, bezzwłocznie nawiązać kontakt z odpowiedzialnymi organami państwa Schengen, które wprowadziło wpis. Organy te muszą sprawdzić w szczególności przyczyny wprowadzenia wpisu oraz czy przyczyny te są nadal aktualne. Informacje te należy niezwłocznie przekazać organom państwa Schengen, które zwróciło się o ich przekazanie. Straż graniczna może za pomocą wszelkich innych dostępnych środków skontaktować się w stosownych przypadkach z organami innego państwa Schengen, które wydało dokument pobytowy, w celu sprawdzenia jego ważności.

Wpis o odmowie wjazdu będzie zawierał informacje, które mogą pomóc w ustaleniu przyczyn dokonania wpisu. Wpis będzie zawierał informacje, czy podstawą decyzji o odmowie wjazdu i pobytu jest:

- 1) wcześniejszy wyrok skazujący, o czym mowa w art. 24 ust. 2 lit. a) rozporządzenia 2018/1861 lub
- 2) poważne zagrożenie bezpieczeństwa, o czym mowa w art. 24 ust. 2 lit. b) rozporządzenia 2018/1861 lub
- 3) obojętne unijnych lub krajowych przepisów dotyczących wjazdu i pobytu, o czym mowa w art. 24 ust. 2 lit. c) rozporządzenia 2018/1861 lub

4) zakaz wjazdu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 lit. b) rozporządzenia 2018/1861 lub

5) środek ograniczający, o którym mowa w art. 25 rozporządzenia 2018/1861.

Ponadto, jeżeli wpis o odmowie wjazdu dotyczy czynu zabronionego, w samym wpisie można wskazać typ przestępstwa. Państwo Schengen dokonujące wpisu może również wskazać we wpisie, czy dana osoba jest członkiem rodziny obywatela Unii lub innej osoby korzystającej z prawa do swobodnego przemieszczania się. Jednak w przypadku trafienia dotyczącego obywatela państwa trzeciego korzystającego z prawa do swobodnego przemieszczania się należy zawsze konsultować się z państwem Schengen, które dokonało wpisu.

Na podstawie otrzymanych informacji właściwe organy dokonają oceny w oparciu o kryteria wyjaśnione w pkt 8.3 niniejszej sekcji. Ocena taka będzie z kolei podstawą do udzielenia danej osobie zezwolenia na wjazd lub odmowy.

Jeżeli uzyskanie tych informacji w rozsądnym terminie jest niemożliwe, osobie takiej należy zezwolić na wjazd. W takim przypadku funkcjonariusze straży granicznej, a także inne właściwe organy krajowe, mogą sprawdzić niezbędne informacje już po przekroczeniu granicy przez daną osobę i w późniejszym czasie podjąć w jej sprawie właściwe kroki, o ile takie będą konieczne.

Działanie wskazane w pkt 8.3.1 niniejszej sekcji pozostaje bez uszczerbku dla innych czynności, które należy wykonać w związku z wpisem w SIS, takich jak aresztowanie danej osoby, zastosowanie środków ochronnych, informowanie o zgubionych i skradzionych dokumentach itp. Jeżeli takie konsultacje ujawnią wpis w SIS dotyczący konieczności skonfiskowania dokumentu, należy go bezzwłocznie skonfiskować i niezwłocznie skontaktować się z biurem SIRENE w celu uzyskania dalszych informacji.

*** Podstawa prawna/orzecznictwo:**

– [dyrektywa 2004/38/WE \(art. 27–33\)](#)

– [decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1082/2013/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie poważnych transgranicznych zagrożeń zdrowia oraz uchylająca decyzję nr 2119/98/WE](#)

- [rozporządzenie \(WE\) nr 851/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. ustanawiające Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób](#)
- [wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 lipca 1980 r. w sprawie C-157/79 Regina/Stanislaus Pieck](#)
- [wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 2006 r. w sprawie C-503/03 Komisja/Hiszpania](#)

- 8.3.2. Jeżeli osoba korzystająca z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii nie posiada niezbędnych dokumentów podróży lub niezbędnych wiz (gdy takie są wymagane), dane państwo Schengen przed zawróceniem jej z granicy, zapewnia takiej osobie wszelkie racjonalne możliwości uzyskania niezbędnych dokumentów lub przekazania ich w rozsądnym terminie, albo potwierdzenia lub udowodnienia w inny sposób, że przysługuje jej prawo do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii.

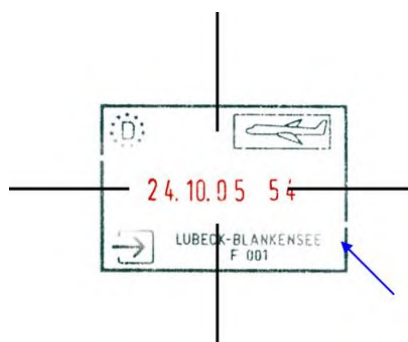
*** Podstawa prawna / orzecznictwo:**

- [dyrektywa 2004/38/WE \(art. 5 i art. 27–33\)](#) w związku z [komunikatem Komisji COM\(2009\) 313 final](#)
- [wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 25 lipca 2002 r. w sprawie C-459/99 MRAX/Belgia](#)
- [wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 17 lutego 2005 r. w sprawie C-215/03 Salah Oulane/Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie](#)

- 8.4. W przypadku odmowy wjazdu obywatelom państw trzecich, funkcjonariusz przeprowadzający odprawę musi:
- a) wypełnić [standardowy formularz](#) odmowy wjazdu, w którym podaje przyczynę(-y) swojej decyzji, dać go do podpisu obywatelowi państwa trzeciego, którego to dotyczy, i wręczyć mu kopię podpisanego formularza. W przypadku odmowy podpisania przez obywatela państwa trzeciego funkcjonariusz straży granicznej wskazuje fakt odmowy na formularzu w polu „uwagi”;

- b) zamieścić w paszporcie stempel wjazdowy, unieważniony przekreśleniem na krzyż nieusuwalnym czarnym tuszem, i zapisać naprzeciw przekreślenia po prawej stronie, również nieusuwalnym tuszem, literę(-y) odpowiadającą(-ce) powodowi (powodom) odmowy wjazdu, które są wymienione w formularzu domowy wjazdu (zob. przykład poniżej). W związku z jasnym brzmieniem załącznika V część A pkt 1 kodeksu granicznego Schengen (jak również art. 18 rozporządzenia (UE) 2017/2226, który odzwierciedla to samo podejście) („W przypadku odmowy wjazdu właściwy funkcjonariusz straży granicznej (...) zamieszcza w paszporcie stempel wjazdowy, unieważniony (...)”) funkcjonariusze straży granicznej powinni zamieścić unieważniony stempel w chwili podjęcia decyzji o odmowie wjazdu.

Przykład stempla odmowy wjazdu:

litera wskazująca powód odmowy wjazdu zgodnie z jednolitym formularzem

- 8.5. Jeżeli funkcjonariusz odpowiedzialny za odprawę stwierdzi, że wobec posiadacza wizy dokonano wpisu w SIS w celu odmowy wjazdu, musi cofnąć wizę, zamieszczając stempel z napisem „COFNIEŹTO”. Więcej informacji [przedstawiono w pkt 10 niniejszej sekcji](#). Jeżeli wiza została cofnięta, do VIS wprowadza się stosowne dane. W odniesieniu do działań, które należy przeprowadzić w VIS, zob. [załącznik 32 do niniejszego podręcznika](#).

Jeżeli państwo członkowskie cofnęło wizę wydaną przez inne państwo członkowskie, zaleca się przekazanie odnośnych informacji za pośrednictwem formularza określonego w [załączniku 31](#) do niniejszego podręcznika.

- 8.6. Wizy nie można unieważnić ani cofnąć wyłącznie dlatego, że obywatel państwa trzeciego nie był w stanie przedstawić [dokumentów uzupełniających](#), których zażądano

w celu uzasadnienia podróży. W tym ostatnim przypadku funkcjonariusz straży granicznej musi przeprowadzić dalsze postępowanie w celu ocenienia, czy dana osoba uzyskała wizę w drodze oszustwa i stanowi zagrożenie pod względem imigracji nieregularnej. W stosownych przypadkach należy skontaktować się z właściwymi organami państwa Schengen, które wydało wizę. Wyłącznie wówczas, gdy ustalono, że wiza została uzyskana w drodze oszustwa, funkcjonariusz straży granicznej musi unieważnić taką wizę, zamieszczając stempel z napisem „UNIEWAŻNIONO”. Więcej informacji [przedstawiono w pkt 10 niniejszej sekcji](#). Jeżeli wiza została unieważniona, do VIS wprowadza się stosowne dane. W odniesieniu do działań, które należy przeprowadzić w VIS, zob. załącznik 32 do niniejszego podręcznika.

Jeżeli państwo członkowskie unieważniło wizę wydaną przez inne państwo członkowskie, zaleca się przekazanie odnośnych informacji za pośrednictwem formularza określonego w [załączniku 30 do niniejszego podręcznika](#).

Najlepsze praktyki: unieważnienie stempla wjazdowego lub wyjazdowego w przypadkach innych niż odmowa wjazdu:

Może się zdarzyć, że konieczne będzie unieważnienie stempla już przystawionego w paszporcie (na przykład, gdy funkcjonariusz straży granicznej wstawił przez pomyłkę niewłaściwy stempel). W takich przypadkach odpowiedzialność nie leży po stronie podróżnego, nie można więc anulować stempla w ten sam sposób co w przypadku odmowy wjazdu. Dlatego zaleca się, by w takiej sytuacji unieważnić stempel przez przekreślenie go dwoma równoległymi liniami przecinającymi górny lewy narożnik, jak w przykładzie poniżej:

- 8.7. Zgodnie z prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, zapisanym w art. 47 Karty praw podstawowych UE, każdemu, komu odmówiono wjazdu, lub posiadaczowi wizej, którego wizę unieważniono lub cofnięto, powinno

przysługiwać prawo do odwołania się zgodnie z prawem krajowym. Posiadaczowi wizy należy przekazać pisemne wskazówki dotyczące procedur odwoławczych i punktów kontaktowych będących w stanie dostarczyć informacji na temat przedstawicieli uprawnionych do działania w imieniu obywatela państwa trzeciego.

Jeżeli wiza została unieważniona lub cofnięta, w zależności od sytuacji, funkcjonariusz straży granicznej musi wypełnić standardowy formularz informujący o unieważnieniu wizy, z podaniem powodów jej unieważnienia lub cofnięcia i uzasadnieniem tych powodów; formularz musi zostać przekazany zainteresowanemu obywatelowi państwa trzeciego. (zob. [załącznik 25 do niniejszego podręcznika](#)).

- 8.8. Jeżeli osobie korzystającej z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii odmawia się wjazdu, funkcjonariusz straży granicznej musi zawsze przekazać takiej osobie swoją decyzję na piśmie. Decyzja musi być sformułowana w taki sposób, aby zainteresowana osoba mogła zrozumieć jej treść i konsekwencje. Musi również w sposób pełny i precyzyjny wskazywać na względy porządku lub bezpieczeństwa publicznego, na podstawie których ją podjęto, o ile nie jest to sprzeczne z interesem bezpieczeństwa państwa. W decyzji należy także podać nazwę sądu lub organu administracyjnego, gdzie zainteresowana osoba może złożyć odwołanie, i termin, w jakim należy to zrobić. W celu powiadomienia o decyzji odmownej można zastosować formularz, jednak podane uzasadnienie musi zawsze dawać możliwość pełnego przedstawienia powodów, dla których podjęto decyzję w danej sprawie. Wskazanie jednej lub kilku opcji poprzez zaznaczenie pól w standardowym formularzu nie jest zatem wystarczające w przypadku odmowy wjazdu członkowi rodziny obywatela UE.
- 8.9. Decyzję o odmowie wjazdu należy wykonać bezzwłocznie.
- 8.10. Jeżeli obywatel państwa trzeciego, któremu odmówiono wjazdu, przybył na granicę drogą lotniczą, morską lub lądową, korzystając z usług przewoźnika, przewoźnik taki jest zobowiązany do ponownego przejęcia odpowiedzialności za taką osobę. Przewoźnik jest w szczególności zobowiązany do przetransportowania obywatela państwa trzeciego z powrotem do: państwa trzeciego, skąd ten rozpoczął podróż, do państwa trzeciego, które wydało dokument podróży, którym obywatel ten się posługiwał, lub do innego państwa trzeciego, w którym zostanie on na pewno przyjęty.

Jeżeli obywatel państwa trzeciego, któremu odmówiono wjazdu, nie może zostać bezzwłocznie przyjęty, przewoźnik zobowiązany jest ponieść wszystkie konieczne koszty związane z podróżą powrotną. Jeśli przewoźnik nie jest w stanie przetransportować z powrotem obywatela państwa trzeciego, jest zobowiązany zapewnić jego powrót w inny sposób (np. kontaktując się z innym przewoźnikiem).

- 8.11. Na przewoźników nakłada się kary zgodnie z dyrektywą 2001/51/WE i prawem krajowym.
- 8.12. Straż graniczna musi podjąć wszelkie konieczne kroki, biorąc pod uwagę miejscowe uwarunkowania, by zapobiec nielegalnemu przekraczaniu granicy przez obywateli państw trzecich, którym odmówiono prawa wjazdu (na przykład uniemożliwiając im opuszczenie strefy tranzytowej w porcie lotniczym czy zabraniając schodzenia na ląd w porcie morskim).

*** Podstawa prawna:**

- [dyrektywa 2004/38/WE \(art. 5 i art. 27–33\)](#) w związku z [komunikatem Komisji COM\(2009\) 313 final](#)
- [kodeks graniczny Schengen \(art. 14 i załącznik V\)](#)
- [konwencja z Schengen \(art. 26\)](#)
- [dyrektywa Rady 2001/51/WE z dnia 28 czerwca 2001 r. uzupełniająca postanowienia art. 26 Konwencji Wykonawczej do Układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r.](#)
- [kodeks wizowy \(art. 34 i załącznik VI\)](#)

9. WIZY, O KTÓRYCH WYDANIE WNIOSEK ZŁOŻONO NA GRANICY, W TYM DLA MARYNARZY PODRÓŻUJĄCYCH TRANZYTEM, I ODMOWA WYDANIA TAKICH WIZ

Wspólna polityka wizowa nie jest jeszcze stosowana przez Bułgarię, Chorwację, Cypr i Rumunię. W związku z tym wizy wydane przez te cztery państwa nie upoważniają do poruszania się po obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych. Bułgaria, Chorwacja, Cypr i Rumunia mogą jednak zezwolić na wjazd na swoje terytorium lub na tranzyt przez nie posiadaczom wiz jednolitych wydanej przez państwa Schengen.

9.1. Rodzaje wiz:

[Zob. pkt 27–32 części pierwszej niniejszego podręcznika.](#)

W celu zapoznania się z dodatkowymi informacjami na temat poszczególnych rodzajów wiz zob. [część II pkt 8 podręcznika wizowego](#)

W celu zapoznania się z dodatkowymi informacjami na temat wydawania wiz na granicy zob. [część IV podręcznika wizowego](#)

W celu zapoznania się z dodatkowymi informacjami na temat przepisów szczególnych dotyczących wydawania wiz na granicy członkom rodzin obywateli UE/EOG i obywateli Szwajcarii zob. [część III podręcznika wizowego](#)

*** Podstawa prawna:**

– [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2018/1806 z dnia 14 listopada 2018 r. wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wize podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu](#)

– [kodeks wizowy \(art. 2\)](#)

*** Linki:**

– [wypełnianie naklejki wizowej](#)

– [przykładowe wypełnione naklejki wizowe](#)

10. UNIEWAŻNIANIE I COFANIE WIZ

Zobacz [pkt 2 i 3 części V podręcznika wizowego](#)

*** Podstawa prawna:**

– [kodeks wizowy \(art. 34 i załącznik VI\)](#)

11. SPECJALNE PROGRAMY TRANZYTOWE

11.1. Uproszczony dokument tranzytowy (FTD) i uproszczony kolejowy dokument tranzytowy (FRTD)

- 11.1.1. W dniu 1 lipca 2003 r. wszedł w życie nowy system podróżowania w tranzycie między Kaliningradem i głównym terytorium Rosji. W ramach tego systemu wprowadzono dwa rodzaje dokumentów – uproszczony dokument tranzytowy (FTD) i uproszczony kolejowy dokument tranzytowy (FRTD). Dokumenty te są wymagane do przejazdu przez terytorium Litwy i mają na celu umożliwienie i ułatwienie podróży obywatelom państwa trzeciego, którzy przemieszczają się między dwoma geograficznie nieprzylegającymi do siebie częściami swojego państwa.
- 11.1.2. FTD uprawnia do wielokrotnego wjazdu w celu bezpośredniego tranzytu przez terytorium Litwy dowolnym środkiem transportu lądowego. Wydawany jest przez organy litewskie i zachowuje ważność maksymalnie przez trzy lata. Tranzyt na podstawie FTD nie może trwać dłużej niż 24 godziny.
- 11.1.3. FRTD uprawnia do pojedynczego przejazdu kolejowego w obie strony i jest ważny do trzech miesięcy. Tranzyt na podstawie FRTD nie może trwać dłużej niż sześć godzin.
- 11.1.4. FTD/FRTD są równoważne wizie i muszą być wydawane w jednolitym formacie przez władze konsularne zgodnie z rozporządzeniami Rady (WE) nr 693/2003⁸⁵ i (WE) nr 694/2003⁸⁶. Nie można ich wydać na granicy.

*** Podstawa prawna:**

- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 693/2003 z dnia 14 kwietnia 2003 r. ustanawiające ściśle określony uproszczony dokument tranzytowy \(FTD\), uproszczony kolejowy dokument tranzytowy \(FRTD\) oraz zmieniające Wspólne instrukcje konsularne i Wspólny podręcznik](#)
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 694/2003 z dnia 14 kwietnia 2003 r. w sprawie jednolitych wzorów uproszczonego dokumentu tranzytowego \(FTD\) i uproszczonego kolejowego dokumentu tranzytowego \(FRTD\) przewidzianych w rozporządzeniu \(WE\) nr 693/2003](#)

⁸⁵ Rozporządzenie Rady (WE) nr 693/2003 z dnia 14 kwietnia 2003 r. ustanawiające ściśle określony uproszczony dokument tranzytowy (FTD), uproszczony kolejowy dokument tranzytowy (FRTD) oraz zmieniające Wspólne instrukcje konsularne i Wspólny podręcznik (Dz.U. L 99 z 17.4.2003, s. 8).

⁸⁶ Rozporządzenie Rady (WE) nr 694/2003 z dnia 14 kwietnia 2003 r. w sprawie jednolitych wzorów uproszczonego dokumentu tranzytowego (FTD) i uproszczonego kolejowego dokumentu tranzytowego (FRTD) przewidzianych w rozporządzeniu (WE) nr 693/2003 (Dz.U. L 99 z 17.4.2003, s. 15).

11.2. **Tranzyt przez terytorium państw Schengen, które nie wdrożyły jeszcze w pełni dorobku Schengen**⁸⁷

11.2.1. Do czasu przystąpienia do obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych Bułgaria, Chorwacja, Cypr i Rumunia mogą uznawać: wize upoważniające do dwukrotnego lub wielokrotnego wjazdu; wize długoterminowe; oraz dokumenty pobytowe wydane przez państwa Schengen

za równorzędne z ich wizami krajowymi na przejazd tranzytem przez ich terytorium lub planowany pobyt na ich terytorium nieprzekraczający 90 dni w każdym okresie 180-dniowym.

11.2.2. Posiadacze dokumentów, o których mowa w pkt 11.2.1, muszą podlegać zwyczajnym procedurom odprawy (pkt 1 niniejszej sekcji).

*** Podstawa prawna:**

– [decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 565/2014/UE z dnia 15 maja 2014 r. wprowadzająca uproszczony system kontroli osób na granicach zewnętrznych oparty na jednostronnym uznawaniu przez Bułgarię, Chorwację, Cypr i Rumunię niektórych dokumentów za równorzędne z ich wizami krajowymi na przejazd tranzytem przez ich terytorium lub planowany pobyt na ich terytorium nieprzekraczający 90 dni w każdym okresie 180-dniowym oraz uchylająca decyzje nr 895/2006/WE i nr 582/2008/WE](#)

12. **OSOBY UBIELAJĄCE SIĘ O AZYL / OSOBY UBIELAJĄCE SIĘ O UDZIELENIE OCHRONY MIĘDZYNARODOWEJ**⁸⁸

*** Ogólne zasady:**

Wszystkie wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej, w tym wnioski złożone na granicy, muszą zostać rozpatrzone przez państwa członkowskie UE, aby określić, czy są

⁸⁷ Punkt ten ma zastosowanie wyłącznie do Bułgarii, Chorwacji, Cypru i Rumunii.

⁸⁸ Punkt ten ma zastosowanie do Danii, Irlandii, Norwegii, Islandii, Liechtensteinu i Szwajcarii w zakresie ustalenia, które państwo członkowskie jest odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu i Eurodac.

Punkt ten ma zastosowanie do Irlandii, o ile dotyczy dyrektywy 2005/85/WE.

one dopuszczalne, lub czy wnioskodawca kwalifikuje się albo do otrzymania statusu uchodźcy zgodnie z Konwencją genewską dotyczącą statusu uchodźców z dnia 28 lipca 1951 r. uzupełnioną Protokołem nowojorskim z dnia 31 stycznia 1967 r., albo statusu osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej na podstawie kryteriów określonych w dyrektywie 2011/95/UE.

Państwo członkowskie UE odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku ustala się zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013⁸⁹ (rozporządzeniem Dublin III).

Procedura musi być zgodna z [dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE](#)⁹⁰.

- 12.1. Obywatela państwa trzeciego należy uznać za osobę ubiegającą się o azyl / udzielenie ochrony międzynarodowej, jeżeli wyrazi – w dowolny sposób – obawę przed prześladowaniem lub przed doznaniem poważnej krzywdy w przypadku powrotu do swojego państwa pochodzenia lub państwa swojego poprzedniego miejsca zwykłego pobytu.

Chęć ubiegania się o ochronę międzynarodową nie musi być wyrażona w żadnej konkretnej formie. Słowo „azyl” nie musi zostać wyraźnie użyte. Elementem decydującym jest wyrażenie obawy przed tym, co może się zdarzyć po powrocie. W przypadku wątpliwości, czy określone oświadczenie można interpretować jako chęć ubiegania się o azyl lub inną formę ochrony międzynarodowej, funkcjonariusze straży granicznej muszą skonsultować się z organami krajowymi odpowiedzialnymi za rozpatrywanie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej.

- 12.2. Wszystkim obywatelom państwa trzeciego, którzy na granicy (w tym na morzu terytorialnym, w strefach tranzytowych portów lotniczych i morskich) wyrażą chęć ubiegania się o azyl / udzielenie ochrony międzynarodowej, należy jak najszybciej umożliwić złożenie wniosku. W tym celu straż graniczna musi poinformować wnioskodawców – w języku, co do którego można zasadnie oczekiwać, że ci go zrozumieją – o stosowanej procedurze (w jaki sposób i gdzie należy złożyć wniosek),

⁸⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca (Dz.U. L 180 z 29.6.2013, s. 31).

⁹⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (Dz.U. L 180 z 29.6.2013, s. 60).

jak również o ich prawach i obowiązkach, w tym o ewentualnych konsekwencjach niewypełnienia obowiązków i braku współpracy ze strażą graniczną.

Aby uniknąć nieporozumień i aby upewnić się, że wnioskodawcy zapoznali się ze swoimi prawami i obowiązkami, a także z obowiązującą procedurą, w przypadku gdy osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową nie zna wystarczająco dobrze języka używanego w danym państwie członkowskim UE, należy skorzystać z usług tłumacza ustnego.

- 12.3. Należy poinformować właściwe organy krajowe, wyznaczone przez każde państwo członkowskie UE do celów rozpatrywania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, że został złożony wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej.

Funkcjonariusz straży granicznej nie może podjąć decyzji o odesłaniu wnioskodawcy bez wcześniejszej konsultacji z właściwym organem krajowym odpowiedzialnym za rozpatrywanie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej.

- 12.4. Należy pobrać odciski wszystkich palców każdej osoby ubiegającej się o azyl w wieku co najmniej 14 lat zgodnie z przepisami krajowymi państwa członkowskiego UE i przesłać je do systemu centralnego Eurodac, aby umożliwić sprawdzenie w systemie Eurodac.

*** Podstawa prawna:**

- [konwencja genewska z dnia 28 lipca 1951 r. i Protokół nowojorski](#)
- [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) nr 603/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania rozporządzenia \(UE\) nr 604/2013 w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca oraz w sprawie występowania o porównanie z danymi Eurodac przez organy ścigania państw członkowskich i Europol na potrzeby ochrony porządku publicznego, oraz zmieniające rozporządzenie \(UE\) nr 1077/2011 ustanawiające Europejską Agencję ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości](#)

- [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca](#)
- [rozporządzenie wykonawcze Komisji \(UE\) nr 118/2014 z dnia 30 stycznia 2014 r. zmieniające rozporządzenie \(WE\) nr 1560/2003 ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady \(WE\) nr 343/2003 ustanawiającego kryteria i mechanizmy określania państwa członkowskiego właściwego dla rozpatrywania wniosku o azyl, złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego](#)
- [dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony](#)
- [dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej](#)
- [dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/33/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową](#)
- [Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, w szczególności art. 4 \(zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania\) oraz art. 18 \(prawo do azylu\) i art. 19 \(ochrona w przypadku usunięcia z terytorium państwa, wydalenia lub ekstradycji\)](#)

13. REJESTROWANIE INFORMACJI NA GRANICY

Na wszystkich przejściach granicznych wszelkie informacje służbowe oraz wszelkie inne szczególnie istotne informacje podlegają rejestracji w formie odręcznej lub elektronicznej. Informacje podlegające rejestracji muszą obejmować w szczególności:

- nazwiska funkcjonariusza straży granicznej odpowiedzialnego lokalnie za odprawę graniczną oraz innych funkcjonariuszy wchodzących w skład każdej zmiany;

- wszelkie uproszczenie odprawy osób;
- wydanie na granicy wiz i dokumentów zastępczych w miejsce paszportów i wiz;
- osoby zatrzymane i zażalenia (przestępstwa i naruszenia administracyjne);
- osoby, którym odmówiono wjazdu (podstawę odmowy i obywatelstwo);
- kody bezpieczeństwa stempli wjazdu i wyjazdu, tożsamość funkcjonariuszy straży granicznej korzystających ze stempli w danym dniu lub na danej zmianie, jak również informacje dotyczące utraconych i skradzionych stempli;
- zażalenia osób poddanych odprawie;
- inne szczególnie istotne środki policyjne lub sądowe;
- szczególne zdarzenia.

14. **WSPÓLPRACA Z INNYMI SŁUŻBAMI**

Straż graniczna musi ściśle współpracować ze wszystkimi innymi służbami państwowymi wyznaczonymi do wykonywania zadań na granicy, takimi jak: organy celne bądź inne służby właściwe w sprawach związanych z bezpieczeństwem towarów lub służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo transportu.

15. **OZNACZANIE FAŁSZYWYCH DOKUMENTÓW**

W przypadkach gdy funkcjonariusz straży granicznej, przeprowadzając odprawę graniczną, wykryje fałszywy dokument, powinien odmówić wjazdu obywatelowi państwa trzeciego i oznaczyć dokument zgodnie z kodeksem granicznym Schengen (załącznik V, część A i B).

Funkcjonariusz straży granicznej powinien przedsięwziąć wszelkie niezbędne środki mające na celu uniemożliwienie dalszego korzystania z fałszywego dokumentu. W tym celu co do zasady powinien on skonfiskować dany dokument.

Jeżeli konieczne jest przekazanie dokumentu właściwym organom (kontrolni granicznej lub innym) określonego państwa trzeciego / państwa pochodzenia (bezpośrednio, za pośrednictwem przewoźników lub drogą dyplomatyczną), funkcjonariusz straży granicznej powinien:

- unieważnić dokument, dziurkując go lub nacinając, jeżeli to możliwe, w polu przeznaczonym do odczytu maszynowego;

lub, jeżeli jest to niemożliwe,

- oznaczyć dokument w następujący sposób (wyłącznie w przypadkach, gdy dokument nie jest oznaczony w sposób opisany w akapicie pierwszym niniejszego punktu):

1) dokument papierowy

w lewym dolnym rogu ostatniej strony paszportu oraz – w miarę możliwości – strony, na której widnieją ślady fałszowania lub podrabiania, nanieść na czerwono piórem o twardej stalówce niewielki trójkąt z literą „F” pośrodku (jeżeli strona jest zapelniona, należy oznakować strony sąsiednie);

2) dokument polimerowy

w przypadku osobnego dokumentu o polimerowym podłożu nanieść w wolnym miejscu tuszem fotochromatycznym (najlepiej czerwonym) niewielki trójkąt z literą „F” pośrodku;

lub (wyłącznie w przypadku dokumentów podrobionych w całości)

w przypadku podrobionego osobnego dokumentu o polimerowym podłożu przedziurkować lub przeciąć dokument tak, aby podrobione dane osobowe i elementy zabezpieczające nie zostały uszkodzone.

W szczególnym przypadku, w którym fałszerstwo dotyczy dokumentów wydanych – jak się wydaje – przez inne państwo należące do obszaru Schengen, skonfiskowany dokument należy zwrócić temu państwu po dopełnieniu krajowych formalności związanych z konfiskatą dokumentu.

16. **WERYFIKACJA AUTENTYCZNOŚCI DANYCH ZAPISANYCH W PASZPORCIE BIOMETRYCZNYM**

W celu zapewnienia skutecznej odprawy granicznej, podczas przeprowadzania kontroli paszportu biometrycznego należy zweryfikować autentyczność i integralność danych przechowywanych na mikroprocesorze. Aby sprawdzić, czy dane na mikroprocesorze zostały wprowadzone przez upoważniony organ i czy nimi nie manipulowano, zawartość mikroprocesora należy uwierzytelnić poprzez uwierzytelnianie bierne. Certyfikat dla

podpisujących dokumenty (DSC) należy zweryfikować względem odpowiedniego zaufanego certyfikatu CSCA (krajowego urzędu certyfikacji podmiotów podpisujących dokumenty) z państwa wydającego dokument. Jeżeli istnieje taka możliwość techniczna, należy dokonać uwierzytelnienia mikroprocesora w celu sprawdzenia, czy jest on autentyczny.

17. WAŻNOŚĆ WPISÓW DOTYCZĄCYCH DZIECI W PASZPORTACH RODZICÓW

Rozporządzenie (WE) nr 2252/2004 stanowi, że od dnia 26 czerwca 2012 r. wobec posiadaczy paszportów wydanych przez państwa Schengen zastosowanie mają następujące zasady:

1. Dzieci muszą mieć swój paszport bez względu na wiek.
2. Dzieci nie mogą podróżować wyłącznie na podstawie wpisu w paszportach rodziców.
3. Paszporty rodziców pozostają ważne po 26 czerwca 2012 r. nawet jeżeli zawierają wpis z imionami i nazwiskami dzieci.

Przepisy te nie mają zastosowania do Irlandii. Nie mają również zastosowania do paszportów wydanych przez państwa trzecie inne niż państwa stowarzyszone w ramach Schengen.

Przepisy dyrektywy 2004/38/WE mają zastosowanie w przypadku, gdy rodziny UE/EOG podróżują z jednego państwa członkowskiego UE/EOG do drugiego, gdy przejeżdżają przez państwo członkowskie UE/EOG (gdy wyjeżdżają do państwa trzeciego lub wracają z państwa trzeciego) lub gdy wracają z państwa trzeciego do państwa członkowskiego UE/EOG innego niż państwo ich obywatelstwa.

Zgodnie z art. 5 ust. 4 dyrektywy 2004/38/WE⁹¹ brak indywidualnych paszportów dzieci, które są wpisane do paszportu rodziców, nie powinien automatycznie prowadzić do odmowy wyjazdu z terytorium państwa Schengen lub wjazdu na jego terytorium. O ile nie istnieją uzasadnione wątpliwości co do tożsamości i obywatelstwa dzieci wpisanych do

⁹¹ Art. 5 ust. 4 dyrektywy 2004/38/WE: Jeżeli obywatel Unii lub członek rodziny, który nie jest obywatelem jednego z państw członkowskich, nie posiada niezbędnych dokumentów podróży lub, jeżeli jest to wymagane, niezbędnych wiz, dane państwo członkowskie, przed odesłaniem ich z powrotem, zapewnia takim osobom wszelkie racjonalne możliwości uzyskania niezbędnych dokumentów lub przekazania ich w racjonalnym okresie czasu, albo potwierdzenia lub udowodnienia w inny sposób, że są objęci prawem swobodnego przemieszczania się i pobytu.

paszportów rodziców, przedstawienie paszportu rodzica należy co do zasady uznać za dowód, że wspomnianym dzieciom, jako obywatelom Unii, przysługuje prawo do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii.

Prawa obywateli Unii do swobodnego przemieszczania się i pobytu, bez względu na ich wiek, nie należy jednak wykorzystywać do obejścia przepisów rozporządzenia (WE) nr 2252/2004, w szczególności jeżeli istnieją poważne podstawy, aby podejrzewać, że dziecko mogło zostać bezprawnie zabrane spod opieki osób sprawujących nad nimi prawną pieczę rodzicielską.

SEKCJA II: Granice lądowe

1. ODPRAWA W RUCHU DROGOWYM

- 1.1. Komendant placówki straży granicznej na przejściu granicznym musi zapewnić, aby kontrole osób i dokumentów były skuteczne, zapewniając jednocześnie bezpieczeństwo i płynność ruchu drogowego. W tym celu należy w stosownych przypadkach wprowadzić udoskonalenia techniczne, aby skrócić czas reakcji podczas sprawdzania odpowiednich baz danych. W stosownych przypadkach należy zmodernizować infrastrukturę techniczną przejść granicznych, w tym zwiększyć wykorzystanie czytników paszportów i terminali mobilnych.
- 1.2. Jeżeli to możliwe, należy wyznaczyć oddzielne pasy ruchu dla osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii i innych obywateli państw trzecich zgodnie z ogólnymi zasadami rozdzielania pasów ruchu.
- 1.3. W miarę możliwości odprawę powinni przeprowadzać dwaj funkcjonariusze straży granicznej.

*** Podstawa prawna:**

– [kodeks graniczny Schengen \(art. 8, art. 10 i załącznik VI\)](#)

*** Najlepsze praktyki:**

● Środki transportu należy przeszukiwać, jeżeli:

- a) istnieje uzasadnione podejrzenie, że w pojeździe ukryte są osoby, narkotyki, materiały wybuchowe lub broń;
- b) istnieje uzasadnione podejrzenie, że kierowca lub pasażerowie pojazdu dopuścili się przestępstwa lub naruszenia administracyjnego;
- c) przedstawione dokumenty pojazdu są niekompletne lub fałszywe.

W każdym przypadku do takich przeszukań zastosowanie będzie miało prawo krajowe danego państwa Schengen.

● Do kontroli wyrywkowych należy wykorzystywać psy tropiące w celu wykrycia materiałów wybuchowych, narkotyków i ukrytych osób.

Odprawa pojazdów prywatnych:

● Odprawę osób podróżujących w prywatnych pojazdach należy w miarę możliwości przeprowadzać w następujący sposób:

- a) kierowca i pasażerowie mogą pozostać w pojeździe podczas odprawy;
- b) funkcjonariusz straży granicznej sprawdza dokumenty i porównuje je z osobami przekraczającymi granicę;
- c) w tym samym czasie drugi funkcjonariusz straży granicznej obserwuje osoby znajdujące się w pojeździe i zabezpiecza funkcjonariusza przeprowadzającego kontrolę.

● Jeżeli istnieje podejrzenie, że dokument podróży, prawo jazdy, ubezpieczenie lub dokument rejestracyjny zostały sfalszowane, wszyscy podróżni powinni opuścić pojazd. Pojazd należy dokładnie przeszukać. Działania te należy przeprowadzić podczas kontroli drugiej linii.

Odprawa autobusów:

● Odprawę osób podróżujących autobusem można w zależności od okoliczności przeprowadzić w terminalu pasażerskim lub wewnątrz autobusu. Jeżeli odprawa jest przeprowadzana wewnątrz autobusu, należy w miarę możliwości przedsięwziąć następujące środki:

- a) kontrolę dokumentów należy rozpocząć od kontroli kierowcy autobusu i przewodnika grupy, jeżeli jest to podróż zorganizowana;
- b) w przypadku wątpliwości dotyczących dokumentu podróży lub celu podróży, lub jeżeli istnieją przesłanki, że dana osoba może stanowić zagrożenie dla porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego lub zdrowia publicznego państwa Schengen, należy wezwać ją do opuszczenia autobusu i poddać szczegółowej kontroli drugiej linii; w tym samym czasie drugi funkcjonariusz straży granicznej obserwuje osoby znajdujące się w autobusie i zabezpiecza funkcjonariusza przeprowadzającego kontrolę.

● W przypadku dużego natężenia ruchu w pierwszej kolejności należy przeprowadzić odprawę pasażerów autobusu regularnych linii lokalnych, jeżeli miejscowe uwarunkowania na to pozwalają.

Sprawdzając dokumenty podróży wewnątrz autobusu, funkcjonariusze powinni korzystać z przenośnych urządzeń elektronicznych, w szczególności w celu wyszukiwania informacji w SIS.

Odprawa samochodów ciężarowych:

Odprawę samochodów ciężarowych należy przeprowadzać według podanych niżej zasad, w ścisłej współpracy z organami celnymi.

- a) W miarę możliwości należy wyznaczyć specjalny pas ruchu dla samochodów ciężarowych, na którym:
 - samochód ciężarowy i jego zawartość można przeszukać w wygodny sposób;
 - bez żadnych przeszkód można wykorzystać psy tropiące;
 - do przeszukania można wykorzystać wyposażenie techniczne (tj. urządzenia rentgenowskie, wykrywacze dwutlenku węgla).
- b) Podczas odprawy samochodów ciężarowych funkcjonariusz straży granicznej powinien zwrócić szczególną uwagę na samochody ciężarowe z kontenerami, w których

mogą być ukryte skradzione samochody, osoby będące ofiarami handlu ludźmi lub materiały niebezpieczne. Wszelką dokumentację dotyczącą zawartości należy dokładnie sprawdzić.

c) Samochody ciężarowe należy dokładnie przeszukać, jeżeli:

- zamknięcia celne zostały uszkodzone;
- plandeka nosi ślady uszkodzenia lub zszycia;
- istnieje podejrzenie, że wewnątrz mogą być ukryte osoby, narkotyki, materiały niebezpieczne lub wybuchowe.

• Można przeprowadzić również następujące kontrole dodatkowe:

a) kontrolę ruchu drogowego, w tym zgodności z przepisami socjalnymi (np. przydatności samochodu do ruchu drogowego, czasu pracy kierowcy i okresu odpoczynku, ubezpieczenia kierowcy);

b) kontrolę transportu drogowego (umowy o transporcie towarów wraz z dokumentami);

c) kontrolę na obecność towarów promieniotwórczych i niebezpiecznych.

Wszystkie tego rodzaju kontrole dodatkowe przeprowadza się zgodnie z właściwymi przepisami prawa Unii i przepisami krajowymi poszczególnych państw Schengen.

- 1.4. Państwa Schengen mogą zawierać lub utrzymywać umowy dwustronne z sąsiednimi państwami trzecimi dotyczące tworzenia wspólnie prowadzonych przejść granicznych, na których ich funkcjonariusze straży granicznej i funkcjonariusze straży granicznej państwa trzeciego przeprowadzają, jedni po drugich, odprawę wyjazdową i wjazdową na terytorium drugiej strony zgodnie ze swoim prawem krajowym. Takie wspólnie prowadzone przejścia graniczne mogą być usytuowane na terytorium państwa Schengen albo na terytorium państwa trzeciego.

2. **ODPRAWA W RUCHU KOLEJOWYM**

- 2.1. W trosce o skuteczność odpraw granicznych komendant placówki straży granicznej pełniący służbę na kolejowym przejściu granicznym powinien gromadzić informacje na temat rozkładów jazdy pociągów i przewidywalnej liczby pasażerów.

- 2.2. Odprawy na granicach, na których obowiązują przepisy dotyczące granic zewnętrznych, można przeprowadzać w jeden z następujących sposobów:
- a) na pierwszej stacji przyjazdu lub ostatniej stacji odjazdu;
 - b) w pociągu, podczas przejazdu między ostatnią stacją odjazdu a pierwszą stacją przyjazdu, bez względu na kierunek.
- 2.3. Odprawa graniczna obejmuje kontrolę:
- a) załogi pociągu;
 - b) pasażerów wyjeżdżających za granicę;
 - c) pasażerów przyjeżdżających z zagranicy, którzy nie byli jeszcze kontrolowani;
 - d) zewnętrznej części pociągu.
- 2.4. Kontrolę graniczną pasażerów szybkich pociągów można przeprowadzić w jeden z następujących sposobów:
- a) na stacjach, na których osoby wsiadają do pociągu;
 - b) na stacjach na terytorium państw Schengen, na których osoby wysiadają;
 - c) w pociągu podczas przejazdu pomiędzy stacjami, pod warunkiem że osoby pozostają w pociągu.
- 2.5. W odniesieniu do szybkich pociągów z obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych, zatrzymujących się kilkakrotnie na terytorium państw Schengen, jeśli przewoźnik kolejowy ma możliwość przyjęcia pasażerów do pociągu wyłącznie w celu odbycia pozostałej części podróży na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych, takich pasażerów należy poddać odprawie wjazdowej albo w pociągu, albo na stacji docelowej, z wyjątkiem przypadków, w których odprawy dokonano na stacji, na której pasażerowie wsiadli do pociągu.

W takim przypadku osoby zamierzające podróżować pociągiem wyłącznie w celu odbycia pozostałej części podróży należy wyraźnie poinformować przed odjazdem pociągu, że zostaną poddane odprawie wjazdowej w trakcie podróży lub na stacji docelowej.

W przypadku podróży w kierunku przeciwnym osoby znajdujące się w pociągu należy poddać odprawie wyjazdowej na podobnych zasadach.

- 2.6. Funkcjonariusz straży granicznej może przeprowadzić kontrolę wnętrza wagonu, aby sprawdzić, czy nie ma tam ukrytych osób lub przedmiotów podlegających odprawie granicznej. Funkcjonariusze straży granicznej zawsze dokładnie przeszukają pociąg, jeżeli istnieje podejrzenie, że ukryto w nim materiały wybuchowe lub narkotyki.
- 2.7. Jeśli istnieją powody, by przypuszczać, że w pociągu ukrywają się osoby poszukiwane lub podejrzewane o popełnienie przestępstwa lub obywatele państw trzecich zamierzający wjechać nielegalnie, funkcjonariusz straży granicznej, jeżeli nie może działać zgodnie ze swoimi przepisami krajowymi, musi powiadomić organy państwa Schengen, w kierunku którego lub na terytorium którego przemieszcza się pociąg.

*** Podstawa prawna:**

– [kodeks graniczny Schengen \(art. 8 i załącznik VI\)](#)

*** Najlepsze praktyki:**

- Podczas przeprowadzania odprawy na peronie na pierwszej stacji przyjazdu lub ostatniej stacji przed odjazdem pociąg powinien być strzeżony, aby uniemożliwić osobom uniknięcie odprawy granicznej. Funkcjonariusze przeprowadzający odprawę i funkcjonariusze strzegący pociągu powinni przez cały czas mieć ze sobą kontakt.
- W trakcie odprawy pasażerów znajdujących się w pociągu nie należy pozwolić pasażerom na poruszanie się po pociągu.
- Odprawa pociągów towarowych powinna obejmować kontrolę dokumentów załogi pociągu i sprawdzenie wagonów pociągu.
- W trakcie kontroli granicznej pociągów pasażerskich i towarowych funkcjonariusz straży granicznej powinien zwrócić szczególną uwagę na pasażerów i przedmioty, w przypadku których istnieje ryzyko przewożenia materiałów wybuchowych. W tym celu wskazane jest użycie psów tropiących.

- Odprawę graniczną pociągu należy zakończyć przed dotarciem na uzgodnioną stacją kolejową.
- Czynności kontrolne nie powinny zasadniczo prowadzić do opóźnień w stosunku do planowanego czasu odjazdu pociągów. Jeżeli jednak spowodowano opóźnienie, należy jak najszybciej powiadomić zawiadowcę stacji.

3. MAŁY RUCH GRANICZNY

- 3.1. Państwa Schengen mogą zawierać umowy dwustronne z sąsiednimi państwami trzecimi, aby ustanowić uproszczone zasady „małego ruchu granicznego” (MRG) dla mieszkańców strefy przygranicznej. Zasady te mają zastosowanie wobec obywateli państwa trzeciego zamieszkujących strefę przygraniczną (maksymalnie 50 km od granicy) państwa trzeciego sąsiadującego z państwem Schengen, którzy co do zasady zamieszkują w tej strefie co najmniej rok ([umowy dwustronne](#) mogą przewidywać wyjątki od tego wymogu) i mają uzasadnione powody (więzi rodzinne, motywy ekonomiczne, społeczne lub kulturowe), aby bardzo często przekraczać granicę. Zgodnie z tymi zasadami mieszkańcy strefy przygranicznej mogą przekraczać granicę jedynie w celu pobytu w strefie przygranicznej państwa Schengen przez maksymalny nieprzerwany okres trzech miesięcy.
- 3.2. Umowy dwustronne mogą zawierać postanowienia dotyczące:
 - a) ustanowienia specjalnych przejść granicznych zarezerwowanych dla mieszkańców strefy przygranicznej;
 - b) wyznaczenia specjalnych pasów ruchu na przejściach granicznych zarezerwowanych dla mieszkańców strefy przygranicznej;
 - c) w wyjątkowych przypadkach uzasadnionych warunkami lokalnymi, zezwolenia mieszkańcom strefy przygranicznej na przekraczanie granicy poza przejściami granicznymi i ustalonymi godzinami. Dotyczy to na przykład sytuacji, kiedy rolnik musi często przekraczać granicę, by dotrzeć do swojego pola lub kiedy granica przebiega przez miasto. W takich przypadkach miejsce, w którym można przekraczać granicę, powinno być zaznaczone w zezwoleniu MRG (zob. sekcja I pkt 5.5).

- 3.3. W przypadku mieszkańców strefy przygranicznej, którzy przekraczają granicę zgodnie z zasadami podanymi w pkt a) i b) i którzy są dobrze znani straży granicznej ze względu na częste przekraczanie granicy, kontrole mogą mieć zazwyczaj charakter wyrywkowy. Osoby takie muszą jednak od czasu do czasu być poddawane kontroli szczegółowej, bez ostrzeżenia i w nieregularnych odstępach czasu.
- 3.4. Jeżeli w umowie dwustronnej z państwem trzecim przewidziano ułatwienie zgodne z pkt 3.2 lit. c) (tj. zezwolenie na przekraczanie granicy poza wyznaczonymi przejściami granicznymi), zainteresowane państwo Schengen musi przeprowadzać wyrywkowe kontrole i utrzymywać regularny nadzór wzdłuż granicy, aby zapobiec jej nielegalnemu przekraczaniu.
- 3.5. Dodatkowe informacje na temat kontroli, które należy przeprowadzać wobec mieszkańców strefy przygranicznej korzystających z zasad małego ruchu granicznego, określono w [sekcji I pkt 5.5](#).

*** Podstawa prawna:**

- [rozporządzenie \(WE\) nr 1931/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. ustanawiające przepisy dotyczące małego ruchu granicznego na zewnętrznych granicach lądowych państw członkowskich i zmieniające postanowienia Konwencji z Schengen](#)
- [umowy dwustronne dotyczące małego ruchu granicznego](#)

SEKCJA III: Granice powietrzne

1. ODPRAWA W PORCIE LOTNICZYM

- 1.1. Aby zapewnić skuteczną odprawę graniczną w porcie lotniczym, straż graniczna musi gromadzić wszelkie niezbędne informacje na temat planowanego ruchu lotniczego, tak by wyznaczyć do zadań kontrolnych odpowiednią liczbę funkcjonariuszy w zależności od natężenia ruchu pasażerskiego i z uwzględnieniem pierwszeństwa, jakie należy dać pasażerom przylatującym.

Należy zmodernizować infrastrukturę techniczną przejść granicznych, w tym zwiększyć wykorzystanie czytników paszportów, bramek elektronicznych i terminali mobilnych.

W razie potrzeby należy wprowadzić udoskonalenia techniczne, aby skrócić czas reakcji podczas sprawdzania odpowiednich baz danych.

- 1.2. Należy zapewnić odpowiednią infrastrukturę, aby oddzielić loty wewnętrzne (loty między portami lotniczymi zlokalizowanymi na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych) od lotów zewnętrznych i zapobiec niedozwolonemu przepływowi osób lub dokumentów między tymi dwoma strefami.
- 1.3. Odprawę graniczną zazwyczaj przeprowadza się na wyznaczonym przejściu granicznym w porcie lotniczym; jeżeli jednak istnieje ryzyko dotyczące bezpieczeństwa wewnętrznego lub nielegalnej imigracji, odprawę graniczną można przeprowadzić na pokładzie statku powietrznego lub przy bramce.
- 1.4. Należy kontrolować dostęp do międzynarodowej strefy tranzytowej; w normalnych warunkach w strefie tranzytowej nie przeprowadza się kontroli, chyba że uzasadnia to ocena ryzyka dotyczącego nielegalnej imigracji lub bezpieczeństwa wewnętrznego.

*** Najlepsze praktyki:**

- Odprawę członków załogi należy przeprowadzić przed odprawą pasażerów i w oddzielnej lokalizacji.
- W miarę możliwości należy wyznaczyć oddzielne miejsce na kontrolę drugiej linii.
- W miarę możliwości należy wyznaczyć oddzielny pas dla dyplomatów i osób o ograniczonej sprawności ruchowej.
- Wszystkie części portu lotniczego powinny pozostawać pod ścisłym nadzorem, być monitorowane i patrolowane. Dotyczy to szczególnie rejonu odpraw pasażerskich, strefy kontroli paszportowej i strefy tranzytowej. Ze względów bezpieczeństwa wszelkie bagaże

pozostawione przez właścicieli lub inne podejrzane przedmioty należy bezzwłocznie zgłosić służbom bezpieczeństwa.

1.5. Miejsce odprawy granicznej należy określić zgodnie z następującą procedurą:

- a) Pasażerów lotu z portu lotniczego zlokalizowanego poza obszarem bez kontroli na granicach wewnętrznych do państwa Schengen należy poddać odprawie wjazdowej w porcie lotniczym przylotu dla tego lotu. Pasażerów lotu odbywającego się na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych, którzy przesiadają się na lot poza ten obszar (pasażerów transferowych), należy poddać odprawie wyjazdowej w porcie lotniczym odlotu dla tego drugiego lotu.

*** Przykłady:**

Lot z Brazylii do Lizbony z połączeniem do Paryża: odprawa wjazdowa odbywa się w Lizbonie.

Lot z Paryża do Lizbony z przesiadką do Brazylii: odprawa wyjazdowa odbywa się w Lizbonie.

- b) W przypadku lotów z lub do portu lotniczego zlokalizowanego poza obszarem bez kontroli na granicach wewnętrznych bez pasażerów transferowych i lotów z więcej niż jednym międzylądowaniem w portach lotniczych na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych, w trakcie których nie dochodzi do zmiany samolotu:

- (i) pasażerów lotów z lub do portu lotniczego zlokalizowanego poza obszarem bez kontroli na granicach wewnętrznych bez uprzedniego lub późniejszego transferu na terytorium znajdującym się w obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych należy poddać odprawie wjazdowej w porcie lotniczym przylotu oraz odprawie wyjazdowej w porcie lotniczym odlotu;

*** Przykłady:**

– Lot z Nowego Jorku do Berlina: odprawa wjazdowa odbywa się w Berlinie.

– Lot z Berlina do Nowego Jorku: odprawa wyjazdowa odbywa się w Berlinie.

- (ii) pasażerów lotów z lub do portu lotniczego zlokalizowanego poza obszarem bez kontroli na granicach wewnętrznych z więcej niż jednym międzylądowaniem na terytorium znajdującym się na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych, w trakcie których nie dochodzi do zmiany samolotu, (pasażerów tranzytowych) należy poddać odprawie wjazdowej w porcie lotniczym przylotu oraz odprawie wyjazdowej w porcie lotniczym odlotu, pod warunkiem że pasażerowie nie mogą wejść na pokład samolotu na etap podróży odbywający się na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych;

*** Przykłady:**

- Lot Pekin-Helsinki-Frankfurt-Paryż z międzylądowaniami w Helsinkach i Frankfurcie jedynie w celu opuszczenia pokładu przez pasażerów (wejście na pokład w celu odbycia pozostałego etapu podróży jest zakazane): odprawę wjazdową pasażerów opuszczających pokład przeprowadza się odpowiednio w Helsinkach, Frankfurcie i Paryżu.
- Lot Paryż-Frankfurt-Helsinki-Pekin z międzylądowaniami we Frankfurcie i Helsinkach jedynie w celu przyjęcia pasażerów na pokład (opuszczenie pokładu jest zakazane): odprawa wyjazdowa odbywa się w Paryżu, Frankfurcie i Helsinkach.
- Lot Sofia-Helsinki-Frankfurt-Paryż z międzylądowaniami w Helsinkach i Frankfurcie jedynie w celu opuszczenia pokładu przez pasażerów (wejście na pokład w celu odbycia pozostałego etapu podróży jest zakazane): odprawę wjazdową pasażerów opuszczających pokład przeprowadza się odpowiednio w Helsinkach, Frankfurcie i Paryżu.
- Lot Paryż-Frankfurt-Helsinki-Sofia z międzylądowaniami we Frankfurcie i Helsinkach jedynie w celu przyjęcia pasażerów na pokład (opuszczenie pokładu jest zakazane): odprawa wyjazdowa odbywa się w Paryżu, Frankfurcie i Helsinkach.

- (iii) w przypadku gdy linia lotnicza może, w trakcie lotów z portu lotniczego zlokalizowanego poza obszarem bez kontroli na granicach wewnętrznych z więcej niż jednym międzylądowaniem na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych, przyjąć na pokład pasażerów jedynie na pozostały etap podróży odbywający się wewnątrz tego terytorium, pasażerów należy poddać odprawie

wyjazdowej w porcie lotniczym odlotu oraz odprawie wjazdowej w porcie lotniczym przylotu. Odprawę pasażerów, którzy podczas takich międzylądowań znajdują się już na pokładzie statku powietrznego i nie weszli na pokład na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych, należy przeprowadzić zgodnie z pkt b) ppkt (ii). Odwrotną procedurę należy stosować do kategorii lotów, w przypadku których kraj docelowy znajduje się poza obszarem bez kontroli na granicach wewnętrznych.

*** Przykłady:**

- Lot Nowy Jork-Paryż-Frankfurt-Rzym, wejście na pokład dozwolone podczas międzylądowań w Paryżu i Frankfurtzie: odprawa wjazdowa pasażerów lądujących w Paryżu, Frankfurtzie (w tym pasażerów, którzy weszli na pokład w Paryżu) i Rzymie (w tym pasażerów, którzy weszli na pokład w Paryżu i Frankfurtzie).
- Lot Hamburg-Bruksela-Paryż-Kair, wejście na pokład dozwolone podczas międzylądowań w Brukseli i Paryżu: Odprawa wjazdowa odbywa się w Hamburgu, Brukseli i Paryżu.

- 1.6. Jeżeli w przypadku działania siły wyższej lub nieuchronnego zagrożenia samolot musi lądować na najbliższym lądowisku, które nie jest przejściem granicznym, samolot może kontynuować lot po otrzymaniu zezwolenia od straży granicznej i – jeżeli chodzi o kontrolę celną – od administracji celnej. Jeżeli w przypadku działania siły wyższej lub nieuchronnego zagrożenia samolot musi lądować na najbliższym lądowisku, które jest przejściem granicznym, zaleca się postępowanie w następujący sposób:

*** Przykłady:**

1. Lot z państwa trzeciego do państwa trzeciego, podczas którego następuje postój awaryjny na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych:

Jeżeli pasażerowie pozostaną w strefie tranzytowej, nie wjeżdżają na obszar bez kontroli na granicach wewnętrznych, a zatem nie ma konieczności dokonywania odprawy granicznej.

Jeżeli pasażerowie przekroczą granicę, na przykład z powodu braku strefy tranzytowej, konieczne jest przeprowadzenie odprawy granicznej, a pasażerowie powinni otrzymać – w razie potrzeby – wizę zgodnie z art. 35 kodeksu wizowego oraz zostać zarejestrowani w EES/w ich paszporcie powinien zostać zamieszczony stempel. Jeżeli w opisanym

nieprzewidywalnym przypadku nie jest możliwe wydanie wizy (lub, w przyszłości, ETIAS) na granicy, jako środek ostateczny należy zastosować odstępstwo na podstawie art. 6 ust. 5 lit. c) kodeksu granicznego Schengen.

2. Lot z obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych do państwa trzeciego, podczas którego następuje postój awaryjny na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych:

Jeżeli pasażerowie pozostaną w strefie tranzytowej, nie wjeżdżają ponownie na obszar bez kontroli na granicach wewnętrznych, a zatem nie ma konieczności dokonywania odprawy granicznej.

Jeśli nie ma strefy tranzytowej, znaczenie ma to, że pasażerowie nie opuścili obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych. Należy zatem unieważnić stempel wyjazdowy i przeprowadzić ponowną kontrolę wyjazdową przed wejściem na pokład nowego samolotu. Należy zwrócić uwagę, aby nie powodowało to zarejestrowania pasażera jako osoby przekraczającej okres dozwolonego pobytu, ponieważ nie ponosi on za to winy. (*UWAGA*: W ramach EES zastosowano by analogiczne podejście i analogiczne przepisy, a wpis dotyczący wyjazdu musiałby zostać unieważniony/sprostowany zgodnie z art. 35 ust. 1, 2 i 3 rozporządzenia (UE) 2017/2226).

3. Lot z państwa trzeciego do obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych, podczas którego następuje postój awaryjny w tym obszarze:

Jeżeli pasażerowie pozostaną w strefie tranzytowej, nie wjeżdżają na obszar bez kontroli na granicach wewnętrznych, a zatem nie ma konieczności dokonywania odprawy granicznej.

Jeżeli pasażerowie przekroczą granicę, na przykład z powodu braku strefy tranzytowej, należy dokonać normalnej odprawy granicznej na potrzeby wjazdu na obszar bez kontroli na granicach wewnętrznych, ponieważ zmieniło się tylko miejsce wjazdu.

*** Najlepsze praktyki:**

- Po wylądowaniu samolotu funkcjonariusz straży granicznej powinien udać się do miejsca postoju samolotu przed opuszczeniem pokładu przez pasażerów, jeżeli:

- na pokładzie popełniono przestępstwo lub wykroczenie,
 - istnieje zagrożenie dla bezpieczeństwa wewnętrznego,
 - istnieje ryzyko nielegalnej migracji,
 - na pokładzie znajdują się osoby wydalone z innych państw,
 - musi zgromadzić wszystkie niezbędne informacje od załogi, gdy zachodzi taka potrzeba.
- Wszystkich pasażerów, którym odmówiono wjazdu, należy oddzielić od pozostałych. Jeżeli nie można ich bezzwłocznie przewieźć do miejsca, z którego przylecieli, do czasu wyjazdu powinni pozostać pod kontrolą funkcjonariuszy straży granicznej w wydzielonej strefie.
 - Osoby, które popełniły przestępstwo lub wykroczenie, należy odtransportować bezpośrednio z samolotu do specjalnie wyznaczonych miejsc i przekazać odpowiednim organom.

*** Podstawa prawna:**

- [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#)

- 1.7. W stosownych przypadkach należy zmodernizować infrastrukturę techniczną przejść granicznych, w tym zwiększyć wykorzystanie czytników paszportów, bramek elektronicznych i terminali mobilnych.

W razie potrzeby należy wprowadzić udoskonalenia techniczne, aby skrócić czas reakcji podczas sprawdzania odpowiednich baz danych.

- 1.8. Należy z większą regularnością wykorzystywać dane pasażera przekazywane przed podróżą (API) zgromadzone i przekazane przez przewoźników lotniczych zgodnie z dyrektywą 2004/82/WE, w której zezwala się na skuteczniejsze kontrole pasażerów (w tym obywateli Unii) lotów przychodzących przekraczających granice zewnętrzne. To do organów krajowych należy ustalenie, w odniesieniu do których lotów spoza państw Schengen należy przekazać dane API, zgodnie z bieżącą i aktualną oceną ryzyka. Państwa Schengen mogą wykorzystywać dane API również do celów egzekwowania prawa.

Na podstawie prawa krajowego państwa Schengen mogą zwrócić się do przewoźników lotniczych o przekazanie danych API również w odniesieniu do lotów między państwami Schengen w pełni stosującymi dorobek Schengen a państwami Schengen, które nie stosują go jeszcze w pełni.

2. ODPRAWA NA LOTNISKACH

- 2.1. Należy zapewnić, aby osoby były poddawane odprawie, zgodnie z ogólnymi zasadami, również w portach lotniczych, które nie posiadają statusu międzynarodowego portu lotniczego na mocy prawa krajowego („lotniska”), ale dozwolone jest, aby przebiegały przez nie trasy lotów z lub do portu lotniczego zlokalizowanego poza obszarem bez kontroli na granicach wewnętrznych.
- 2.2. Nie ma konieczności dokonywania odpowiednich ustaleń na lotniskach w celu zapewnienia fizycznego oddzielenia pasażerów z lotów wewnętrznych od pasażerów innych lotów, bez uszczerbku dla przepisów rozporządzenia (WE) nr 300/2008 ustanawiającego wspólne zasady w dziedzinie bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego. Ponadto przy niewielkim natężeniu ruchu ciągle obecność straży granicznej nie jest konieczna, pod warunkiem istnienia gwarancji, że niezbędny personel może zostać rozmieszczony w odpowiednim czasie.
- 2.3. W sytuacjach kiedy straż graniczna nie jest ciągle obecna na lotnisku, kierownik takiego lotniska musi zawiadomić odpowiednio straż graniczną o przylotach lub odlotach statków powietrznych z lub do portów lotniczych zlokalizowanych poza obszarem bez kontroli na granicach wewnętrznych.

*** Podstawa prawna:**

- [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#)
- [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(WE\) nr 300/2008 z dnia 11 marca 2008 r. w sprawie wspólnych zasad w dziedzinie ochrony lotnictwa cywilnego i uchylające rozporządzenie \(WE\) nr 2320/2002 \(Tekst mający znaczenie dla EOG\)](#)

3. ODPRAWA OSÓB W LOTACH PRYWATNYCH

- 3.1. Kapitan prywatnego samolotu odbywającego lot z lub do portu lotniczego zlokalizowanego poza obszarem bez kontroli na granicach wewnętrznych musi przekazać przed startem straży granicznej docelowego państwa Schengen oraz, w stosownych przypadkach, państwa Schengen pierwszego wjazdu, ogólne oświadczenie zawierające między innymi plan lotu zgodnie z załącznikiem 2 do Konwencji o międzynarodowym lotnictwie cywilnym, jak również informację dotyczącą tożsamości pasażerów.
- 3.2. W przypadku gdy lot prywatny spoza obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych zmierzający do państwa znajdującego się na tym obszarze odbywa międzylądowanie na terytorium innych państw obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych, właściwe organy państwa wjazdu na ten obszar muszą przeprowadzić odprawę graniczną i umieścić stempel wjazdowy na ogólnym oświadczeniu.
- 3.3. W przypadku gdy zachodzą wątpliwości, czy lot odbywa się wyłącznie z lub zmierza wyłącznie w kierunku obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych bez lądowania poza tym obszarem, właściwe organy muszą dokonać odprawy osób w portach lotniczych i na lotniskach zgodnie z ogólnymi zasadami.
- 3.4. Uregulowania w zakresie przylotu i odlotu szybowców, mikrolotów, helikopterów, małych samolotów zdolnych do odbywania lotów jedynie na krótkie dystanse oraz sterowców są określone przez prawo krajowe oraz, w stosownych przypadkach, przez umowy dwustronne.

*** Podstawa prawna:**

- [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#)
- [Konwencja o międzynarodowym lotnictwie cywilnym](#)

SEKCJA IV: Granice morskie

1. OGÓLNE PROCEDURY ODPRAWY W RUCHU MORSKIM

- 1.1. Komendant placówki straży granicznej na przejściu granicznym musi zapewnić przeprowadzenie skutecznych odpraw osób i załogi statków. Odprawy będą

przeprowadzane na podstawie analizy ryzyka obejmującej stały i kompleksowy nadzór obszaru morskiego.

- 1.2. Odprawy statków należy dokonać w porcie przybycia lub wyjścia, lub na terenie do tego celu przewidzianym, usytuowanym w bezpośrednim sąsiedztwie statku lub na pokładzie statku na wodach terytorialnych w rozumieniu Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS). Zgodnie z porozumieniami zawartymi w tej sprawie odprawy można jednak dokonywać również podczas podróży lub po przybyciu statku na obszar bez kontroli na granicach wewnętrznych lub przy wyjściu z tego obszaru.

Nie należy przeprowadzać regularnych odpraw osób pozostających na pokładzie. W przypadkach, gdy jest to uzasadnione na podstawie oceny zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego oraz ryzyka nielegalnej imigracji należy jednak dokonać przeszukania statku oraz przeprowadzić odprawę osób pozostających na pokładzie.

- 1.3. Kapitan, agent morski lub jakakolwiek inna należycie upoważniona osoba musi sporządzić listę członków załogi i wszystkich pasażerów znajdujących się na pokładzie zawierającą informacje wymagane w formularzu nr 5 (lista członków załogi) i nr 6 (lista pasażerów) Konwencji o ułatwieniu międzynarodowego obrotu morskiego (konwencja FAL) oraz, w stosownych przypadkach, numery wiz lub dokumentów pobytowych.

W skład załogi wchodzi wszystkie osoby faktycznie zatrudnione do wykonywania w czasie rejsu zadań związanych z funkcjonowaniem i obsługą statku i wpisane na listę załogi.

- 1.4. Listę (lub listy), o których mowa w pkt 1.3, należy niezwłocznie przekazać straży granicznej lub innym organom najpóźniej dwadzieścia cztery godziny przed przybyciem do portu lub najpóźniej w momencie wyjścia statku z poprzedniego portu, jeżeli czas podróży jest krótszy niż dwadzieścia cztery godziny, lub – jeżeli port zawinięcia nie jest znany lub jeżeli w czasie podróży nastąpiła zmiana portu zawinięcia – natychmiast, gdy port zawinięcia stanie się znany.
- 1.5. Potwierdzenie odbioru (podpisany egzemplarz listy (list) lub elektroniczne potwierdzenie odbioru) należy zwrócić kapitanowi, który okazuje je na żądanie, gdy statek znajduje się w porcie.

- 1.6. Kapitan lub agent morski musi natychmiast powiadomić funkcjonariuszy straży granicznej o wszelkich zmianach na listach załogi lub pasażerów.
- 1.7. Jeśli na statku są pasażerowie podróżujący bez biletów, kapitan ma obowiązek poinformować o tym straż graniczną najpóźniej dwadzieścia cztery godziny przed wejściem do portu lub najpóźniej w momencie wyjścia statku z poprzedniego portu, jeżeli czas podróży jest krótszy niż dwadzieścia cztery godziny, lub – jeżeli port zawinięcia nie jest znany lub jeżeli w czasie podróży nastąpiła zmiana portu zawinięcia – natychmiast, gdy port zawinięcia stanie się znany. Kapitan ponosi nadal odpowiedzialność za tych pasażerów.
- 1.8. Kapitan musi powiadomić funkcjonariuszy straży granicznej o wypłynięciu statku. W przypadku gdy nie jest to możliwe, musi on powiadomić odpowiednie władze portowe i przekazać im drugi egzemplarz uprzednio wypełnionej i podpisanej listy.

*** Podstawa prawna:**

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#)

2. ODPRAWY NA STATKACH WYCIECZKOWYCH

- 2.1. Statki wycieczkowe to statki kursujące po określonej trasie, zgodnie z uprzednio przyjętym planem, który obejmuje program turystyczny w różnych portach i które zwykle nie zabierają pasażerów ani nie pozwalają pasażerom na zejście na ląd w trakcie podróży.
- 2.2. Kapitan statku wycieczkowego powinien przekazać straży granicznej trasę i program rejsu, gdy tylko trasa i program rejsu zostaną ustalone i nie później niż dwadzieścia cztery godziny przed wejściem do portu lub najpóźniej w momencie wyjścia statku z poprzedniego portu, jeżeli czas podróży jest krótszy niż dwadzieścia cztery godziny, lub – jeżeli port zawinięcia nie jest znany lub jeżeli w czasie podróży nastąpiła zmiana portu zawinięcia – natychmiast, gdy port zawinięcia stanie się znany.
- 2.3. Jeżeli trasa rejsu statku wycieczkowego wiedzie wyłącznie przez porty położone na terytorium obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych, nie należy dokonywać odprawy granicznej, a statek może bez przeszkód zawijać do portów niebędących przejściami granicznymi. Niemniej jednak załogę i pasażerów takich statków należy

poddać odprawie, wyłącznie jeśli jest to uzasadnione w świetle oceny zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego oraz ryzyka nielegalnej imigracji.

2.4. Jeżeli trasa rejsu statku wycieczkowego wiedzie zarówno przez porty położone na terytorium obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych, jak i przez porty znajdujące się poza tym obszarem, odprawy granicznej dokonuje się w następujący sposób:

- a) w przypadku gdy statek wycieczkowy przypląwa z portu znajdującego się poza obszarem bez kontroli na granicach wewnętrznych i wchodzi po raz pierwszy do portu znajdującego się w państwie Schengen, załogę i pasażerów należy poddać odprawie wjazdowej na podstawie list osobowych członków załogi i pasażerów⁹².

*** Przykład:**

– statek wycieczkowy płynący z Tunisu do Palermo.

Zob. „zalecane praktyki” określone w pkt 2.7 niniejszej sekcji.

Pasażerów schodzących na ląd należy poddać odprawie wjazdowej zgodnie z zasadami ogólnymi, chyba że ocena zagrożenia dla bezpieczeństwa oraz ryzyka nielegalnej imigracji wykaże, że nie ma potrzeby dokonywania takiej odprawy⁹³;

- b) w przypadku gdy statek wycieczkowy przypląwa z portu znajdującego się poza obszarem bez kontroli na granicach wewnętrznych i wchodzi po raz kolejny do portu znajdującego się na tym obszarze, załogę i pasażerów należy poddać odprawie wjazdowej na podstawie list osobowych członków załogi i pasażerów, w zakresie zmian, jakich dokonano na tych listach od momentu wejścia statku wycieczkowego do poprzedniego portu znajdującego się na terytorium państwa Schengen.

*** Przykład:**

- trasa statku wycieczkowego wiedzie ze Sztambułu do Aten, potem do Tunisu i do

⁹² Jak określono w pkt 2.6 niniejszej sekcji, odprawy na podstawie list osobowych lub inne odprawy związane z ryzykiem różnią się od odpraw na podstawie art. 8 kodeksu granicznego Schengen i nie skutkują stemplowaniem ani wpisami w EES.

⁹³ Tak jak w przypadku zorganizowanych wycieczek turystycznych lub wycieczek jednodniowych podczas postoju w porcie, jak wyjaśniono w pkt 2.7.

Barcelony.

Zob. „zalecane praktyki” określone w pkt 2.7.

Pasażerów schodzących na ląd należy poddać odprawie wjazdowej zgodnie z zasadami ogólnymi, chyba że ocena zagrożenia dla bezpieczeństwa oraz ryzyka nielegalnej imigracji wykaże, że nie ma potrzeby dokonywania takiej odprawy, tak jak w przypadku wycieczek turystycznych lub wycieczek jednodniowych. Jeżeli nie ma żadnych zmian na liście osobowej, nie ma potrzeby ustalania tożsamości każdego pasażera za pomocą dokumentu podróży. Niemniej jednak schodzący na ląd pasażerowie muszą przez cały czas mieć przy sobie swoje dokumenty podróży i okazywać je na żądanie funkcjonariuszy straży granicznej;

- c) jeżeli statek wycieczkowy przypląwa z portu znajdującego się na terytorium obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych i zawija do takiego portu, pasażerów schodzących na ląd należy poddać odprawie wjazdowej zgodnie z zasadami ogólnymi, jeżeli wymóg ten wynika z oceny zagrożenia dla bezpieczeństwa oraz ryzyka nielegalnej imigracji.

*** Przykład:**

– statek wycieczkowy wypływa pierwotnie z Tunisu, a następnie zawija kolejno do portów w Palermo, Genui i Barcelonie.

Zob. „zalecane praktyki” określone w pkt 2.7.

- d) w przypadku gdy statek wycieczkowy wypływa z portu znajdującego się w państwie Schengen do portu znajdującego się na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych, załogę i pasażerów należy poddać odprawie wjazdowej na podstawie list osobowych członków załogi i pasażerów. W przypadkach, w których wymóg dokonania takiej odprawy wynika z oceny zagrożenia dla bezpieczeństwa oraz ryzyka nielegalnej imigracji, pasażerów wchodzących na pokład należy poddać odprawie wjazdowej zgodnie z zasadami ogólnymi⁹⁴.

⁹⁴

Zob. przypis 102.

*** Przykład:**

– statek wycieczkowy płynący z Barcelony do Tunisu.

Zob. „zalecane praktyki” określone w pkt 2.7.

- e) w przypadku gdy statek wycieczkowy wypływa z jednego portu znajdującego się na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych do drugiego takiego portu, nie przeprowadza się żadnych odpraw wyjazdowych. Niemniej jednak załogę i pasażerów takich statków należy poddać odprawie, wyłącznie jeśli jest to uzasadnione w świetle oceny zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego oraz ryzyka nielegalnej imigracji⁹⁵.

*** Przykład:**

– statek wycieczkowy płynący ze Genui do Barcelony, a następnie wypływający poza obszar bez kontroli na granicach wewnętrznych (np. płynący do Tunisu).

Zob. „zalecane praktyki” określone w pkt 2.7.

- 2.5. Kapitan statku wycieczkowego lub, w razie jego nieobecności, agent morski przekazuje odpowiedniej jednostce straży granicznej listy członków załogi i pasażerów najpóźniej dwadzieścia cztery godziny przed wejściem do portu lub najpóźniej w momencie wyjścia statku z poprzedniego portu, jeżeli czas podróży jest krótszy niż dwadzieścia cztery godziny, lub – jeżeli port zawinięcia nie jest znany lub jeżeli w czasie podróży nastąpiła zmiana portu zawinięcia – natychmiast, gdy port zawinięcia stanie się znany. Potwierdzenie odbioru (podpisany egzemplarz listy (list) lub elektroniczne potwierdzenie odbioru) należy zwrócić kapitanowi, który okazuje je na żądanie, gdy statek znajduje się w porcie.
- 2.6. W przypadkach, w których na podstawie oceny zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego oraz ryzyka nielegalnej migracji funkcjonariusze straży granicznej podejmą decyzję, że poddawanie pasażerów statku wycieczkowego odprawie na podstawie art. 8 kodeksu granicznego Schengen nie jest konieczne zgodnie z zasadami ogólnymi dotyczącymi odprawy granicznej, nie ma wymogu stemplowania dokumentów podróży. Odprawy na podstawie list osobowych lub inne odprawy

⁹⁵ Zob. przepis 102.

związane z ryzykiem różnią się od odpraw na podstawie art. 8 kodeksu granicznego Schengen i nie skutkują stempowaniem ani wpisami w EES.

- 2.7. Podczas oceny zagrożenia bezpieczeństwa oraz ryzyka imigracji, aby ustalić, czy konieczna jest odprawa wjazdowa lub wyjazdowa, funkcjonariusze straży granicznej powinni brać pod uwagę między innymi następujące elementy: obywatelstwo podróżnych, wszelkie dostępne informacje na temat przedsiębiorstwa żeglugowego i jego wiarygodności, wszelkie sprawozdania dotyczące sytuacji oraz istotne informacje, którymi dysponują, w tym informacje uzyskane od innych państw Schengen lub sąsiadujących państw trzecich oraz trasę rejsu. W ocenie należy również uwzględnić konieczność posiadania odpowiednich wpisów dotyczących wjazdu i wyjazdu w odniesieniu do każdego podróżnego, aby zapobiec nieprawidłowemu stwierdzeniu, że dana osoba przekracza okres dozwolonego pobytu (podróżni posiadający wpis dotyczący wjazdu, ale nie wpis dotyczący wyjazdu), oraz aby zapobiec nieprawidłowemu stwierdzeniu, że dana osoba jest migrantem o nieuregulowanym statusie (podróżni posiadający wpis dotyczący wyjazdu, ale nie wpis dotyczący wjazdu), co pozwoli zapewnić wiarygodność danych EES i uniknąć wspomnianych możliwych problemów z niekompletnymi wpisami obywateli państw trzecich.

*** Zalecane praktyki:**

W przypadku statków wycieczkowych, których trasa obejmuje zarówno porty Schengen, jak i porty państw trzecich, zaleca się, w celu rejestracji obywateli państw trzecich w EES, aby co do zasady:

– przeprowadzać odprawy *wyjazdowe* na podstawie art. 8 kodeksu granicznego Schengen w chwili wejścia pasażerów (lub załogi) na pokład statku wycieczkowego na początku rejsu;

– przeprowadzać odprawy *wjazdowe* na podstawie art. 8 kodeksu granicznego Schengen w chwili zejścia pasażerów (lub załogi) z pokładu statku wycieczkowego po zakończeniu rejsu; – *nie przeprowadzać odpraw wjazdowych ani wyjazdowych* na podstawie art. 8 kodeksu granicznego Schengen w kontekście zorganizowanych wycieczek turystycznych lub wycieczek jednodniowych podczas postoju w porcie w państwie Schengen;

– *nie przeprowadzać odpraw wjazdowych ani wyjazdowych* na podstawie art. 8 kodeksu granicznego Schengen wobec pasażerów pozostających na pokładzie statku wycieczkowego podczas postoju w porcie w państwie Schengen.

Pozostaje to bez uszczerbku dla uprawnienia państw członkowskich do dokonywania – zgodnie z analizą ryzyka dla bezpieczeństwa wewnętrznego lub ryzyka nielegalnej imigracji – odpraw (innych niż odprawy na podstawie art. 8 kodeksu granicznego Schengen) na statku wycieczkowym zgodnie z załącznikiem VI do kodeksu granicznego Schengen. W przypadku dokonywania takich odpraw obywatele państw trzecich poddani kontroli nie będą rejestrowani w EES.

*** Podstawa prawna:**

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#)

3. **ODPRAWY W PRZYPADKU ŻEGLUGI REKREACYJNEJ**

3.1. Żegluga rekreacyjna to korzystanie z rekreacyjnych jednostek pływających w celach sportowych lub turystycznych.

- 3.2. Osoby przebywające na pokładzie rekreacyjnych jednostek pływających przypluwających z lub kierujących się do portu znajdującego się w państwie Schengen nie podlegają odprawie granicznej i mogą wchodzić do portu, który nie jest przejściem granicznym.

Jednak jeżeli wynika to z oceny ryzyka imigracji nieregularnej, a w szczególności w przypadku gdy linia brzegowa państwa nienależącego do obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie terytorium danego państwa Schengen, należy dokonać odprawy osób lub przeszukania rekreacyjnej jednostki pływającej.

- 3.3. Rekreacyjna jednostka pływająca przypluwająca spoza obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych może w wyjątkowych przypadkach wejść do portu niebędącego przejściem granicznym. W takich przypadkach osoby przebywające na pokładzie zgłaszają się do organów portowych w celu otrzymania zezwolenia na wejście do portu. Organy portowe muszą skontaktować się z organami najbliższego portu będącego przejściem granicznym w celu zgłoszenia przyplłynięcia takiej jednostki. Oświadczenie dotyczące pasażerów należy składać poprzez przedstawienie listy osób przebywających na pokładzie organom portowym. Listę tę należy udostępnić straży granicznej najpóźniej w chwili przyplłynięcia. Podobnie, jeżeli z powodu działania siły wyższej rekreacyjna jednostka pływająca przypluwająca spoza obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych zmuszona jest do dokowania w porcie innym niż przejście graniczne, władze portowe muszą skontaktować się z władzami najbliższego portu będącego przejściem granicznym w celu zgłoszenia obecności statku. Stosowanie tego wyjątku nie może stać się regułą i musi ograniczać się do wyjątkowych okoliczności, w tym działania siły wyższej (np. ekstremalne warunki pogodowe, nadzwyczajne problemy medyczne, awaria maszyn lub inne problemy techniczne, udział w operacjach poszukiwawczo-ratowniczych itp.). Innymi wyjątkowymi okolicznościami mogącymi uzasadniać zastosowanie tego wyjątku mogą być: imprezy sportowe i sytuacje charakteryzujące się wyjątkowo dużą liczbą rekreacyjnych jednostek pływających na określonym obszarze geograficznym, co fizycznie utrudnia obsługę zwiększonego ruchu na przejściu granicznym. We wszystkich tych przypadkach odprawy graniczne będą musiały przeprowadzać służby najbliższego (lub pobliskiego) przejścia granicznego.

- 3.4. Podczas takiej odprawy należy przedłożyć dokument zawierający wszystkie dane techniczne łodzi oraz nazwiska osób przebywających na pokładzie. Kopię tego dokumentu należy przekazać organom w portach wejścia i wyjścia. Przez cały czas pozostawania łodzi na wodach terytorialnych jednego z państw Schengen stosujących w pełni dorobek Schengen kopia takiej listy musi znajdować się w dokumentacji statku.

- 3.5. Wyrwykowe kontrole na rekreacyjnych jednostkach pływających należy przeprowadzać niezależnie od oceny ryzyka imigracji nieregularnej.

*** Podstawa prawna:**

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#)

4. ODPRAWY DOTYCZĄCE RYBOŁÓWSTWA PRZYBRZEŻNEGO

- 4.1. Rybołówstwo przybrzeżne to połowy prowadzone za pomocą statków powracających codziennie lub w ciągu 36 godzin do portu znajdującego się na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych bez wchodzenia do portu znajdującego się poza tym obszarem.
- 4.2. Załóg statków rybołówstwa przybrzeżnego powracających codziennie lub w ciągu 36 godzin do portu rejestracji lub do innego portu znajdującego się na terytorium obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych bez dokowania w porcie znajdującym się poza tym obszarem nie trzeba poddawać systematycznej odprawie.
- 4.3. Jeżeli istnieje jednak ryzyko imigracji nieregularnej, w szczególności w przypadku gdy linia brzegowa państwa trzeciego znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie terytorium danego państwa Schengen, należy dokonać odprawy osób lub przeszukania statku.
- 4.4. Załogi statków rybołówstwa przybrzeżnego, które nie są zarejestrowane w porcie znajdującym się na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych, muszą być odprawiane zgodnie z przepisami dotyczącymi marynarzy ([sekcja I pkt 5.3](#)). Kapitan statku musi zawiadomić właściwe organy o wszelkich zmianach w składzie załogi oraz o obecności pasażerów.

*** Podstawa prawna:**

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#)

5. ODPRAWY W PRZYPADKU POŁĄCZEŃ PROMOWYCH

- 5.1. W przypadku połączeń promowych z portami znajdującymi się poza obszarem bez kontroli na granicach wewnętrznych należy przeprowadzać odprawy osób znajdujących się na pokładzie. Należy stosować następujące zasady:

- a) jeżeli jest to możliwe, należy zapewnić odrębne pasy ruchu dla obywateli państw członkowskich UE, EOG i Szwajcarii oraz dla członków ich rodzin;
- b) w przypadku pasażerów pieszych należy przeprowadzać odprawę indywidualną;
- c) odpraw pasażerów pojazdów należy dokonywać, kiedy znajdują się oni przy pojeździe (w pojeździe lub obok pojazdu);
- d) pasażerów promu podróżujących autokarem uważa się za pasażerów pieszych. W celu odprawy pasażerowie ci muszą opuścić autokar;
- e) odpraw kierowców pojazdów ciężarowych i wszystkich towarzyszących im osób należy dokonywać, kiedy znajdują się oni przy pojeździe. Odprawa ta powinna z zasady być organizowana oddzielnie od odprawy innych pasażerów;
- f) w celu zapewnienia szybkiego dokonywania odprawy należy zapewnić odpowiednią liczbę bramek;
- g) w szczególności w celu wykrycia nielegalnie przebywających obywateli państwa trzeciego środki transportu używane przez pasażerów muszą być poddawane przynajmniej wrywkowej kontroli, a w stosownych przypadkach sprawdza się również ładunek i inne przedmioty umieszczone w środkach transportu;
- h) w stosunku do członków załogi promów należy postępować w taki sam sposób, jak w stosunku do członków załóg statków handlowych;
- i) [pkt 1.3 niniejszej sekcji](#) (obowiązek przedłożenia list pasażerów i członków załogi) nie ma zastosowania. Jeżeli lista osób na pokładzie została sporządzona zgodnie z dyrektywą Rady 98/41/WE⁹⁶ w sprawie rejestracji osób podróżujących na pokładzie statków pasażerskich płynących do portów państw członkowskich Wspólnoty lub z portów państw członkowskich Wspólnoty, kapitan powinien przekazać kopię tej listy właściwemu organowi pierwszego portu wejścia na terytorium państw Schengen nie później niż 30 minut po wyjściu z portu znajdującego się poza obszarem bez kontroli na granicach wewnętrznych.

⁹⁶ Dyrektywa Rady 98/41/WE z dnia 18 czerwca 1998 r. w sprawie rejestracji osób podróżujących na pokładzie statków pasażerskich płynących do portów państw członkowskich Wspólnoty lub z portów państw członkowskich Wspólnoty (Dz.U. L 188 z 2.7.1998, s. 35).

Zasady dotyczące odpraw w przypadku połączeń promowych określone w niniejszym punkcie, ustanowione w pkt 3.2.9 załącznika VI do kodeksu granicznego Schengen, odnoszą się do odpraw „osób korzystających z połączeń promowych”. Jeżeli chodzi o odprawy przeprowadzane w przypadku pojazdów znajdujących się poza promem (przed wjazdem na prom lub po zjeździe z promu), można stosować bardziej elastyczne zasady dotyczące granic lądowych określone w pkt 1.1.3 załącznika VI do kodeksu granicznego Schengen. Co do zasady osoby podróżujące pojazdami mogą pozostawać wewnątrz pojazdu podczas odprawy. Jeżeli jednak wymagają tego okoliczności, osoby takie mogą zostać poproszone o opuszczenie pojazdu. W takiej sytuacji pasażerowie mogą być również kierowani na pasy ruchu dla pieszych.

*** Podstawa prawna:**

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#)

- 5.2. W przypadku gdy prom przybywający spoza obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych, zawijający do więcej niż jednego portu w tym obszarze, przyjmuje na pokład pasażerów jedynie na pozostały etap podróży odbywany wewnątrz tego terytorium, pasażerów tych należy poddać odprawie wyjazdowej w porcie wyjścia oraz odprawie wjazdowej w porcie wejścia. Odprawę osób, które podczas takich zawinięć do portów znajdują się już na pokładzie promu i nie weszły na pokład na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych, należy przeprowadzić w porcie przybycia. Odwrotną procedurę należy zastosować, kiedy kraj docelowy nie jest częścią obszaru bez kontroli na granicach wewnętrznych.

**6. POŁĄCZENIA TOWAROWE MIĘDZY PORTAMI ZNAJDUJĄCYMI SIĘ NA TERYTORIUM
OBSZARU BEZ KONTROLI NA GRANICACH WEWNĘTRZNYCH**

- 6.1. Nie należy przeprowadzać odprawy granicznej połączeń towarowych między dwoma tymi samymi portami lub większą ich liczbą, usytuowanymi na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych, wykonywanych przez statki bez zawijania do jakichkolwiek portów położonych poza tym obszarem i polegających na transporcie towarów.

Niemniej jednak załogę i pasażerów takich statków należy poddać odprawie, wyłącznie jeśli jest to uzasadnione w świetle oceny zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego oraz ryzyka nielegalnej imigracji.

SEKCJA V: Odprawy w przypadku żeglugi śródlądowej

1. ŻEGLUGA ŚRÓDLĄDOWA

- 1.1. Żegluga śródlądowa obejmująca przekraczanie granicy zewnętrznej obejmuje wykorzystywanie w celach zarobkowych lub rekreacyjnych wszystkich typów łodzi i jednostek pływających po rzekach, kanałach i jeziorach.
- 1.2. Odprawy, które przeprowadza się w przypadku żeglugi śródlądowej, są takie same jak te, które przeprowadza się w odniesieniu do ruchu morskiego w ogóle.
- 1.3. W odniesieniu do łodzi wykorzystywanych do celów zarobkowych przebywających na pokładzie kapitana i osoby zatrudnione, których nazwiska znajdują się na liście członków załogi, oraz członków rodzin tych osób mieszkających na pokładzie należy uważać za członków załogi lub ich odpowiedników.

*** Podstawa prawna:**

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#)

CZEŚĆ TRZECIA: OCHRONA GRANICY

1. CEL OCHRONY

- 1.1. Główne cele ochrony granic zewnętrznych w miejscach innych niż przejścia graniczne oraz ochrony przejść granicznych poza godzinami otwarcia to:
- a) zapobieganie niedozwolonemu przekraczaniu granicy i zniechęcenie do tego rodzaju działań;
 - b) zwalczanie przestępczości transgranicznej;
 - c) wdrażanie i podejmowanie środków w stosunku do osób, które przekroczyły granicę nielegalnie;
 - d) utrzymanie wiarygodnej orientacji sytuacyjnej i zdolności reagowania;
 - e) wspieranie identyfikowania i rejestrowania osób nielegalnie przekraczających granicę.
- 1.2. Komendant placówki musi zastosować wszystkie niezbędne środki, by zapobiec niedozwolonemu przekraczaniu granicy, i rozmieścić personel i inne zasoby na podstawie oceny ryzyka imigracji nieregularnej i przestępczości transgranicznej.
- Wykorzystywane zasoby należy dopierać w zależności od rodzaju i charakteru granicy (ląd, śródlądowa droga wodna lub morze).

2. METODY OCHRONY

- 2.1. Ochronę można realizować przy wykorzystaniu jednostek stacjonarnych lub mobilnych, wykonujących swoje obowiązki poprzez:
- a) patrolowanie;
 - b) stacjonowanie w miejscach znanych lub postrzeganych jako zagrożone.
- 2.2. Aby skutecznie wykrywać przypadki niedozwolonego przekraczania granicy, okresy, w których prowadzony jest nadzór, oraz stosowane metody powinno się zmieniać często i nieoczekiwanie.
- 2.3. Główne zadania jednostek patrolujących to:

- a) monitorowanie terenu, na którym działają;
- b) sprawdzanie, czy na patrolowanym obszarze nie występują zagrożenia dla porządku publicznego i bezpieczeństwa wewnętrznego;
- c) sprawdzanie dokumentów osób, które znajdują się na danym obszarze i nie są znane zespołom patrolującym;
- d) zatrzymywanie osób podejrzanych, które nie mają żadnych dokumentów, oraz zbieranie od nich szczegółowych wyjaśnień na temat powodów ich obecności na tym obszarze;
- e) zatrzymywanie osób, które nielegalnie przekroczyły lub próbowały nielegalnie przekroczyć granicę, i doprowadzanie ich do najbliższego posterunku straży granicznej w celu identyfikacji osób nielegalnie przekraczających granicę i osób ubiegających się o azyl w wieku co najmniej 14 lat, rejestracji takich osób i pobrania od nich odcisków palców do celów związanych z rozporządzeniem (UE) nr 603/2013;
- f) zabezpieczanie wszystkich dowodów związanych z niedozwolonym przekraczaniem granicy lub innymi incydentami na granicy.

W patrolach powinny brać udział specjalnie szkolone psy tropiące. Aby wzmocnić patrolowanie i monitorowanie granicy, należy również wykorzystać helikoptery, okręty patrolowe i pojazdy terenowe.

2.4. Główne zadania jednostek stacjonujących to:

- a) obserwacja miejsc uważanych za newralgiczne pod względem nielegalnego przekraczania granicy lub przemytu;
- b) zatrzymywanie osób, które nielegalnie przekroczyły lub próbowały nielegalnie przekroczyć granicę, i doprowadzanie ich na posterunek straży granicznej.

2.5. Na podstawie uzyskanych informacji należy organizować operacje specjalne w celu ujęcia osób przemycających przez granicę i osób pośredniczących w przemyśle.

- 2.6. Do celów ochrony należy również wykorzystać zintegrowane, mobilne i przenośne systemy i urządzenia służące do obserwacji technicznej (tj. radary, drony, CCTV, różnego rodzaju czujniki, kamery na podczerwień lub kamery termowizyjne zapewniające możliwości widzenia w nocy).

*** Podstawa prawna:**

- [kodeks graniczny Schengen \(art. 13\)](#)

CZĘŚĆ CZWARTA: WYKAZ ISTOTNYCH INSTRUMENTÓW PRAWNYCH

• Prawo Unii:

- [Konwencja wykonawcza do układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. między Rządami Państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach, podpisana w Schengen w dniu 19 czerwca 1990 r. \(Dz.U. L 239 z 22.9.2000, s. 19\);](#)
- [decyzja Rady 94/795/WSiSW z dnia 30 listopada 1994 r. w sprawie wspólnych działań przyjętych przez Radę na podstawie art. K.3 ust. 2 lit. b\) Traktatu o Unii Europejskiej w sprawie ułatwień podróży dla uczniów pochodzących z państw trzecich przebywających w państwach członkowskich \(Dz.U. L 327 z 19.12.1994, s. 1\);](#)
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 1683/95 z dnia 29 maja 1995 r. ustanawiające jednolity formularz wizowy \(Dz.U. L 164 z 14.7.1995, s. 1\);](#)
- [Karta praw podstawowych Unii Europejskiej \(Dz.U. C 364 z 18.12.2000, s. 1\);](#)
- [dyrektywa Rady 2001/51/WE z dnia 28 czerwca 2001 r. uzupełniająca postanowienia art. 26 Konwencji Wykonawczej do Układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. \(Dz.U. L 187 z 10. 7.2001, s. 45\);](#)
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 333/2002 z dnia 18 lutego 2002 r. w sprawie jednolitego wzoru formularza, na którym umieszcza się wizę wydawanego przez państwo członkowskie osobom posiadającym dokumenty podróży, które nie są uznane przez państwo członkowskie sporządzające formularz \(Dz.U. L 53 z 23.2.2002, s. 4\);](#)
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 1030/2002 z dnia 13 czerwca 2002 r. ustanawiające jednolity wzór dokumentów pobytowych dla obywateli państw trzecich \(Dz.U. L 157 z 15.6.2002, s. 1\);](#)
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 693/2003 z dnia 14 kwietnia 2003 r. ustanawiające ściśle określony uproszczony dokument tranzytowy \(FTD\), uproszczony kolejowy dokument tranzytowy \(FRTD\) oraz zmieniające Wspólne instrukcje konsularne i Wspólny podręcznik \(Dz.U. L 99 z 17.4.2003, s. 8\);](#)
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 694/2003 z dnia 14 kwietnia 2003 r. w sprawie jednolitych wzorów uproszczonego dokumentu tranzytowego \(FTD\) i uproszczonego kolejowego dokumentu tranzytowego \(FRTD\) przewidzianych w rozporządzeniu \(WE\) nr 693/2003 \(Dz.U. L 99 z 17.4.2003, s. 15\);](#)
- [decyzja Rady 2004/265/WE z dnia 8 marca 2004 r. dotycząca zawarcia Protokołu Ustaleń między Wspólnotą Europejską a Narodowym Urzędem Turystyki Chińskiej Republiki Ludowej w sprawie wiz i innych zagadnień związanych z grupami turystycznymi z Chińskiej Republiki Ludowej \(ADS\) \(Dz.U. L 83 z 20.3.2004, s. 12\);](#)

- [rozporządzenie \(WE\) nr 851/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. ustanawiające Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób \(Dz.U. L 142 z 30.4.2004, s. 1\)](#);
- [dyrektywa 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich \(Dz.U. L 229 z 29.6.2004, s. 35\)](#);
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 2252/2004 z dnia 13 grudnia 2004 r. w sprawie norm dotyczących zabezpieczeń i danych biometrycznych w paszportach i dokumentach podróży wydawanych przez państwa członkowskie \(Dz.U. L 385 z 29.12.2004, s. 1\)](#);
- [decyzja nr 896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. wprowadzająca uproszczony system kontroli osób na granicach zewnętrznych oparty na jednostronnym uznawaniu przez państwa członkowskie niektórych zezwoleń na pobyt wydawanych przez Szwajcarię i Liechtenstein do celów przejazdu tranzytem przez ich terytorium \(Dz.U. L 167 z 20.6.2006, s. 8\)](#);
- [rozporządzenie \(WE\) nr 1931/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. ustanawiające przepisy dotyczące małego ruchu granicznego na zewnętrznych granicach lądowych państw członkowskich i zmieniające postanowienia Konwencji z Schengen \(Dz.U. L 405 z 30.12.2006, s. 1\)](#);
- [decyzja Rady 2007/801/WE z dnia 6 grudnia 2007 r. w sprawie pełnego stosowania przepisów dorobku Schengen w Republice Czeskiej, Republice Estońskiej, Republice Łotewskiej, Republice Litewskiej, Republice Węgierskiej, Republice Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republice Słowenii i Republice Słowackiej \(Dz.U. L 323 z 8.12.2007, s. 34\)](#);
- [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(WE\) nr 300/2008 z dnia 11 marca 2008 r. w sprawie wspólnych zasad w dziedzinie ochrony lotnictwa cywilnego i uchylające rozporządzenie \(WE\) nr 2320/2002 \(Dz.U. L 97 z 9.4.2008, s. 72\)](#);
- [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(WE\) nr 767/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie Wizowego Systemu Informacyjnego \(VIS\) oraz wymiany danych pomiędzy państwami członkowskimi na temat wiz krótkoterminowych \(rozporządzenie w sprawie VIS\) \(Dz.U. L 218 z 13.8.2008, s. 60\)](#);
- [decyzja Rady 2008/903/WE z dnia 27 listopada 2008 r. w sprawie pełnego stosowania przepisów dorobku Schengen w Konfederacji Szwajcarskiej \(Dz.U. L 327 z 5.12.2008, s. 15\)](#);
- [rozporządzenie \(WE\) nr 810/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. ustanawiające Wspólnotowy Kodeks Wizowy \(kodeks wizowy\) \(Dz.U. L 243 z 15.9.2009, s. 1\)](#);

- [rozporządzenie \(UE\) nr 265/2010 z dnia 25 marca 2010 r. zmieniające konwencję wykonawczą do układu z Schengen i rozporządzenie \(WE\) nr 562/2006 w zakresie dotyczącym przepływu osób posiadających wizy długoterminowe \(Dz.U. L 85 z 31.3.2010, s. 1\);](#)
- [decyzja Rady 2011/842/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie pełnego stosowania przepisów dorobku Schengen w Księstwie Liechtensteinu \(Dz.U. L 334 z 16.12.2011, s. 27\);](#)
- [dyrektywa 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony \(Dz.U. L 337 z 20.12.2011, s. 9\);](#)
- [dyrektywa 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej \(Dz.U. L 180 z 29.6.2013, s. 60\);](#)
- [rozporządzenie \(UE\) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca \(Dz.U. L 180 z 29.6.2013, s. 31\);](#)
- [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) nr 603/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania rozporządzenia \(UE\) nr 604/2013 w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca oraz w sprawie występowania o porównanie z danymi Eurodac przez organy ścigania państw członkowskich i Europol na potrzeby ochrony porządku publicznego, oraz zmieniające rozporządzenie \(UE\) nr 1077/2011 ustanawiające Europejską Agencję ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości \(Dz.U. L 180 z 29.6.2013, s. 1\);](#)
- [decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1082/2013/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie poważnych transgranicznych zagrożeń zdrowia oraz uchylająca decyzję nr 2119/98/WE \(Dz.U. L 293 z 5.11.2013, s. 1\);](#)
- [rozporządzenie wykonawcze Komisji \(UE\) nr 118/2014 z dnia 30 stycznia 2014 r. zmieniające rozporządzenie \(WE\) nr 1560/2003 ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady \(WE\) nr 343/2003 ustanawiającego kryteria i mechanizmy określania państwa członkowskiego właściwego dla rozpatrywania wniosku o azyl, złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego \(Dz.U. L 39 z 8.2.2014, s. 1\);](#)

- [decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 565/2014/UE z dnia 15 maja 2014 r.](#) wprowadzająca uproszczony system kontroli osób na granicach zewnętrznych oparty na jednostronnym uznawaniu przez Bułgarię, Chorwację, Cypr i Rumunię niektórych dokumentów za równorzędne z ich wizami krajowymi na przejazd tranzytem przez ich terytorium lub planowany pobyt na ich terytorium nieprzekraczający 90 dni w każdym okresie 180-dniowym oraz uchylająca decyzje nr 895/2006/WE i nr 582/2008/WE ([Dz.U. L 157 z 27.5.2014, s. 23](#));
- [dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/66/UE z dnia 15 maja 2014 r.](#) w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa ([Dz.U. L 157 z 27.5.2014, s. 1](#));
- [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2016/399 z dnia 9 marca 2016 r.](#) w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen) ([Dz.U. L 77 z 23.3.2016, s. 1](#));
- [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r.](#) w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) ([Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 1](#));
- [dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2016/680 z dnia 27 kwietnia 2016 r.](#) w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylająca decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW ([Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 89](#));
- [dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2016/801 z dnia 11 maja 2016 r.](#) w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu prowadzenia badań naukowych, odbycia studiów, szkoleń, udziału w wolontariacie, programach wymiany młodzieży szkolnej lub projektach edukacyjnych oraz podjęcia pracy w charakterze au pair ([Dz.U. L 132 z 21.5.2016, s. 21](#));
- [decyzja Rady \(UE\) 2017/733 z dnia 25 kwietnia 2017 r. w sprawie stosowania w Republice Chorwacji przepisów dorobku Schengen dotyczących Systemu Informacyjnego Schengen](#) ([Dz.U. L 108 z 26.4.2017, s. 31](#));
- [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2018/1860 z dnia 28 listopada 2018 r.](#) w sprawie użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen do celów powrotu nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich ([Dz.U. L 312 z 7.12.2018, s. 1](#));
- [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2018/1861 z dnia 28 listopada 2018 r.](#) w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen (SIS) w dziedzinie odpraw granicznych, zmiany konwencji wykonawczej do układu z Schengen oraz zmiany i uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1987/2006 ([Dz.U. L 312 z 7.12.2018, s. 14](#));

- [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2018/1862](#) z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen (SIS) w dziedzinie współpracy policyjnej i współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych, zmiany i uchylenia decyzji Rady 2007/533/WSiSW oraz uchylenia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1986/2006 i decyzji Komisji 2010/261/UE ([Dz.U. L 312 z 7.12.2018, s. 56](#));
- [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2018/1806](#) z dnia 14 listopada 2018 r. wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wize podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu ([Dz.U. L 303 z 28.11.2018, s. 39](#));
- [decyzja Rady \(UE\) 2018/934](#) z dnia 25 czerwca 2018 r. w sprawie wprowadzenia w życie w Republice Bułgarii i w Rumunii pozostałych przepisów dorobku Schengen dotyczących Systemu Informacyjnego Schengen ([Dz.U. L 165 z 2.7.2018, s. 37](#));
- [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2019/1157](#) z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie poprawy zabezpieczeń dowodów osobistych obywateli Unii i dokumentów pobytowych wydawanych obywatelom Unii i członkom ich rodzin korzystającym z prawa do swobodnego przemieszczania się ([Dz.U. L 188 z 12.7.2019, s. 67](#));
- [decyzja wykonawcza Komisji C\(2020\) 395 final](#) z dnia 28.1.2020 zmieniająca decyzję Komisji C(2010) 1620 final w sprawie zastąpienia podręcznika do rozpatrywania wniosków wizowych i zmieniania wydanych wiz (podręcznik wizowy I).

- **Prawo międzynarodowe:**

- [Konwencja z dnia 7 grudnia 1944 r. o międzynarodowym lotnictwie cywilnym \(konwencja ICAO\), załącznik 2 i 9;](#)
- [Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 4 listopada 1950 r. wraz z protokołami;](#)
- [Konwencja genewska dotycząca statusu uchodźców z dnia 28 lipca 1951 r., zmieniona Protokołem nowojorskim z dnia 31 stycznia 1967 r.;](#)
- [Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych z dnia 18 kwietnia 1961 r.;](#)
- [Konwencja o ułatwieniu międzynarodowego obrotu morskiego \(FAL\) z dnia 9 kwietnia 1965 r.;](#)
- [Umowa między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób \(Dz.U. L 114 z 30.4.2002, s. 6\);](#)
- [Konwencja ILO w sprawie dokumentów tożsamości marynarzy \(nr 185\) z dnia 19 czerwca 2003 r.;](#)

- [umowy dwustronne dotyczące małego ruchu granicznego;](#)
- [Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej \(Dz.U. C 384I z 12.11.2019, s. 1\).](#)

DODATEK A

PROCEDURA POWIADAMIANIA

Jeśli państwo członkowskie⁹⁷ zamierza przeprowadzić ukierunkowane odprawy osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii zgodnie z art. 8 ust. 2a kodeksu granicznego Schengen, powinno niezwłocznie powiadomić o planowanym wdrożeniu takich ukierunkowanych kontroli:

- a) pozostałe państwa członkowskie;
- b) Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Agencja) oraz
- c) Komisję.

Oдноśne państwo członkowskie może zdecydować o utajnieniu powiadomienia lub jego części.

W powiadomieniu należy wyjaśnić odpowiednio przyczyny, zakres i okres obowiązywania odstępstwa, aby zapewnić skuteczność (*effet utile*) powiadomienia oraz w szczególności umożliwić pozostałym państwom członkowskim, Komisji oraz Agencji wyrażenie ewentualnych zastrzeżeń.

Przyczyny należy poprzeć obiektywnymi informacjami odnoszącymi się do odstępstwa od systematycznych odpraw na określonych przejściach granicznych.

W szczególności odноśne państwo członkowskie powinno przedstawić:

- główne cechy charakterystyczne płynności ruchu na danym(-ych) przejściu(-ach) granicznym(-ych), np. kategorie osób przekraczających granicę;
- szacowany odsetek obywateli państw trzecich oraz osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii, przekraczających tę granicę;
- wskazanie, że domniemane wydłużenie czasu oczekiwania wynika z systematycznych odpraw (a nie na przykład z robót drogowych na terenie sąsiadującym z przejściem granicznym). Ogólne odniesienie do zbliżającego się okresu świątecznego nie jest wystarczające w tym względzie. Nie ma uniwersalnego wskaźnika mierzącego nieproporcjonalny wpływ na płynność ruchu, mającego zastosowanie do wszystkich państw członkowskich lub przejść granicznych. Przy ocenie nieproporcjonalnego wpływu na czas oczekiwania nie można pominąć średniego czasu oczekiwania lub uprzednio odnotowanych opóźnień;

⁹⁷ W niniejszym dokumencie termin „państwo członkowskie” należy rozumieć jako obejmujący cztery państwa stowarzyszone w ramach Schengen.

- w jaki sposób odstępstwo zaradzi nieproporcjonalnemu wpływowi na płynność ruchu występującemu na danym(-ych) przejściu(-ach) granicznym(-ych).

Należy wskazać odnośne przejście(-a) graniczne.

Przewidywany okres obowiązywania odstępstwa musi być proporcjonalny i nie może wykraczać poza to, co jest konieczne. Ostateczny przewidywany termin wygaśnięcia odstępstwa należy wskazać w odniesieniu do każdego przejścia granicznego. Nie jest możliwe przyznanie odstępstwa na czas nieokreślony. Zgodnie z art. 15 kodeksu granicznego Schengen państwa członkowskie mają obowiązek rozmieścić odpowiedni personel i zasoby w ilości dostatecznej dla zapewnienia wprowadzenia w życie systematycznych odpraw z wykorzystaniem odpowiednich baz danych.

Państwo członkowskie powinno wskazać w powiadomieniu datę przekazania oceny ryzyka Agencji zgodnie z wymogami art. 8 ust. 2a kodeksu granicznego Schengen, oraz wyjaśnić główne elementy oceny ryzyka, aby umożliwić adresatom takiego powiadomienia świadome zajęcie stanowiska.

Jeśli pozostałe państwa członkowskie, Agencja lub Komisja mają zastrzeżenia w odniesieniu do zamiaru odstąpienia od zasady systematycznych odpraw z wykorzystaniem baz danych, muszą one poinformować o tych zastrzeżeniach odnośne państwo członkowskie w terminie dwóch tygodni od daty otrzymania powiadomienia. Dane państwo członkowskie musi uwzględnić te zastrzeżenia.

Państwa członkowskie powinny ustanowić swoje wewnętrzne kanały komunikacji oraz powiadomić pozostałe państwa członkowskie i Komisję za pośrednictwem swojego stałego przedstawicielstwa, wysyłając powiadomienie odpowiednio do punktu kontaktowego w ramach stałego przedstawicielstwa i na funkcyjną skrzynkę pocztową (<mailto:HOME-B1-BORDERS@ec.europa.eu>).

DODATEK B

PROCEDURA DOTYCZĄCA WPROWADZENIA ODSTĘPSTWA OD ZASADY PRZEPROWADZANIA SYSTEMATYCZNYCH ODPRAW Z WYKORZYSTANIEM ODPOWIEDNICH BAZ DANYCH NA PODSTAWIE ART. 8 KODEKSU GRANICZNEGO SCHENGEN OBEJMUJĄCA OCENĘ RYZYKA

W art. 8 ust. 2a kodeksu granicznego Schengen zezwala się państwom członkowskim na odstępstwo od zasady przeprowadzania systematycznych odpraw z wykorzystaniem odpowiednich baz danych w odniesieniu do osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii, które przekraczają granice zewnętrzne, pod warunkiem że spełnione są łącznie dwa warunki:

1. Odnośne państwo członkowskie musi wykazać nieproporcjonalny wpływ na płynność ruchu związany z dokonywaniem systematycznych odpraw osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii.
2. Przed podjęciem decyzji w sprawie odstępstwa dane państwo członkowskie musi przeprowadzić ocenę ryzyka, na podstawie której wykaże, że dokonywanie ukierunkowanych odpraw w odniesieniu do osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii nie doprowadzi do ryzyka dla bezpieczeństwa.

Aby zapewnić skuteczność (*effet utile*) przepisów dotyczących czasowego odstępstwa, należy wyjaśnić następujące aspekty związane z oceną ryzyka dokonywania odpraw w sposób ukierunkowany i z dalszymi działaniami podejmowanymi w następstwie powiadomienia o zamiarze wdrożenia odstępstwa:

A. Ocena ryzyka

1. Państwo członkowskie, które chce zastosować odstępstwo, dokonuje oceny ryzyka zgodnie z metodą CIRAM (wspólny zintegrowany model analizy ryzyka).

Agencja, w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi, opracuje standardowy formularz sprawozdawczy, dzięki któremu możliwe będzie wykorzystanie synergii z innymi już istniejącymi ocenami ryzyka oraz ocenami podatności na zagrożenia, oraz udostępni go za pośrednictwem internetu.

2. Ocena ryzyka stwierdzająca, że istnieje niskie [lub średnie] zagrożenie, jest składana Agencji przed skutecznym wdrożeniem odstępstwa, za pomocą standardowego formularza sprawozdawczego. W wyjątkowych okolicznościach (np. wyjątkowego i nieprzewidzianego napływu pasażerów z UE/EOG/CH na niektórych przejściach granicznych) ocena ryzyka może zostać przedłożona jednocześnie z wprowadzeniem odstępstwa wyłącznie, jeśli w samym powiadomieniu przekazano już obszerne informacje w celu wykazania bezpośredniego nieproporcjonalnego wpływu na płynność ruchu na konkretnym przejściu granicznym.

Zgodnie z art. 8 ust. 2a akapit drugi kodeksu granicznego Schengen: „Ocena ryzyka zawiera uzasadnienie tymczasowego ograniczania się do ukierunkowanych odpraw z wykorzystaniem baz danych, uwzględnia między innymi nieproporcjonalny wpływ na płynność ruchu oraz zawiera dane statystyczne o pasażerach i incydentach związanych z przestępczością transgraniczną. Ocena ryzyka jest regularnie uaktualniana”. Ponieważ odstępstwa mogą mieć zastosowanie wyłącznie do osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii, ocena ryzyka powinna koncentrować się na ocenie zagrożeń spowodowanych przez osoby korzystające z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii na konkretnych przejściach granicznych.

Mówiąc konkretnie, ocena ryzyka przeprowadzona przez państwo członkowskie zgodnie z art. 8 ust. 2a kodeksu granicznego Schengen z zastosowaniem metody CIRAM oraz formularza musi obejmować:

- I. opis przyczyny czasowego ograniczenia się do ukierunkowanych odpraw z wykorzystaniem baz danych, dane ilościowe (np. prognozowany przepływ pasażerów, średni czas obsługi pasażera lub podobne dane), które wykazują nieproporcjonalny wpływ na płynność ruchu na wybranym(-ych) przejściu(-ach) granicznym(-ych) po wyczerpaniu możliwości zwiększenia zdolności obsługi;
- II. szacunkowy udział podróżnych posiadających prawo do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii w całkowitym ruchu oraz ich dominujący profil, który mógłby stanowić zagrożenie dla porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego, zdrowia publicznego lub stosunków międzynarodowych któregośkolwiek z państw członkowskich w okresie stosowania odstępstwa od odpraw systematycznych;
- III. ocenę potencjalnego wpływu odstępstwa na bezpieczeństwo, tj. na porządek publiczny, bezpieczeństwo wewnętrzne itp. w państwach członkowskich, w tym ocenę potencjalnego wpływu odstępstwa na połączenia dla podróżujących do innych państw członkowskich.

Jeżeli z oceny ryzyka wynika, że ryzyko w odniesieniu do porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego, zdrowia publicznego lub stosunków międzynarodowych któregośkolwiek z państw członkowskich jest wysokie, spowoduje to, że odstępstwo nie zostanie przyznane.

Na podstawie oceny ryzyka, z której wynika, że ryzyko w odniesieniu do porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego, zdrowia publicznego lub stosunków międzynarodowych któregośkolwiek z państw członkowskich jest niskie [lub średnie], odnośne państwo członkowskie powinno wykazać, że zidentyfikowane rodzaje ryzyka dla każdego odnośnego przejścia granicznego są ograniczane za pomocą odpowiednich strategii i środków. Te strategie i środki powinny zostać opisane w ocenie ryzyka, która ma zostać przedłożona Agencji.

3. Agencja ocenia przekazaną ocenę ryzyka w terminie uzgodnionym z danym państwem członkowskim. Agencja może wykorzystywać własne zasoby i informacje, w szczególności informacje zgromadzone za pośrednictwem ocen podatności na zagrożenia, w celu przeprowadzenia analizy ocen ryzyka przedłożonych przez państwa członkowskie. Może ona zasięgnąć opinii Europolu lub innych agencji UE.

- A. W przypadku gdy ocena ryzyka jest niekompletna lub przedstawione informacje są nieadekwatne, Agencja powinna się niezwłocznie skontaktować z odnośnym państwem członkowskim w celu uzyskania dodatkowych informacji lub uzasadnienia. W przypadku gdy ukończona ocena ryzyka nie została przedłożona w terminie uzgodnionym z Agencją, Agencja, po wystosowaniu do odnośnego państwa członkowskiego jednego, ostatecznego zapytania, powinna powiadomić o tym fakcie pozostałe państwa członkowskie i Komisję.
- B. W przypadku braku zgody między odnośnym państwem członkowskim a Agencją w kwestii kompletności i adekwatności przedłożonej oceny ryzyka, obie strony dążą na zasadzie dwustronnej do osiągnięcia wspólnego porozumienia w rozsądnym terminie (maksymalnie w ciągu dwóch tygodni).

Jeśli rozbieżności się utrzymują, Agencja powinna powiadomić o tym Komisję i pozostałe państwa członkowskie. Można zwołać posiedzenie z udziałem Agencji, odnośnego państwa członkowskiego, Komisji oraz, w stosownych przypadkach, innych państw członkowskich. W takim przypadku Komisja organizuje posiedzenie i zaprasza zainteresowane strony do wzięcia w nim udziału.

Stanowisko Agencji należy przekazać w pierwszej kolejności państwu członkowskiemu, które przedstawiło ocenę ryzyka, aby mogło ono przedstawić swoje uwagi. Agencja powinna poinformować o swoim stanowisku Komisję i pozostałe państwa członkowskie.

4. Odnośne państwo członkowskie musi regularnie aktualizować ocenę ryzyka. Należy przy tym w stosownych przypadkach uwzględnić punkty od A.1 do A.3.

B. Powiadomienie o zamiarze wprowadzenia odstępstwa oraz dalsze działania podejmowane w następstwie takiego powiadomienia:

1. Odnośne państwo członkowskie powiadamia o zamiarze wprowadzenia odstępstwa pozostałe państwa członkowskie, Komisję i Agencję. Powiadomienie powinno spełniać minimalne wymogi określone w dodatku A do niniejszego podręcznika.

2. W przypadku gdy państwa członkowskie, Agencja lub Komisja mają zastrzeżenia do zamiaru prowadzenia ukierunkowanych odpraw z wykorzystaniem baz danych, powinny niezwłocznie powiadomić o tych zastrzeżeniach odnośne państwo członkowskie. Pozostałe państwa członkowskie lub Komisja mogą zwrócić się do Agencji o sprawdzenie, czy ich zastrzeżenia mają uzasadnione podstawy.

Państwa członkowskie mające zastrzeżenia mogą również poinformować o nich Agencję, Komisję i inne państwa członkowskie. Zastrzeżenia powinny być zasadniczo wyjaśniane na zasadzie dwustronnej z państwem członkowskim powiadającym o zamiarze wprowadzenia odstępstwa, jednak ze względu na ilość lub charakter zastrzeżeń (np. dotyczących tego samego aspektu) możliwe jest zwołanie posiedzenia z udziałem wszystkich stron, które wniosły zastrzeżenia, przy jednoczesnym poinformowaniu o tym fakcie innych stron uprawnionych do wniesienia zastrzeżeń, które jeszcze tego nie zrobiły. Takie posiedzenie może być zwołane z inicjatywy którejkolwiek z uprawnionych stron. Za zorganizowanie takiego posiedzenia odpowiedzialna jest Komisja, która również mu przewodniczy.

3. Państwo członkowskie mające zamiar wprowadzić odstępstwo od systematycznych odpraw z wykorzystaniem baz danych w odniesieniu do osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii musi uwzględnić zgłoszone zastrzeżenia.

4. Odnośne państwo członkowskie powinno co sześć miesięcy przekazywać Komisji oraz Agencji sprawozdanie w sprawie przeprowadzania odpraw z wykorzystaniem baz danych w sposób ukierunkowany w odniesieniu do osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii. Sprawozdania te powinny zawierać szczegółowe informacje na temat faktycznego stosowania ukierunkowanych odpraw na konkretnych przejściach granicznych, dane dotyczące przepływu ruchu na tych przejściach granicznych objętych odstępstwem oraz dane dotyczące ich wpływu na zmianę oceny ryzyka w odniesieniu do porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego, zdrowia publicznego lub stosunków międzynarodowych w odnośnym państwie członkowskim.

Państwo członkowskie w swoim sprawozdaniu musi zawrzeć co najmniej następujące informacje dla każdego przejścia granicznego i dla każdego przedziału czasowego, w którym miały zastosowanie odstępstwa:

- dokładny okres stosowania odstępstwa (rozpoczęto: godzina i minuta wg UTC; zakończono: godzina i minuta wg UTC.);
- liczbę pasażerów, którzy przekroczyli granicę, w podziale na obywatelstwo i kierunek podróży (wjazd/wyjazd);
- liczbę osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii, których nie odprawiono z wykorzystaniem baz danych przy wjeździe, w podziale na obywatelstwo i kierunek podróży (wjazd/wyjazd);
- liczbę osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii, które odprawiono z wykorzystaniem baz danych, w podziale na obywatelstwo i kierunek podróży (wjazd/wyjazd);
- liczbę trafień w odpowiednich bazach danych w odniesieniu do pasażerów objętych ukierunkowaną odprawą, w podziale na kierunek podróży (wjazd/wyjazd), obywatelstwo i bazy danych.

Ponadto w stosownych przypadkach państwa członkowskie powinny starać się przedstawić następujące informacje kontekstowe, w podziale na przejścia graniczne i miesiące, obejmujące okres sprawozdawczy⁹⁸:

- liczbę pasażerów, którzy przekroczyli granicę, w podziale na obywatelstwo i kierunek podróży (wjazd/wyjazd);
- liczbę trafień w odpowiednich bazach danych podczas odpraw systematycznych, w podziale na kierunek podróży (wjazd/wyjazd) i obywatelstwo.

⁹⁸ Po pierwszym sprawozdaniu istnieje możliwość zrewidowania tego obowiązku sprawozdawczego.

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW DO PRAKTYCZNEGO PODRĘCZNIKA DLA STRAŻY GRANICZNEJ

1. Wykaz służb krajowych odpowiedzialnych za kontrolę graniczną
2. Wykaz punktów kontaktowych w państwach członkowskich właściwych w sprawach związanych z zarządzaniem granicami
3. Wykaz punktów kontaktowych na potrzeby wymiany informacji o kodach bezpieczeństwa na stemplach wjazdowych i wyjazdowych
4. Wykaz przejść granicznych
5. Tabela dokumentów podróży, które uprawniają posiadacza do przekraczania granic zewnętrznych i mogą być wizowane (= załącznik 10 do podręcznika wizowego (o tym samym tytule))
6. Wykaz państw trzecich, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz tych, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu (= załącznik 1 do podręcznika wizowego)
7. Tranzyt obywateli państw trzecich posiadających wizę lub dokument pobytowy wydane przez państwa Schengen przez terytorium Bułgarii, Cypru i Rumunii
8. Wyjątki od obowiązku wizowego dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych, paszportów służbowych i innych paszportów urzędowych (= załącznik 5 „Informacje na temat krajowych odstępstw w zakresie wymogów wizowych” do podręcznika wizowego)
9. Wyjątki od obowiązku wizowego w odniesieniu do osób o statusie uchodźcy i bezpaństwowców (= załącznik 5 „Informacje na temat krajowych odstępstw w zakresie wymogów wizowych” do podręcznika wizowego)
10. Inne wyjątki od obowiązku wizowego (= załącznik 5 „Informacje na temat krajowych odstępstw w zakresie wymogów wizowych” do podręcznika wizowego)
11. Wyjątki od obowiązku wizowego w odniesieniu do osób prowadzących działalność zarobkową (= załącznik 5 „Informacje na temat krajowych odstępstw w zakresie wymogów wizowych” do podręcznika wizowego)
12. Wykaz państw trzecich, których obywatele podlegają obowiązkowi posiadania tranzytowej wizy lotniskowej

(= załącznik 7 do podręcznika wizowego:

– załącznik 7A „Wspólny wykaz państw trzecich, których obywatele mają obowiązek posiadania tranzytowej wizy lotniskowej podczas tranzytu przez międzynarodową strefę tranzytową portów lotniczych znajdujących się na terytorium państw członkowskich”;

– załącznik 7B „Wykaz państw trzecich, których obywatele mają obowiązek posiadania tranzytowej wizy lotniskowej podczas tranzytu przez międzynarodową strefę tranzytową portów lotniczych znajdujących się na terytorium jednego państwa członkowskiego/kilku państw członkowskich”;

– załącznik 7C „Wykaz dokumentów pobytowych uprawniających posiadaczy do tranzytu przez porty lotnicze państw członkowskich bez tranzytowej wizy lotniskowej”)

13. Jednolity wzór naklejek wizowych oraz informacje na temat ich specyfikacji technicznych i zabezpieczeń (= załącznik 19 „Naklejka wizowa” do podręcznika wizowego)

14. Jak wypełniać naklejki wizowe (= załącznik 20 „Wypełnianie naklejki wizowej” do podręcznika wizowego)

15. Informacje, które należy w razie potrzeby umieszczać w polu „uwagi” (= załącznik 22 „Wpisy krajowe w polu »Uwagi« na naklejce wizowej” do podręcznika wizowego)

16. Instrukcje dotyczące umieszczania informacji w obszarze przeznaczonym do odczytu optycznego (załącznik jest zbędny, stosowne informacje są zawarte w załączniku 14 do niniejszego podręcznika)

17. Wzory wypełnionych naklejek wizowych (wskazówki dodatkowe) (= załącznik 21 „Przykłady wypełnionych naklejek wizowych” do podręcznika wizowego)

18. Przykłady naklejek wizowych wydanych przez państwa członkowskie (ze zdjęciami)

19. Uproszczony dokument tranzytowy (FTD) oraz uproszczony kolejowy dokument tranzytowy (FRTD)

20. Wzory kart wydawanych przez ministerstwa spraw zagranicznych państw członkowskich

21. Opłaty (w euro) z tytułu kosztów administracyjnych rozpatrywania wniosków wizowych (w celu uzyskania dodatkowych informacji zob. część II pkt 4.4 podręcznika wizowego)

22. Wykaz dokumentów pobytowych wydawanych przez państwa członkowskie
23. Wzory dokumentów pobytowych wydawanych przez państwa członkowskie
24. Dokumenty uzupełniające do celów weryfikacji spełnienia warunków wjazdu
25. Kwoty referencyjne wymagane przy przekroczeniu granicy według ustaleń organów krajowych (= załącznik 18 do podręcznika wizowego)
26. Standardowy formularz zatwierdzenia dowodów spełnienia warunków dotyczących czasu trwania pobytu krótkoterminowego, w przypadkach gdy w dokumencie podróży nie zamieszczono stempla wjazdowego
27. Praktyki krajowe dotyczące obalenia domniemania nielegalnego wjazdu w przypadku braku stempla
28. Standardowy formularz odmowy wjazdu na granicy, w tym standardowy formularz powiadomienia o unieważnieniu lub cofnięciu wize i uzasadnienia tej decyzji, z podaniem przyczyn unieważnienia
29. Instrukcje operacyjne dotyczące wydawania wiz na granicy marynarzom podróżującym tranzytem, którzy podlegają obowiązkowi wizowemu (= załącznik 26 do podręcznika wizowego)
30. Wykaz uczniów podróżujących w ramach wycieczki szkolnej na terenie Unii Europejskiej (= do załącznika 3 do podręcznika wizowego)
31. Wykaz organów krajowych właściwych do rozpatrywania wniosków o udzielenie dostępu do danych osobowych wprowadzonych do SIS
32. Wzory znaków oznaczających pasy ruchu na przejściach granicznych
33. Wzory sporządzonych przez umawiające się strony ujednoczonych formularzy potwierdzających zaproszenie, sponsorowanie lub zakwaterowanie (= załącznik 15 „Wzory formularzy państw członkowskich potwierdzających sponsorowanie lub zakwaterowanie” do podręcznika do kodeksu wizowego).
34. Wzory dokumentów wydawanych uchodźcom i bezpaństwowcom korzystającym z ochrony uzupełniającej
35. Wzory dokumentów zbiorowych
36. Wykaz porozumień w sprawie małego ruchu granicznego i wzory pozwoleń wydawanych do tego celu przez państwa członkowskie
37. Wykaz krajowych punktów kontaktowych na potrzeby konsultacji w kwestiach dotyczących małoletnich

38. Wytyczne dotyczące przemieszczania się obywateli Turcji przekraczających granice zewnętrzne państw członkowskich UE w celu świadczenia usług w UE (= załącznik 6 do podręcznika wizowego)
39. Standardowy formularz uznania decyzji nakazującej powrót do celów tranzytu drogą lądową
40. Zaświadczenie dla pracownika transportu międzynarodowego
41. Przedłużenie legalnego pobytu w związku z COVID-19 – praktyki krajowe
42. Wytyczne dotyczące traktowania beneficjentów umowy o wystąpieniu
43. Wzory dokumentów, które beneficjenci umów o wystąpieniu (UE-UK, IS/LI/NO-UK, CH-UK) mogą posiadać przed uzyskaniem nowego dokumentu pobytowego wydanego zgodnie z decyzją wykonawczą Komisji C(2020) 1114 final z dnia 21 lutego 2020 r.⁹⁹ (zob. również załącznik 42 do niniejszego podręcznika) albo zgodnie z umowami o wystąpieniu zawartymi przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię z jednej strony oraz Szwajcarię z drugiej strony.

⁹⁹ Decyzja wykonawcza Komisji z dnia 21 lutego 2020 r. w sprawie dokumentów wydawanych przez państwa członkowskie na podstawie art. 18 ust. 1 i 4 oraz art. 26 Umowy o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (C(2020) 1114 final).